

9-12

1951

LOVENSKI ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

9.—12. številka

V Ljubljani, 1. decembra 1951

LIII. letnik

Vsebina

Leopold Debevec: Johannes Dzierzon	193	Mali kruhek: Predlog za ustanovitev Zveze čebelarških društev in zadrug v Jugoslaviji. — Kaj dela komisija. — Če zaide čebela v sluhovod. — Naglica ni nikjer dobra. — Narava uničuje škodljivce. — Konserviranje obnožinskih satov. — Nosemavost in pršičavost. — Med podaljšuje življenje. — Čebele pod snežnim plazom. — Kožni izpuščaji zaradi zadelovine. — Čebele z daljšimi rilčki. — Dve matici v eni družini. — Uvaževanja vredno zdravljenje. — Sredstvo proti ropanju. — Vsega so krive čebele	237
M. S.: Nekaj o naši čebelarški morali	198	Naša organizacija: Ob koncu prvega leta naše čebelarške organizacije	240
Franc Farazin: Prezimovanje čebel pri zaprtem žrelu	202	Adolf Arko — sedemdesetletnik Likvidacijski občni zbor Čebelarške zadruge za Slovenijo	242
Jože Rihar: Zapiski — temelj odbiranja v čebelarstvu	204	Dopisi: Čebelarško društvo v Ljubljani v prvem poslovnem letu. — Ustanovni občni zbor čebelarškega društva v Slovenjgradu	246
Leopold Debevec: Ali veste	208	Delovanje izvršnega odbora Zveze	248
Franc Robida: Kako »čebelarijo« na otoku Borneo	210		
Stane Mihelič: Čebelja uš	213		
Josip Dolenc: Branje za novince (Skrb za čebele opzimi)	217		
Ivan Zunko: Kako smo pri nas zatirali čebeljo kugo	219		
Inocenc Revaj: Ko cvete ajda	222		
Leopold Stanek: Pesem o čebelah	226		
Čebelarške opazovalnice: Poročilo za julij in avgust	227		
Poročilo za september in oktober	229		
Ob koncu prvega leta fenoloških opazovanj	232		
Osmrtnice: Everett Franklin Phillips. — Frank Pollet. — Julij Slapšak. — Starosti slovenskih čebelarjev v spomin. — Valentin Toplak	223		
		Na ovitku: Oglasi. V zameno prejeti listi.	

List izhaja v dvojnih številkah. Izdaja ga Zveza čebelarških društev v Ljubljani, Tyrševa cesta 21, tiska »Umetniški zavod za litografijo« v Ljubljani. Urejata ga in za uredništvo odgovarjata: Stane Mihelič in Vlado Rojce. Tehnični urednik: Josip Kobal. Letna naročnina za člane 200 din, za nečlane 220 din posamezna dvojna številka 40 din. V inozemstvu stane list 250 din.

SLOVENSKI ČEBELAR

bo izhajal v letu 1952 redno vsakega 15. dne v mesecu. Izvršni odbor Zveze je določil naročnino na 300 din. Društva ali družine, ki bodo zbrali naročnino in jo s spiskom naročnikov poslali upravi Zveze, si pridržijo od vsakega člana po 20 din; nakažejo torej samo 280 din. Višina naročnine je začasna in se med letom lahko zviša.

NAROČNIKI, POZOR!

Kdor noče biti naročen na »Slovenskega čebelarja«, mora takoj vrniti 1. številko, sicer ga bo uprava lista smatrala za naročnika.

MEDENA DETELJA

Seme dvoletne medene detelje dobite pri Čebelarški družini v Višnji gori, dokler traja zaloga.

Leopold Debevec:

Johannes Dzierzon

V petdesetih in šestdesetih letih preteklega stoletja se je pojavilo med čebelarji troje novosti, ki so v nujni zaporednosti, naglo sledeč druga drugi, v čebelarji praksi povzročile popoln preobrat in hkrati v izredni meri pospešile napredek čebelarstva sploh. Te novosti so bile: premični sat, ki ga je znova odkril in dokončno vpeljal Poljak Dzierzon, satnica, odkritje nemškega mizarja Mehringa, in točilo, izum Čeha Hruscke.

Prve zametke premičnega sata zasledimo sicer že v sivi davnini pri starih Grkih. Ti so pred več kot 2000 leti nameščali v gornjih delih svojih čebeljih košev nekakšne lesene letvice, na katere so čebele pritrjevale in gradile gnezdo. Ni pa dognano, ali so znali prednosti letvic, ki so nekako tvorile strop koša, tudi že praktično izkoriščati. Šele mnogo pozneje, v 18. stoletju, je nemški čebelar J. L. Christ v svojih panjih z nastavki zopet uporabljal rešetke iz lesenih letvic. Odslej se čedalje pogosteje javljajo posamezniki, ki se ukvarjajo s tem problemom. Znan je tako imenovani poskus panja iz okvirov Švicarja Hubera, dalje Prokopovičevi satniki v medišču njegovega panja, potem poskusi Nemca Wundra, Madžara Szarke in še mnogih drugih. Semkaj bi mogli šteti tudi Janševo stojalce ali kozico za dodajanje satov. Vse to so le tipajoči poskusi posameznikov, ki pa med čebelarji niso našli posnemalcev in širiteljev. Praktično vrednost premične letvice oziroma premičnega sata je pravilno doumel šele poljski čebelar Dzierzon, ki ni le opremil svojih panjev z letvicami, ampak se je tudi z vso odločnostjo in vztrajnostjo zavzel za njihovo splošno uporabo, kar mu je v celoti uspelo. Prav zato ima ravno on za uvedbo premičnega sata v Evropi največ zaslug.

Johannes Dzierzon (1811—1906) se je rodil kmečkim staršem v poljski vasi Lowkovichah, okraj Kluczbork, v narodnostno mešani Gornji Šleziji, ki je takrat in vse do konca zadnje svetovne vojne spadala k Nemčiji. Dasi-ravno so mu njegovi nemški učitelji priporočali študij matematike, za katero je bil posebno nadarjen, se je mladi Poljak po odlično dovršeni srednji šoli v Wrocławu (Breslan) odločil za duhovniški poklic, to pa predvsem zato, da bi imel več možnosti in časa za opravljanje in preučevanje čebel. Mali Jan je namreč že od svojega desetega leta pomagal očetu pri čebelah, s petnajstim letom pa je sploh vodil vse njegovo čebelarstvo. Kaplanoval je sprva nekaj let v Siolkowicah, od leta 1835. dalje pa je bil župnik v Karłowicah pri Brzegu.

Čebelariti je začel z 12 družinami, in sicer po očetovem vzgledu v kladah in v Christovih panjih. Dokaj hitro se mu je čebelarstvo povečalo na 360 družin, kasneje celo na 500. Imel jih je razmeščene na 12 krajih v okolici svojega bivališča. Stremeč po izboljšanju delovnih metod in pripomočkov, je kmalu zamenjal lesene pokrove Christovih panjev s slamnatimi ter panje opremil z letvicami, ki so za razliko od Christovih bile premične in po eno celo široke. Nanje je pritrdil ozke pasove satja in tako pripravil čebelam osnovo za nadaljnje delo. Letvice z izdelanimi sati je lahko dvignil iz panja, le ob straneh je

bilo treba ločiti sat z nožem od panjeve stene. Ker mu je šlo tako delo bolj od rok, če ga je opravljal s strani, je Christove panje sploh opustil in začel izdelovati posebne panje, ki so se opravljali od strani. Zaradi varčevanja z lesom in boljšega medsebojnega ogrevanja družin pozimi je združil po dva panja v dvojček; v takih je poslej čebelaril do smrti. Čebelnjaka ni poznal, ker mu je bil predrag. V svojih panjih je dosledno uporabljal samo letvice. Satnike, ki jih je nekaj let pozneje (1852) uvedel Berlepsch (1820—1884), je šele zadnja leta dopuščal le v medišču, podobno kakor že pred njim znameniti ukrajinski čebelar Prokopovič.

Še bolj znano je postalo Dzierzonovo ime v zvezi z njegovo teorijo o partenogenezi ali jalorodnosti matice. Kot razumen in natančen opazovalec je že prva leta svojega čebelarjenja opazil, da zalega matica oplojena in neoplojena jajčeca in da se iz poslednjih razvijejo vedno le troti; nadalje da tudi navadne čebele ob določenih pogojih ležejo jajčeca, seveda neoplojena, iz katerih prav tako nastanejo troti. Dasiravno je bilo to pred njim vsaj deloma znano — saj je o vsem tem pisal naš Janša — je bil zopet Dzierzon tisti, ki ni miroval, dokler njegova ugotovitev ni bila priznana in splošno sprejeta, čeprav vemo, da vsa vprašanja, ki so v zvezi s tem problemom, še danes niso povsem razčiščena.

Ljudje se navadno sprva upirajo vsaki novosti in tudi Dzierzon je s svojimi teorijami in novotarijami naletel spočetka na močan odpor čebelarjev. O svojih izsledkih iz čebeljega življenja in o praktičnih izboljšavah čebelar-

skega orodja je namreč sproti obveščal javnost, prva leta v družinskem listu Frauendorfer Blätter (1835—1845), pozneje pa v prvem nemškem čebelarstvu listu Bienenzeitung (1845—1899), pri katerem je kmalu postal vodilna osebnost. V tem listu so se potem vodile ostre polemike o številnih čebelarskih vprašanjih, ki so zelo ugodno vplivale na napredek nemškega in sploh evropskega čebelarstva. Boj se je zaostрил zlasti po objavi Dzierzonove teorije o partenogenezi. Leta 1853. je po posredovanju dunajske kmetijske družbe prejel Dzierzon družino italijanskih čebel iz Mire pri Benetkah. In prav te čebele so podprle in pomagale dokazati pravilnost njegove teorije.* Dzierzon je brž ugotovil, da je bilo potomstvo črnih (nemških) matic, ki so bile oprasene po rumenih (italijanskih) trojih drugačne barve; čebele so bile mešanke, troji pa — črni. Nasprotno so italijanske matice, oprasene s črnimi troji, dale čebele mešanke, toda rumene troje. V veliko zadoščenje je bilo Dzierzonu, ko sta njegova najhujša nasprotnika Berlepsch in pastor Kleine prešla v njegov tabor in postala njegova zagovornika. Posebno Berlepsch je porabil mnogo časa, truda in denarja, da je dokazal pravilnost Dzierzonovih nazorov. Povabil je k sebi fiziologa Siebolda in dr. Leuckarta, da sta pri njegovem čebelnjaku raziskovala čebelje družine in končno tudi znanstveno dokazala (1854), da ima Dzierzon prav.

Društveno življenje v tej dobi ni bilo razvito. Čebelarji niso še imeli svojih organizacij. Edino povezavo med nemškimi čebelarji je tvorila že omenjena Bienenzeitung in od leta 1850. dalje še »zborovanja nemških, avstrijskih in ogrskih čebelarjev«,** na katerih so se enkrat letno — vsakokrat v drugem mestu sestajali, poslušali predavanja in prirejali čebelarske razstave. Dzierzon je bil nad 50 let duša teh zborovanj. Na njih je redno predaval in po navadi tudi obračunal s svojimi nasprotniki in tekmeči. Zadnjega takega zborovanja se je udeležil kot 92-letni starček v Temesvaru (1902) in naslednje leto še mednarodne čebelarske razstave na Dunaju. Na obeh prireditvah je imel po več predavanj.

Poleg naštetih kratkih, stvarnih in jedrnatih člankov iz čebelarske prakse in biologije čebel, ki jih je objavljaval v časopisu Bienenzeitung, pozneje pa tudi v drugih čebelarskih listih prav do svojih zadnjih let, je sestavil in izdal tudi več čebelarskih knjig. Njegovo prvo delo, ki ga je priredil neki Bruckisch, »Theorie und Praxis des neuen Bienenfreundes« (1848), je doživelo več izdaj.*** V letih 1854—56 je izdal 30 številčk časopisa »Der Bienenfreund aus Schlesien.« Leta 1861. je izšla njegova »Rationelle Bienenzucht« (2. izdaja 1878) in leta 1890. zadnje njegovo delo »Der Zwillingstock«. Kot 94-letni starček je še

* Pri nas so »Novice« l. 1857. prvič pisale o italijanski čebeli in l. 1858. je Kmetijska družba za Kranjsko prosila J. Jonkeja, da pove svoje mnenje o njih. (Op. uredništva.)

** Ta trditev ne drži. Ne da bi naštevali druga čebelarska društva, naj tu omenimo »Slezko čebelarsko društvo«, ki je izdajalo že od leta 1850. svoj list »Bienen-Nachrichten aus Preussen«. Urejeval ga je predsednik društva Bruckisch in v njem propagiral Dzierzonov način čebelarjenja. Leta 1852. je preko Kranjske kmetijske družbe iskal Bruckisch zanj naročnikov tudi pri nas. Prav tako je iskal subskribentov za Dzierzonovo čebelarsko knjigo. (Op. uredništva.)

*** Kdo je bil W. Bruckisch, glej prejšnjo opombo! O kaki »prireditvi« tu ne more biti govor. Kolikor nam je znano, se je Bruckisch zanimal predvsem za finančno stran izdajanja čebelarskih knjig in za propagando Dzierzonovega načina čebelarjenja. (Op. uredništva.)

izrazil željo, da bi rad napisal novo čebelarstvo knjigo. Nekatera njegova dela so bila prevedena tudi v druge jezike.

Nič manj burna kakor prva so bila tudi zadnja desetletja Dzierzonovega čebelarstva udejstvovanja, ko se je zaplete v srdito nasprotje z mladim, ambicioznim Gerstungom. Dzierzon in njegovi somišljeniki so bili namreč prepričani, da imajo živali podobne duševne lastnosti, predstave, hotenje in mišljenje kot človek (antropomorfizem), Gerstung s svojimi privrženci pa je trdil, da žival sledi le svojim nagonom in da se življenje v panju razvija povsem po naravnih

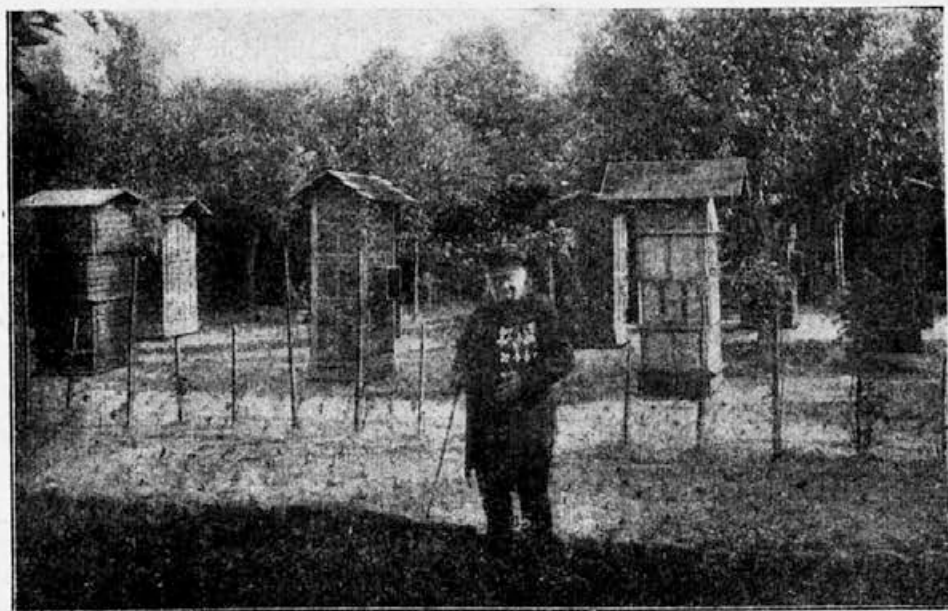

Vodilni nemški čebelarji v Stuttgartu leta 1858., zbrani okrog Dzierzona, kot duhovnega središča.
(Iz Archiva für Bienenkunde 1935.)

zakonih. Razvijajoča se fiziološka veda je v bistvu pritrdila Gerstungu; Dzierzon je bil tedaj že prestar, da bi vse to doumel, čebelarji »stare šole« pa so bili tako zaverovani v pravilnost naukov svojega voditelja, da so na zborovanjih hrupno odobrvali njegove izpade proti Gerstungu.

Pod konec 19. stoletja je lekarnar Metzger s svojo trditvijo, da so čebele dvospolna bitja, zlasti pa učitelj Dickel znova skušal izpodkopati veljavo nauku o partenogenezi, dokazujoč, da so vsa jajčeca, ki jih zaleže matica, oplojena in da šele čebele določijo spol bodočega bitja. Več let so se zopet vodili pismeni in ustni boji, ki sta jih naposled zaključila v Dzierzonovo korist profesorja Fleischmann in Weismann.

Dzierzon je v začetku svoje čebelarske poti prestal mnogo težav. Imel je opravka s čebeljimi boleznimi, s poplavo in požarom, ki so mu domala uničili čebelarstvo. Razen tega je mnogo preizkušal, marsikaj zavrgel in znova uvedel. Vse to ga je stalo dokaj truda in stroškov, vendar si je tako že zgodaj do najmanjših podrobnosti izpopolnil svojo čebelarsko tehniko, ki se je je potem držal do konca. Nekdaj je bilo zlasti razširjeno njegovo tako imenovano »diamantno pravilo«; zaradi večjega pridelka medu je namreč pripiral matice in s tem omejeval zaleganje.

Dzierzon na svojem vrtu v Lowkovicah. V ozadju značilne skupine njegovih panjev, sestojee iz štirih dvojakov.

Nasprotniki so Dzierzonu očitali trmoglavost, mrzlo razumarstvo, sebičnost in skopost. Zlasti mu niso mogli odpustiti, da je za drag denar prodajal ničvredne matice in bastarde za čistokrvne italijanke. Toda Dzierzon je bil predvsem trezen, varčen gospodar. Njegovo vrhovno vodilo v čebelarstvu je bilo: s čim manjšimi stroški doseči čim večji dobiček. To je bilo povsem razumljivo, saj je bil — zlasti po vatikanskem koncilu leta 1870, ko se je uprl novo proglašeni dogmi o papeški nezmotljivosti in je izstopil iz katoliške cerkve — z malo pokojnino navezan le na dohodke iz čebelarstva. Panje je povečini izdeloval sam ne le zase, ampak tudi za prodajo. Pri tem pa ni gledal na lepoto, temveč predvsem na smotrnost, praktičnost in majhne proizvodne stroške. Pomembna je bila zlasti trgovska stran njegovega čebelarstva. Prodajal je panje, čebelje družine, narejence in matice, največ italijanske, in to še celih 40 let potem, ko je prejel prvo in edino italijansko družino. Samo trgovina s temi maticami mu je vrgla leta 1854. nad 1000 dolarjev.

Odlikovanja, priznanja in darila za njegovo delo so Dzierzonu kar deževala od vseh strani Evrope. Univerza v Münchenu mu je leta 1872 podelila častni doktorat. Tudi Kranjsko društvo za umno čebelarstvo ga je leta 1873. izvolilo za častnega člana. Dzierzon se je našemu društvu za odlikovanje pisмено zahvalil in nadaljeval: »Mlademu društvu želim najboljši uspeh. K temu pa se ve, da je denarja treba. Da ne boste nepotrebnih stroškov imeli, svetujem, če še ni prepozno, da diplomov ne izdavate. Stanejo veliko denarja, sreča društva pa na tem ni ležeča...« (Prevod v Slovenski čebeli 1873, str. 88.)

Leta 1884. se je Dzierzon preselil v svoj rojstni kraj k nečaku Francu in si tam uredil čebelarstvo z 200 panji. Kljub lepim dohodkom je živel skromno in preprosto.

Ker se je v nemškem kulturnem krogu zelo uveljavil, ni čudno, da so ga Nemci imeli vedno za svojega človeka. Hitlerjevci so njegovo rojstno vas preimenovali v Bienendorf (Čebelja vas). Kljub vsemu temu imajo Poljaki Dzierzona za svojega in so bili zaradi tega z Nemci vedno v hudem sporu.

Svammerdamnova, Reamurova, Janševa in Huberova dognanja, čeprav pionirska v pravem smislu besede, pri sodobnikih niso našla odmeva, še manj priznanja. Pri Dzierzonu je to drugače in prav to je njegova posebna zasluga, kajti priznanje svojih nazorov si je dobesedno priboril, priboril s fanatičnim prepričanjem o njihovi pravilnosti. Dzierzon ni znal le izredno spretno združiti teoretične izsledke s čebelarso prakso, ampak je vse to tudi razširil v najboljše krogu čebelarjev. Zato ga velečebelar Berlepsch po pravici imenuje »očeta nove dobe in najgenialnejšega čebelarja vseh časov.«

M. S.:

Nekaj o naši čebelarski morali

Med važnimi in težkimi vprašanji, ki jih bo morala reševati naša čebelarska organizacija, je vprašanje čebelarske morale. To vprašanje spada v doslej še nenapisano poglavje o vzgoji našega čebelarskega kadra. Ker pa je vsaka vzgoja dolgotrajen proces, zato trdim, da je vprašanje naše čebelarske morale težko vprašanje.

Ko načentjam to vprašanje, nikakor ne mislim, da bi nanj odgovoril. Rad bi samo opozoril, da je iz dneva v dan bolj pereče in da je odgovorna dolžnost vsakega privatnega kakor združnega in državnega čebelarja, posebej pa še naše čebelarske organizacije, da o tem razmišlja in iz teh razmišljanj napravi konkretne zaključke. Pa še na drugo stran bi rad omejil ta svoja izvajanja. Ne mislim namreč načentjati vprašanja, kako rešuje v celoti vprašanje morale naša socialistična družba, marveč le na nekaj konkretnih primerih pokazati, da smo čebelarji glede moralnih medsebojnih odnosov še daleč od cilja, skratka, da so ti medsebojni odnosi dostikrat nemoralni, ali bolj po domače povedano — nečebelarski.

Da bo vse to lažje razumljivo, vzemimo primer iz vrst naših lovecev. Lovec, ki bi streljal divjad, ko je prepovedano, bi ne bil pravi lovec. Lovec se mora zavedati, da bi tako početje imelo za posledico uničenje divjadi sploh, čeprav bi sam pri tem imel morda večjo korist in več mesa. Res obstoje odredbe, ki mu to preprečujejo, toda slab bi bil lovec, ki bi pravilno ravnal samo zaradi odredb in predpisov. Pravi lovec je tisti, ki zavestno ne počenja na lovu česa takega,

kar bi bilo v nasprotju z lovsko moralo, kar bi kvarilo medsebojne odnose med lovci. Lovec, pravi lovec je tisti, ki nastopa lovsko, ki ima v sebi lovsko moralo, to je tisti, ki se ravna po nenapisanih odredbah in zakonih, izoblikovanih ob spoznanju, da ne more biti pravih medsebojnih odnosov, če se teh nenapisanih a potrebnih odredb in zakonov ne drži. Lovci med seboj ocenjujejo svojo moralo z besedami: To ni lovsko, kar počenja tovariš, to pa je lovsko, Tistega, ki ga ocenijo, da se ne ponaša lovsko, kmalu izločijo iz svoje bratovščine in mu tako onemogočijo nadaljnje uganjanje lovske nemoralnosti.

Kaj pa mi čebelarji? Res je, da smo v težjem položaju kot lovci, ribiči in drugi, ker za čebelarjenje ni treba nobenega posebnega dovoljenja in danes tudi še ni nobenih določenih predpisov in čebelarskih zakonov. Taka ugotovitev drži. Še bolj pa drži to, da je prav zaradi tega treba medsebojne čebelarske odnose urediti na temeljih medsebojnega tovarištva in razumevanja, skratka čebelarsko.

Morda se bo kdo obregnil ob ta izvajanja, rekoč: »Priatelj, vse to je lepo, a kaj govoriš o tem, česar ni? Na to bi mu takole odgovoril in pozneje ta odgovor tudi utemeljil s primeri: Ves naš uspeh je odvisen od tega, ali bomo ustvarili, česar po njegovem mnenju ni. Brez ureditve tega vprašanja je konec vsakega prevažanja čebel na paše in čebelarstva sploh, ker bomo čebelarji sami sebe uničili ali pa vsaj sami sebe oškodovali, če pri tem prav nič ne pomislimo na splošno korist in svoje dolžnosti do skupnosti. Pomisliti je treba pri tem tudi na to, da ne bo med vedno po 500 ali 400 dinarjev in vosek po 1200 dinarjev, da bodo kmalu minili časi, oziroma da so že za nami, ko si z 10—20 kg medu plačal prevoz čebel na pašo v najoddaljenejše kraje države. Vsako prevažanje čebel bo treba temeljito premisliti in preračunati, če bomo hoteli imeti kaj koristi od tega. Če pa se pri tem ne bomo mogli nasloniti na medsebojne pravilne odnose, na zavestno čebelarsko disciplino, bo tveganje še večje in marsikdaj in za marsikoga lahko usodno. Ustvariti bo treba torej tisto, česar danes med nami ni, to je čebelarsko disciplino, tovarištvo, razumevanje, medsebojno pomoč, skratka čebelarsko moralo. Na vse, o čemer tu pišem, ne gledam prav nič idealistično, marveč življenjsko. To gledanje izvira iz realnih, če hočete, gospodarskih potreb.

Vsa ta svoja izvajanja hočem podpreti z nekaterimi dogodki iz letošnje čebelarske sezone. Vem, da marsikomu to ne bo pogodu, češ le čemu prihajajo take zadeve v javnost — tudi meni to ni všeč, zlasti če pomislim, da javnost kaj rada take stvari posploši. Če pa se hočemo lotiti vprašanja čebelarske morale s prave strani, je to le potrebno, pri nas tem bolj potrebno, ker si želimo čebelarja ne le strokovno dovršenega, ampak tudi vzgojenega v človeka s socialističnim pojmovanjem morale. Pa preidimo k primerom!

Odnos nekaterih čebelarjev-privatnikov do združnega in državnega čebelarskega sektorja: Ko smo na nekem čebelarskem sestanku govorili o reorganizaciji bivše Čebelarske zadruge v Zvezo čebelarskih društev in pretresali nova pravila, se je nekdo ustavil ob členu pravil, ki govori o tem, kdo je lahko član društva. V tem paragrafu je namreč rečeno, da so lahko člani društva tudi zadruge in državna posestva, ki se ukvarjajo s čebelarstvom. Izjavil je, da se ne strinja s to formulacijo. Ko so ga drugi vprašali, zakaj ne, je odgovoril: »Danes ni nič hudega, če so tudi zadruge in državna posestva lahko člani čebelarskih društev, ker je le-teh še malo, toda kaj bo, ko bo zadrug in državnih posestev več in nas bodo lahko preglasovali. Potem bodo imeli oni glavno besedo.«

Ne določajno članarine po številu panjev! Tudi to smo slišali na nekem sestanku. Zakaj? Zato, ker bodo člani tajili število panjev.

Odnosi med čebelarji-prevaževalci. Letos spomladi se je odbor Zveze čebelar-
skih društev povezal s Čebelarsko zadrugo na Reki, torej na Hrvatskem, zaradi
sporazumne razdelitve žajbljevih pasišč v Istri. Reška čebelarska zadruga je
velikodušno ustregla naši prošnji in nam zagotovila prostor za kakih 1000 pa-
njev. Skupno s predstavniki Čebelarske zadruge na Reki so bila na mestu samem
določena stojišča. Za vsako stojišče je dobila naša Zveza posebno dovolilnico od
Reške čebelarske zadruge. Te dovolilnice je potem razdelila med tiste svoje
člane, ki so se prijaviли za prevoz čebel na pašo v Istro. Priznati je treba, da so
dobili vsi dobra mesta (seveda, če bi bil žajbelj medil). Ko pa smo pripeljali
z znatnimi stroški čebele na žajbljevo pašo v Istro, sem na svoje veliko začu-
denje opazil, da razen mene in še nekoga drugega ni nihče postavil čebel na
njemu določeno mesto, marveč povsem drugam, celo na mesta, ki so bila določena
za domačine. Tega pa niso storili zato, ker so bila ta mesta boljša, ampak zato,
ker so bila menda nekaj kilometrov bližja in bliže hiš. Prav nič ni motilo teh
prevaževalcev, da je bilo v bližini nekaj metrov že morda 100 ali še več panjev,
in tudi ne to, da so meni nič — tebi nič zasedli mesta drugim. Tako so bila ne-
katera mesta natrpana s čebelami, druga, prav tako dobra, pa prazna. Ob dobri
paši bi bili sicer vsi nekaj dobili, ob taki, kot je bila letošnja, pa smo prav
zategadelj odšli prazni. Kako so gledali Hrvatje na nas in, ali homo dobili še
drugo leto ta pasišča, je seveda poglavje zase.

Ali naj navedem še primer iz Like — n. pr. iz Malovana, kjer je bilo na
en kvadratni km pripeljanih več ali manj »na črno« na tisoče panjev čebel,
medtem ko so bila obširna pasišča nekoliko bolj v stran od železnice skoro
prazna. Nekateri so se pri tem zgovarjali na velike stroške, ki bi jih imeli s
prevozom proč od postaje. Deloma so bili upravičeni, saj ni bilo dovolj, da si
plačal kamion dražje kot to določa tarifa (seveda, če si ga dobil), moral si pla-
čevati poleg tega še gorostasne nagrade neodgovornim šoferjem (tudi preko
10.000 dinarjev), če si hotel spraviti svoje čebele na bolj oddaljeno pasišče.

Preveč nečebelarskih prizorov si tam videl in preveč grdih, da bi seznanjal
z njimi javnost. Popišem naj samo enega!

Tri čebelarje, namenjene v Liko, so obvestili tovariši, ki so odšli tjakaj
nekaj dni pred njimi, da bo približno v času njihovega prihoda pripeljal na
postajo neki šofer drva. Vlak se niti ustavil ni, ko so ga že zagledali. Eden izmed
čebelarjev je takoj skočil iz železniškega voza in se z njim dogovoril glede pre-
voza čebel na pasišče. Šofer je obljubil, da se vrne, kakor hitro bo spravil drva
na določeno mesto. Med tem časom naj bi čebelarji razložili panje in pripravili
vse potrebno, da bi s čim manjšo zamudo odrinili dalje.

Z istim vlakom pa sta vozila svoje čebele še dva druga čebelarja iz kraja v
bližini Ljubljane. Od doma sta odšla na slepo srečo, ne da bi si preskrbela pa-
slišče, ne da bi vedela, kako bosta spravila čebele na pasišče, če bi bilo oddaljeno
od postaje. Od strani sta prisluškovala razgovorom s šoferjem, a ko se je ta
z drvni odpeljal, je eden izmed njiju zajahal kolo, ki sta ga imela s seboj,
in se pognal za kamionom. Ko se je avto vrnil, so imeli prvi trije čebelarji vse
pripravljeno za nakladanje, toda šofer je izjavil, da bo prejel vozil drugima dvema
čebelarjema, češ da je njiju pasišče bližje in v drugi smeri kot njegovo biva-
lišče, dočim leži pasišče prvih treh čebelarjev ob cesti, ki vodi proti njegovemu
domu. Ker bi rad ustregel obema skupinama in prišel čim hitreje domov, pač

ne more ravnati drugače. Vsi ugovori prizadetih čebelarjev niso nič zalegli. Podkupnina premetenega kolesarja je bila dovolj visoka, da je držala.

Tako se je zgodilo, da so prišle čebele prvih treh prevoznikov v trdi noči na pasišče in da so ostale do jutra zaprte, četudi so bile že eno noč in en dan na potu. Neznačajna podkupovalca pa sta dovolj zgodaj zložila svoje panje v skladanico in jih odprla še pred mrakom. »Znati je treba,« bo kdo dejal. Toda tu ne gre za znanje, temveč je v igri vprašanje čebelarjeve morale. Čebelarje s takimi odnosi do tovarišev bo treba kakor garjeve ovce pognati iz naših vrst!

Drug, prav tako značilen primer za medsebojne čebelarjeve odnose, je naslednji. V okolici Ljubljane, kjer je dosti čebelarjev, so vsi količkaj ugodni kraji za prezimovanje in s pičlo pomladansko pašo, ki jo potrebujejo čebele za svoj zgodnji razvoj, prenatrpani s čebelami. Kdor bi hotel dobiti ugodnejše mesto bolj na samem, bi moral n. pr. po Dolenjski cesti iti vsaj do Škofljice, to je približno 10 km daleč od Ljubljane. To pa je nekaterim že preveč, čeprav imajo ugodne železniške zveze. Tako prenatrpana je tudi dolinica, ki pelje iz Lavrice skozi Srednjo vas v Sela. V tej dolinici je vsako zimo in pomlad kakih 200—250 panjev domačih čebelarjev in čebelarjev, ki imajo že več let tam svoje stalne čebelnjake. Vendar pa ni med njimi preprirov, zlasti ne zato, ker večina čebelarjev v začetku maja odpelje svoje čebele v druge paše. Ko sem pa letos jeseni pripeljal čebele s paše na stalno mesto v Srednjo vas, sem opazil v svoje veliko presenečenje kakih 100 m zračne črte od svojega čebelnjaka na nekem parobku skladovnice 80-ih panjev. Pozneje se je znižalo število na 50 panjev. Spočetka sem mislil, da jih je kdo postavil v ajdo, ki je je tu vsako leto nekaj njiv. Ko pa so panji le stali (in stoje še danes), me je začela zadevati zanimati. Kdo je ta čebelar? Kaj namerava? Spraševal sem sosedne čebelarje. Nihče ni vedel povedati drugega kakor to, da sta panje neko noč pripeljala dva čebelarja. Pozneje mi je moj gospodar povedal, da sta bila ta dva čebelarja tudi pri njem in da sta hotela skoro s silo zasesti moj čebelnjak, ki je bil tedaj prazen. Šele ko jima je gospodar dopovedal, da v tem čebelnjaku prezimujem sam svoje čebele, sta odšla. No, in postavila sta čebele na tisti parobek.

V tem primeru pač ni treba spraševati, ali je to prav. Tudi opravičilo ne drži, da nista vedela, koliko čebel je že tu? Ne, nikakor ne! V tem postopku je nekaj več, nekaj hujšega: nepravilen, netovariški, nemoralen odnos, ki ga označuje brezobzirnost in skrajni egoizem. To nemoralnost povečuje še okoliščina, da sta se čebelarja svoje nepravilnosti in svojega početja sama zavedala. Ko sem namreč vprašal gospodarja, kje imata čebele, kdo sta ta dva človeka, mi je rekel, da sta mu naročila, naj ne daje o tem nobenih informacij. Ali bi ne bila njuna dolžnost, najprej pogovoriti se s čebelarji, ki tu čebelarijo?

Če v luči navedenih ugotovitev gledamo tudi na spore, ki nastajajo na številnih pasiščih med prevaževalci in čebelarji domačini, moramo samo reči: Dokler ne bomo vrgli iz svojih vrst takih lažičebelarjev, tako dolgo se bodo ti spori še večali in bo mržnja domačih čebelarjev do prevaževalcev upravičeno rasla.

Kakšen komentar bi bil ob koncu članka še potreben? Ali ne kažejo samo že ti primeri (našteli bi jih lahko še na desetine), da bo treba nekaj ukreniti. Po mojem bi bilo potrebno tole: čimprej sestaviti čebelarjevo uredbo; pometati iz organizacije vse, ki so brez čebelarjeve morale; brezobzirno razkrinkavati vse, ki s takim postopanjem jemljejo ugled naši čebelarjski organizaciji in kar je najvažnejše: čebelarjeve organizacije morajo začeti z vso odločnostjo reševati vprašanje naše čebelarjeve morale.

Prezimovanje čebel pri zaprtem žrelu

O prezimovanju čebel pri zaprtem žrelu do sedaj v Slov. čebelarju nismo še ničesar brali. Zato bo ta članek gotovo nekoliko zbudel naše čebelarje v oči.

Znanstveniki, ki raziskujejo čebelje življenje, so nam med drugim povedali tudi to, da čebela dolgo vzdrži v slabem zraku. Na to okolnost smemo računati pri selitvi ali prezimovanju čebel. Ker v zimskem času ni mnogo živali v panju, ker je ozračje hladno in žival miruje, prav gotovo ne potrebuje toliko kisika za dihanje kakor sicer. Ako pomislimo, da človek nima rad odprtih vrat pozimi, zlasti če sobe greje, nam bo razumljivo, da tudi čebelam ne more biti pogodu neprestano pihanje mrzlega zraka skozi odprto žrelo. Da, to jih celo vznemirja, če brije burja malo po strani.

Na razne načine skušajo čebelarji zavarovati svoje »muhe« pred zimskim mrazom. V Rusiji n. pr. puste panje s čebelami celo zasnežiti. Pri nas jih nekateri čebelarji prenesejo v suhe kleti, prezimujejo družine v mediščih itd. Jaz pa sem se leta 1948. odločil za prezimovanje pri zaprtem žrelu. Ta prezimovalni način sem videl pri nekem čebelarju v Salzburgu in pozimi 1948/49 sem se prepiral, da je res dober. Upoštevati pa moramo pri tem naslednje pogoje:

1. Čebelja družina mora biti zdrava.
2. Imeti mora pravilno in zadostno hrano.
3. Okrog čebelnjaka in v čebelnjaku mora biti med opazovanjem popoln mir.

Pravilna in zadostna hrana vpliva, kakor vemo, tudi na zdravje družine; zato je treba paziti, da ne sedi na hojevem ali na kakem drugem medu, ki povzroča grižo. O miru niti ne govorim. Že novopečeni čebelar, ki prvokrat prezimuje komaj nabavljene čebele, se mora zavedati, da jih lahko vsak močnejši in dalje časa trajajoči ropot, štokljanje po čebelnjaku itd. pogubi.

No, in kako sem to delo opravil? V času, ko je nastopilo hladno vreme, ko je padla temperatura pod 0 stopinj C, sem zaprl pločevinaste zapahe pri žrelih, prazen prostor v verandah zatlačil s stekleno volno (okrog žrela malo manj na debelo), brade pa nato dvignil in pritrdil s škrnjaki. Zadaj v okenca sem vložil samo za eno debelino valovitega papirja, kakršnega rabimo za zavijanje steklenih predmetov. Sredi januarja sem dodal še slamnice oziroma odeje, napravljene iz steklene volne. Pročelje čebelnjaka sem zaslonil s steno, zbito iz desk, da sončni žarki niso mogli prodreti do panjskih končnic. Seveda sem se hkrati prepričal, če je stena toliko trdno naslonjena, da ne bi ropotala ob sunkih vetra. Ves čas, ko so bile čebele tako zaprte, sem tedensko enkrat prisluškoval s kavčukasto cevjo, kako se počutijo in ponašajo. Če slišiš rahlo, enakomerno šumenje, je vse v redu, če pa začno hrumeti, je nekaj napak. Takrat je pač treba panje zadaj odpreti, ali še bolje spredaj.

Pozimi 1948/49 je bil 1. januarja lep dan s temperaturo 16 stopinj Celzija v senci. Zato sem vse panje odprl ob 11. in jih imel odprte do 15. ure. Okrog pol 13. ure sem pri panju št. 3 opazil mlado matico, ko je za hip odletela in se takoj spet vrnila. Spomladi sem pri prvem pregledu ugotovil, da je bila pozno jeseni preležana in da je ostala neoprašena. Drugič sem žrela odprl 26. febru-
arja in jih pustil potem ves čas odprta.

Pozimi 1949/50 sem odpiral dvakrat, ko je bilo res toliko toplo, da so se lahko živalce v redu otrebile in prezračile. Zaprte so bile vse do 12. marca.

Zima 1950/51 je bila zelo mila in nisem opazil pri zaprtih čebelah nikakega razburjenja. Šele sredi januarja je začel panj št. 1 močno šumeti. Šumel je tja do konca februarja, ko sem ga lahko temeljito pregledal. Ugotovil sem, da je zgubil matico.

Za zimo 1950/51 sem družine v spodnji vrsti prestavil v medišča. Kakor doslej jih bom tudi letos prezimil pri zaprtih žrelih. Če si želi kdo od bralcev to ogledati, naj pride k meni kadarkoli! Naslov dobi v pisarni Zveze čebelarskih društev v Ljubljani.

Kdor bo prebral moj članek, bo seveda takoj vprašal, kakšne so prednosti tega prezimovanja. Res je, da o kakih posebnih koristih ne morem poročati, ugotovil pa sem, da živalce bolj v miru prezimijo in da porabijo za malenkost manj medu, kakor pri običajnem prezimovanju. Prav gotovo jim koristi enakomerna toplina. Ker ne morejo izletavati ob vsakem vremenu, je število mrtvic manjše, o čemer se lahko vsakdo sam prepriča. Ker čebel ne vabi sonce na brado, ostanejo dalje časa v gruči in matica začne nekoliko kasneje zalegati kakor po navadi. Ta način prezimovanja je preizkušen, toda izvaja naj ga samo čebelar, ki ima svoje čebele doma ali vsaj zelo blizu doma, tako da jih lahko redno nadzira in takoj odpre, kakor hitro nastopi odjuga. Jaz sem s tem načinom zadovoljen, kdor pa pozna še kak boljši način, naj ga opiše v našem listu! Kar s korajžo!

Opomba uredništva: Prezimovanje čebel pri zaprtih žrelih je leta 1947. priporočil avstrijskim čebelarjem v njih glasilu »Bienenvater« prof. Schiller, potem ko je ta prezimovalni način z dobrim uspehom sam preizkusil. Ugotovil je, da porabijo čebele v zaprtih panjih manj hrane, da jih manj odmre, da ne močijo in da matica ne začne prej zalegati, dokler niso žrela spet odprta. Med čebelarji je našel več posnemalcev in verjetno je spadal k njim tudi čebelar iz Salzburga, ki ga omenja tov. Farazin v svojem članku. Nekateri so v naslednjih letnikih »Bienenvater« potrdili Schillerjeve izkušnje in postali vneti zagovorniki tega prezimovanja.

Da bi si ustvaril pravo sliko o pojavih v zaprtih prezimujočih družinah, zlasti o medsebojnem razmerju raznih plinov in presnavljanju čebel, je pozimi 1947/48 na veterinarski visoki šoli na Dunaju izvršil živinozdravnik Fritz Walla širokopotezne kemično-fizikalne poizkuse. Ti poizkusi, ki jih je popisal v »Bienenvateru«, so pokazali, da v panjih količina ogljikove kisline v skladu s klimatičnimi okoliščinami stalno niha. V odprtih panjih se je gibala med 0,2% in 1,9%, v zaprtih pa od 0,8% navzgor ter dosegla pri 94% svoj višek. Pri tem višku je bilo v panjih 313-krat več ogljikove kisline kot v atmosferskem zraku, kar bi pomenilo za človeka in mnoge živali neizbežno smrt. Čebelar pa ta koncentracija ni niti najmanj škodovala. Ali bi čebelja družina vzdržala tudi v hermetično zaprtem panju, je seveda veliko vprašanje. Jasno je, da je pri panjih s prvitimi bradami in z zamašenimi žreli še vedno mogoča primerna izmenjava med svežim zunanjim in skvarjenim notranjim zrakom.

Z Wallovimi poizkusi nj bi bilo torej dokazano, da ne predstavlja prezimovalna metoda prof. Schillerja in njegovih pristašev nikake nevarnosti za čebele. Vsekakor pa je treba pri tem paziti, da prigravanje sonca v toplejšem zimskem času ne vzmira in ne spravi čebel v gibanje. Če se to zgodi, jih moramo takoj odpreti, a jih potem vsaj za daljšo dobo ne smemo več zapreti. Po trebljenju v februarju začno v nekaterih družinah matice že zalegati, kakor hitro pa se pojavi v panju zalega, bi mogel postati pripor za čebele usoden. Končno naj opozorimo, da ne manjka glasov, ki resno svare pred to prezimovalno metodo.

Zapiski — temelj odbiranja v čebelarstvu

Kakor v drugih živinorejskih področjih tako je tudi v čebelarstvu odbiranje nujno potrebno. Dobra in pravilnega odbiranja pa ne more biti, če ne vodimo zapiskov o najvažnejših dogodkih ali spremembah v življenju vsake posamezne čebelje družine. Zapiski so potrebni pri rednem oskrbovanju družine med letom, prav tako pa nam morejo pokazati, kako se je obnašala vsaka čebelja družina v prejšnjih letih.

Prav različna so mnenja o tem, kakšni naj bodo zapiski in kaj je predvsem treba zapisovati, da bo ocena družin čim pravilnejša. Zato nekateri čebelarji mislijo, naj zapiski za posamezne družine nimajo stalnih, že naprej določenih rubrik, v katerih so opravila oziroma podatki že nakazani. Glava takega lista za posamezno čebeljo družino naj bi bila torej takale:

Panj	Matica iz leta
štev.	Rod matice iz panja štev.

Datum

Tak način zapisovanja je vsekakor boljši kot nič. Saj je znano, da večina čebelarjev ne vodi niti takih zapiskov. Najrazličnejše okrajšave, znaki, simboli na panjskih vratih pa kažejo, da vsak čebelar čuti potrebo po označevanju najvažnejših ugotovitev. Saj mu taki znaki zanesljivo povedo, v kakšnem stanju so čebelje družine.

Da bi ugotovil stanje čebelarstev na državnih posestvih in ekonomijah, je Kmetijski znanstveni zavod spomladi l. 1951 razpisal anketo, pri kateri so morali med drugim odgovoriti čebelarji na tale vprašanja: Kakšne zapiske vodite v čebelarstvu? Naštejte vrste zapiskov; priložite obrazec! In dalje: Ali je iz vaših zapiskov možno razbrati, katere družine pridelajo več medu, voska, katere so bolj zdrave, pasemsko čistejše, krotke, itd.

Odgovori, ki so prišli iz vseh krajev Slovenije, so pokazali, da večina čebelarstev sicer vodi zapiske, vendar na najrazličnejše načine. Poslani obrazci, ki jih posamezna čebelarstva uporabljajo, se med seboj zelo razlikujejo. Nekateri so sila preprosti in dokaj pomanjkljivi, drugi pa navajajo vse možne podrobnosti in so za oskrbovanje večjega števila čebeljih družin nepripravni. Posebej moram omeniti način zapisovanja tov. Ačka iz Apač in tov. Dražumeriča iz Ponovič. Po obrazcih, ki sta jih poslala ta dva in po tuji literaturi smo sestavili obrazec za vodenje zapiskov, ki ga tu objavljam. Ta način zapisovanja smo letos vpeljali v vzornem čebelarstvu KZZ v Ponovičah in še v nekaterih drugih čebelarstvih. (Glej obrazec!)

Katera splošna načela so nas vodila⁶ pri sestavljanju obrazca?

Čeprav nudi že skoro celoten odgovor na gornje vprašanje zapisnik sam, je vendar potrebno, da nekatere novosti, ki so v njem, posebej obravnavamo.

Prvič smo želeli, naj bo zapisnik tak, da ga bo mogoče uporabljati čim več let, da bo na listu posamezne družine že del rodovnika, da bo nudil vpogled

Št. panja, barva panja: Mesto v skladovnici:		1951	1952	1953	1954	1955	1956
Matica (poreklo, začetek zaleganja)							
Spomlad. pregled:	moč družine (število ulic)						
	stanje družine (1-5)						
Zalega: 10.-20. IV.	število zaleženih satov						
	kakovost (1-5)						
Izmenjava m.: odvzem, pogin, tiho preleganje, roj (dan, mesec)							
Obnova m.: spr., nespr., matičnik, (poreklo, kdaj)							
M. nesprejeta: dodana drugič (isto kot pri obnovi m.)							
Roj: naraven, narejen - dne, kg, vsajen v št.							
Moč družine: 1.-10. V. (število ulic)							
Zalega:	1.-10. V.						
	1.-10. VI.						
Pridelek medu	prvo točenje - dne, kg						
	drugo točenje - dne, kg						
	odvzeto jeseni - dne, kg						
	zimski zaloga - kg						
	skupni pridelek - kg						
Moč družine ob zazimljenju (število ulic)							
Pasma (‰ čebel z rumen. obročki)							
Nrav - krotkost (1-5)							
Opomba:							

v obnašanje čebelje družine v prejšnjih letih. Pri našem načinu je to izvedljivo na dva načina:

1. V vsak panj pritrdimo na notranjo stran vrat list, na katerega lahko zapisujemo vse podatke 6 let. Najbolje je, da list nalepimo na karton. Ker je nevarnost, da bi posamezne liste izgubili, je priporočljivo, da vsako leto izpišemo najvažnejše podatke o družinah v posebno knjigo.

2. Zapisnik nosimo s seboj. V navadnem šolskem zvezku napravimo na notranji strani tako imenovano francosko glavo z ustrežajočimi rubrikami, vse ostale liste pa za širino glave prirežemo. Za vsako družino imamo potemtakem rezervirani dve strani. Ako ima zvezek n. pr. 15 ali več vrstic in odmerimo vsakemu letu po eno vrstico, lahko zapisnik uporabljamo 15 ali več let.

Druga in glavna želja, ki nas je vodila, pa je bila, da naj vsebuje zapisnik podatke o vsem tistem, kar odločilno vpliva na celoten uspeh v čebelarstvu. To je predvsem živalnost — moč družine, razvoj zalege, kakovost in starost matic. Rubrik, ki vsebujejo podatke o moči družine in stanju zalege, je zato največ. Poleg tega so rubrike o rojenju, stanju družine ob izzmljenju, točenju, pasmi in uravi čebel.

Za redna letna opravila n. pr. paženje, zoževanje gnezda, širjenje gnezda, dražilno krmljenje, nastavljanje, prestavljanje, dodajanje satnic in podobno, ni rubrik. Ta dela opravljamo po navadi istočasno pri vseh družinah in se bistveno med sabo sploh ne razlikujejo.

Kot je razvidno, je izpuščena tudi rubrika za vnašanje podatkov o pridelku voska. Zakaj? Predvsem je zelo težko točno ugotoviti, koliko voska je pridelala posamezna družina. Vosek pridobivamo v raznih oblikah med vso sezono — iz prizidkov, nadzidkov, podzidkov, pokrovcev, satov, izrezanih iz gradilnega satnika itd. Na splošno drži, da je množina pridelanega voska odvisna predvsem od tega, kako zna čebelar izkoristiti nagon čebel za gradnjo satja. Ako čebelar ob času cvetenja češnje, akacije ali zlahtnega kostanja le 1—2 dni prekasno vstavi satnice, pridelava pri vsaki družini dnevno 50—70 gr manj voska. Poleg tega je znano, da je pridelek voska nekako sorazmeren pridelku medu. Satje pobelijo čebele le takrat, ko prinašajo v panj svež nektar. Čeprav je proizvodnja voska za oceno družin zelo važna, smo iz prej navedenih razlogov izpustili rubrike o pridelku voska.

Druge posameznosti o vodenju zapiskov, o načinu izpolnjevanja rubrik so razvidne iz sledečih pripomb. Omeniti moram le, da so vpisani datumi prilagojeni načinu čebelarjenja vzornega čebelarstva KZZ Ponoviče, vendar bodo bolj ali manj primerni tudi za čebelarstva v vsej Sloveniji.

Navodila za vpisovanje podatkov.

Na čelo zapisnika zapišemo številko panja, ki je stalna.

Pri listih posameznih čebeljih družin označimo v isti rubriki tudi barvo, s katero je pobarvana sprednja stena panja. Ako je vse pročelje pobarvano z isto barvo, napišemo n. pr. samo: sv. modra, t. modra, modrozeleno, rumeno, rjava itd. Ali je čelnica panja pobarvana z drugo barvo kot veranda, napišemo n. pr.: rjava/rumena. (Umetno je, da v tem kakor tudi v drugih stolpcih uporabljamo kratice.)

Potrebno je tudi, da označimo mesto panja v skladovnici. Semkaj pridejo potemtakem dve označbi: prva približno pove, ali je panj na levi, na desni

strani ali v sredini skladovnice, druga pa pove, ali je panj v zgornji — III. —, srednji — II. —, ali spodnji — I. — vrsti. Vpišemo n. pr. levo/II. Vse tri označbe so stalne. Kakor hitro vsadimo roj v nov panj, naj dobi po možnosti takoj stalno mesto. Vse tri navedene stalne podatke vnesemo v našem zapisniku v eno rubriko, v zvezku pa napravimo za vsako oznako poseben stolpec.

Matica (poreklo, začetek zaleganja). Tu je treba označiti rod in starost

matice. Vpišemo n. pr.: $\frac{\text{iz } 24}{20. 5. 51.}$

Podatek nad črto nam pove, da je matica iz panja štev. 24, podatek pod črto pa, da so se prva jajčeca pojavila 20. maja 1951. Začetek zaleganja je lahko določiti tudi več tednov kasneje, ko imam na satju že zalego v raznih stadijih. Matico smo prejeli n. pr. iz vzrejevališča Hrenca ali plemenihne postaje Draga. Nad črto bomo napisali naziv plemenišča, za podatek o starosti pod črto pa bomo naprosili vzrejevalca, ki nam je matico dobavil. Ako v panj vsadimo

novi družino, napišemo: $\frac{\text{roj iz } 55}{10. 6. 51}$ ali $\frac{\text{nar. iz } 23}{10. 6. 51}$

Narejenca (okrajšano »nar.«) smo napravili 10. junija 1951.

Ob spomladanskem pregledu vpišemo živalnost — moč družine in stanje družine. Moč družine ocenimo na oko po številu ulic, ki jih čebele v celoti zasedajo. Napišemo samo eno številko, n. pr. družina zaseda 7 ulic. Stanje družine ob izizmljenju ocenimo z redi: 5 — odlično, 4 — dobro, 3 zadostno, 2 — slabo, 1 — zelo slabo. Pri tem ocenjevanju upoštevamo več okoliščin: število mrtvic, množino porabljenega medu, morebitne znake griže in nose mavosti. Ako vlagamo čez zimo pod satje lepenko, ocenimo stanje čebelje družine prav lahko. Ta ocena nam pokaže predvsem odpornost družine proti zimskim ne-
prilikam.

Sredi aprila prvič ocenimo zaleganje matice. Pri številu zaleženih satov je treba oceniti v prvi vrsti površino zalege in kakovost zalege. Tudi tu uporabljamo ocene od 1—5.

Naslednje štiri rubrike so za podatke o izmenjavi matic oziroma o rojenju, zaradi katerega pride do izmenjave matic.

Ako je matica — okrajšano »m« — poginila ali jo je čebelar strl, jo je mogoče nadomestiti s sprašeno, z nesprašeno matico ali z zrelim matičnikom. Uporabljamo kratice: spr. nespr., mč. Navedemo tudi, iz katerega panja smo

vzeli novo matico in datum. Zapišemo n. pr.: $\frac{\text{spr. m.}}{\text{iz } 19 - 25. 5. 51}$

Ako z obnovo matice nismo imeli sreče, dodamo drugič spr., nespr., matico ali zrel matičnik.

Pri naravnem roju vpišemo težo čebel v kg pri narejenju pa množino čebel, ki ostanejo potem, ko se pašne čebele vrnejo v stari panj, množino ozna-

čimo s številom zasedenih ulic $\frac{\text{roj } 1 \text{ kg}}{10. 5. - v 23}$ ali $\frac{\text{nar. } 4. \text{ ulice}}{10. 5. - v 23}$

Vsakokrat, ko točimo, vpišemo težo odvzetega medu. N. pr. 10. 6.—10 kg. Med ocenimo na oko in računamo, da tehta vsak kv. dm, ki je na obeh straneh sata poln medu, okroglo eno tretjino kg. Poln sat iz AŽ-panja, ki je na vseh

straneh pokrit z medom od vrha do tal, pa ima lahko največ 2,75 do 5 kg čistega medu.

Prav tako ocenimo na oko, koliko medu v satju smo odvzeli družini iz medišča ali plodišča pri zadujem jesenskem pregledu.

V stolpcu »pasma« smo vnesli le eno merilo za oceno čistosti in sicer barvo drugega in tretjega hrbtnega obročka. Na oko lahko ugotovimo, ali je rumen le en obroček, ali sta rumena oba hrbtna obročka. Vpišemo n. pr. $\frac{1}{2}$, kar nam pove, da smo med stotimi preiskanimi čebelami našli eno čebelo z dvema rumenima hrbtnima obročkoma, in dve čebeli, ki sta imeli le po en rumen hrbtni obroček.

Določanje pasemske čistosti po barvi hrbtnih obročkov ni povsem zanesljivo. Točneje označuje pasmo dlakavost in kubitalni indeks.

V stolpcu »nrave« opišemo splošno ponašanje družine, predvsem pa krotkost oziroma srditost čebel.

V opombo vnesemo po potrebi podatke o dodajanju ali odvzemanju medenih in zaleženih satov, vpišemo morebitni drugi roj, dodajanje nove matice, ako je bila drugič uničena, in podobno.

Ako doslej še nismo vodili zapiskov, je najprimerneje, da pri zazimljenju zapišemo o vsaki družini vse, ker smo opazili med letom. Čebelarstvo leto se začne z zazimljenjem čebeljih družin, zato je prav, da zberemo ob tej priliki najvažnejše podatke iz življenja čebeljih družin. Nič ne de, ako rubrike za leto 1951 ne bodo v celoti izpolnjene. Kljub temu nam bodo povedale, kateri plemenjaki so nam dali največ medu, s kakšno zalogo in kako živalne smo zazimili posamezne družine ter kakšne starosti so matice.

Leopold Debevec:

Ali veste ...

— da je robinija (*Robinia pseudoacacia* L.), ena izmed najbolj medovitih rastlin, ki jo pri nas navadno napačno imenujemo *akacija*, dobila svoje ime po Jeanu Robinu, pariškem dvornem vrtnarju, ker jo je prvi prepeljal v Evropo (l. 1601) iz njene prvotne domovine Severne Amerike. Pruski kralj Friderik I. je dobrih 100 let pozneje dobil prav tako iz Amerike dve rastlinici v cvetličnih lončkih. Eno je podaril avstrijskemu cesarju za vrt Schönbrunn, drugo pa svojemu ministru Rüdigeru, ki jo je posadil v svoj park pri Berlinu. Drevo je odlično uspevalo — ob primerni postrežbi seveda — in doseglo višino 24 m ter obseg debla nad 5 m, tako da je postalo za Berlinčane svojevrstna zanimivost. Dočakalo je starost 227 let in usahnilo šele l. 1937. Medtem se je njegovo potomstvo razširilo po vsej Evropi in je od tedaj robinijino cvetje že mnogokrat navdušilo ne le kakega zasanjanega pesnika, ampak tudi čebelarje.

— da tudi ajda, vsem poznana kulturna rastlina, ki jo zlasti čebelarji že od nekdaj zelo cenijo, ni doma v Evropi, ampak je prišla k nam iz »Jutrovih dežel«. V Evropo so jo namreč zanesli iz krajev ob Volgi in Kaspiškem morju Tataři ali »ajdje« (pogani v začetku 16. stoletja ob priliki svojih roparskih pohodov proti zapadu. Po njih je dobila ime ne le pri nas, ampak tudi pri drugih narodih. Čehi ji pravijo pohánka (poganka), Nemci Heidekorn, Heiden, Tartarika ali Taterkorn. Tudi italijansko ime grano saraceno kaže na njeno poreklo.

— da traja življenska doba matice v Afriki največ dve leti, povprečno celo le poldrugo leto in da nišo redki primeri, ko je treba matice izmenjati že prej. Če malo pomislimo, je vzrok kaj preprost. V Afriki ne poznajo zime in čebele tam tudi ne zimskega počitka. Paša traja nepretrgoma in mora matica zarajati čebele kar naprej, tako rekoč na tekočem traku. To delo jo predčasno oslabi in jo je treba pač izmenjati. Naj s tem v zvezi omenimo še zanimivo dejstvo, da se pri nas spomladi čebele prašijo že pri 10—12° C, v Južni Afriki pa otrpnejo pri 18—20° C, dasi tam pravzaprav ni mraza in zamorci niti pohlevne slane ne poznajo!

— da imamo v naši državi poleg vsega mogočih vrst modernih panjev ameriškega ali evropskega tipa tudi vse vrste primitivnih oblik čebeljih bivališč kot menda nikjer na svetu. Med najprimitivnejša in nedvomno najstarejša taka bivališča spadajo v zemljo izkopane luknje, kakor jih za malo Azijo omenja že stari pevec Homer v svojih epih. Na Ovčjem polju v Katlanovski kotlini v Makedoniji namreč izkopljejo iznajdljivi čebelarji na kaki sončni strmini ali rečnem bregu v zemljo, redkeje tudi v kamen luknje v velikosti večje buče. Stene lukenj zamažejo s kravjekom in »brtvi«, kakor te luknje imenujejo, pokrijejo z deščicami, v katerih pustijo nekaj odprtih — žrela. Ker v teh krajih ni dreves, so »brtvi« namenjene za vabo pobeglim rojem in rojem divjih čebel. Pri kopanju »brtvi« se ne ozirajo mnogo na lastnika zemljišča; kdor je izkopal luknje, si je obenem pridobil pravico do čebel, seveda, če se v luknji naselijo. V tem primeru jih preženejo in naselijo v svoje panje. Prepričani so, da take čebele prinašajo srečo, zato v rojilni dobi »brtvi« pogosto nadzirajo. Vsekakor mora biti tak lov, ki je po vsej pokrajini razširjen od prastarih časov, uspešen, sicer se ne bi obdržal do danes.

— da imajo nekaj podobnega tudi v Bosni. V vasi Mjedenica je skalna stena, v kateri že od pamtiveka živijo čebele. Mnogo naseljenih duplin v steni sicer ondotni prebivalci vsako leto »oskubejo«, do vseh pa ne morejo in je tako ta svojevrstni čebeljak večer in neuničljiv.

— da imamo v naši državi še neko čebelarstvo znamenitosti — pravi kulturni spomenik, in sicer izredno starinsko čebelarstvo v kamnitih panjih na otoku Braču. »Panji« so sestavljeni iz kamnitih plošč, razpoke in špranje imajo zamazane z ilovico ali pa tudi ne, da imajo čebele prosto pot vsepovsod in ne samo pri žrelu. To je deloma potrebno zaradi zračenja, ker vlada ondi v poletju velika vročina. Za panje služijo tudi kamnita korita, ki so pokrita z deščicami in obtežena s kamnitimi ploščami. Več takih panjev je včasih sestavljeno v skupino, da tvorijo nekak zid, kar spominja na orientalsko čebelarstvo in zlasti na stare rimske »čebelje zidove«.

— da je za kmetovalca včasih zelo važno vedeti naprej, kakšno vreme se obeta. Marsikateri kmčki čebelar je na glasu, da dobro pogodi vreme in nepoučenim se niti ne sanja, da so mu do takega slovesa pripomogle — čebele, ki veljajo že od nekdanj za dobre vremenske preroke. Zaradi te svoje lastnosti so bile čebele pri starih Grkih posvečene bogu Apolonu, ki je imel »patronat« nad proročiščem (oraklom) v Delfih. Znano tamkajšnjo svečenico Pythio so zato imenovali tudi »delfiško čebelo«.

— da bi bilo potrebno, dokler je še čas, tudi pri nas ugotoviti in rešiti ostanke narodopisnih spomenikov našega starega čebelarstva. Švicarji so v ta namen sestavili vprašalno polo s 53 vprašanji (Schweiz. Bienenzeitung 1942, str. 427 sl.), medtem ko so se Nemci zadovoljili s tremi:

- a) Iz kakšne tvarine so čebelji panji vašega kraja (modernej izdelki ne pridejo v poštev!),
 b) narišite njihovo obliko ali jo vsaj opišite,
 c) kako se glasi domači ljudski izraz (v narečju) za 1. čebelji panj, 2. čebele, 3. matico, 4. roj.

Gradivo, ki so ga l. 1952 zbrali na osnovi prednjih vprašanj (vprašanje št. 194 njihovega Atlas der deutschen Volkskunde) je znanstvenik dr. Bruno Schier uporabil za razpravo »Der Bienenstand in Mitteleuropa«, ki jo je l. 1959 izdala založba S. Hirzel v Leipzigu. Tu bodi le mimogrede omenjeno, da je Schier pri vprašanju postanka našega kmečkega panja kranjiča prišel do drugačnih rezultatov kot l. 1926 oz. 1927 prof. Armbruster. Dočim trdi ta, da je kranjič dediščina rimskih kolonistov, je Schier mnenja, da so v Noriku pred Slovenci živeli vzhodni Germani in da je kranjič njihova dediščina, ki so jo posredovali in sprejeli od Skandinavcev in je kot tak najbližji sorodnik švedskega panja (Liggestockar). Vsekakor malo čuden zaključek za nemškega znanstvenika!

Franc Robida:

Kako „čebelarijo“ na otoku Borneo

Domačini na otoku Borneo se hranijo s tem, kar jim pač nudi bujna tropska narava. Pogosta stiska je izurila njih čute. Zato ima Borneanec prav tako bistri vid kot oster sluh; zanesljiv pa je tudi njegov vonj, ki je pri nas civilizirancih že skoro otopel.

Na Borneu je edina žuželka, ki nabira med, čebela. Čmrlji so doma pretežno v hladnejših ali zmernih pasovih. Dobimo jih sicer tudi na Borneu, Sumatri in Javi, a le na vrhovih vulkanov, visokih preko 1500 m. Tam brenče prav tako kot pri nas.

Čebele pa je najti na Borneu povsod. Najmočneje sta zastopani dve vrsti: *Apis dorsata*, velika indijska čebela, ki je še enkrat tako velika kot naša in ima črne obročke na zadku, ter *Apis nigrocincta*, ki bi ji rekli po naše črnoopasana čebela. Ta je nekoliko manjša od prejšnje, pridelala malo voska, toda zelo mnogo medu povprečne kakovosti; nasprotno pridelala prva mnogo voska, a malo medu, ki pa je zelo fin in sladak.

Obe vrsti obešata svoja gnezda na vodoravne veje pragozdnih dreves. Prednost dajeta najvišjemu drevesu »tapang« iz družine stročnic (*Koompassia excelsa* in *K. beccarina*). Košate krošnje teh dreves često znatno presegajo ostala pragozdna drevesa, saj zrastejo 70 do 80 m visoko; torej so višja kot naš neboitičnik. Taka drevesa so skupna last tega ali onega divjaškega plemena in jih ne smejo potujoči tujci obrati brez posebnega dovoljenja. Isto velja tudi za sadno drevje, ki ga je kako pleme že prej zaseglo in označilo kot svojo last. Pač pa so odpadli sadeži brez gospodarja. Te lahko vzame vsakdo, ki ima srečo, da jih najde.

Čebelja gnezda dosežejo ogromne velikosti in jih je često po več na kupu na eni veji. Čebele znajo svoja domovanja uspešno braniti pred raznimi usiljivci. Edina resna sovražnika teh malih želatih graditeljic sta malajski medved in človek. Mali malajski medved je ves mrtev na med in se ne ustraši nobenega

truda, da pride do izdatnega obeda, Čebelja gnezda napade podnevi in se prav nič ne zmeni za številne pike, ki jih dobi na »obličje« in šape. V dolgi dobi je njegovo pleme gotovo postalo popolnoma neobčutljivo za čebelje pike.

Človek-otočan je še bolj nevaren čebelam, ker dela načrtno in gre v napad oborožen z bakljami v okrilju noči. Zato pa doseže tudi najvišja čebelja gnezda.

Ko se zde Dajaku (domačinu na Borneu) okrogla čebelja gnezda v vrhovih dreves dovolj velika, sklene z nekaterimi tovariši, da jih bo izropal. To je precej vratolomno podjetje in marsikateri dajaški »čebelar« je plačal svojo drznost z življenjem.

Kline iz posebno trdega lesa zabije v polmetrskih presledkih v mehko deblo pragozdnega orjaka. Te kline si napravi iz tako imenovanega železnega lesa (*Eusideroxyllon Zwageri*), ki je najdragocenejši les bornejskega pragozda. Že ime samo pove, da je les tega drevesa nenavadno trd in odporen. Ne škoduje mu niti suša niti mokrota, ne uničijo ga niti termiti. Kot gradbeni les vzdrži v najneugodnejših prilikah najmanj 200 let. Navpično na te kline priveže Dajak z žilavimi rotangovimi viticami bambusove palice ter naredi tako nekako dolgo lestvo, ki sega od tal pa do najvišjih vej, kjer vise okusni sati. Ko nastopi mrak in čebele več ne vidijo, se začne napad. Drzni Dajak spleza po svoji lestvi navzgor in pripleza, če mu je sreča mila, čil in zdrav do vej na vrhu. Na hrbtu nosi velik koš iz drevesne skorje, v rokah ima prižgano baklo, paranga t. j. noža, ki ga rabi pri lovu na človeške glave, pa že tako nikoli ne odloži. Zgoraj gre nato po vodoravni veji, oprijemajoč se pri tem sosednih vej, da ne zgubi ravnotežja. Potem priveže koš pod satje z rotangovimi vrvmi, s čimer je glavno delo končano.

Domačin z otoka Borneo pleza na drevo, da izropa čebelja gnezda.

Iz samopoveličevanja sedaj nekoliko počaka, uživajoč občudovanje žena in otrok, ki so zbrani globoko spodaj pod drevesom. Obdan od plamenečega ognja se možak odraža kot senčna slika od večernega neba. Prizor je v resnici nekam fantastičen.

Po tem odmoru omami ali požge čebele z baklo in spodreže z nožem sat, da pade v podstavljeni koš. Ko koš napolni, si privoščič grizljaj satja, pa tudi spodaj stoječi in na blagoslov z neba čakajoči družini vrže nekaj kosov. Ta pohlepno plane na slaščice; ličinke in bube, ki so še v celicah, le še povečujejo nebeški užitek.

Na tanki rotangovi vrvi, ki jo je vzel s sabo, spusti junaški plezalec koš z dragoveno vsebino na tla, nakar se tudi sam previdno spusti po lestvi z drevesa. Z vriskanjem in kričanjem gre nato vse pleme domov, kjer se sladki plen razdeli med mlado in staro. Neizležene ličinke, ki še plavajo v mlečku, zmečejo v lonec in zmečkajo v kašo. To kašo potem zajemajo z rokami, lesenimi žlicami, koščki skorje ali s čimerkoli, ter jo pohlepno pojedjo.

Ko je pojedina pri kraju, uprizori junak, ki je splezal na drevo, mimičen ples, s katerim skuša prikazati nevarnosti ropanja medu.

Take in podobn zanimivosti nam obširno opisuje v svojih Zapiskih iz življenja v pragozdu švedski raziskovalec in prirodoslovec Erik Mjöberg, ki je preživel več kot sedem let na južnomorskih otokih Borneo, Sumatra, Celebes, Java in v Nizozemski Indiji. Pa tudi sam je imel neprijetne skušnje s tamkajšnjimi čebelami, o čemer nam pripoveduje takole:

»Ni dobro dražiti tako vročekrvnih bitij, kot so čebele. Nikoli ne bom pozabil doživljaja v notranjosti Bornea. Ves dan smo veslali v čolnih, popoldne pa začeli iskati primerno izkrcevališče, kjer bi šli na suho in si uredili prijetno taborišče. Našli smo nepričakovano ugoden prostor. Bilo je nekako okoli petih popoldne in sonce se je že nagibalo k zatonu. Kar nenadoma se je začel obnašati eden izmed naših nosačev, kot bi znorel. Poskakoval je, tulil in otepal z rokami. Slučajno je stopil na kraj, kjer je nekak sladki sok privabil obilo gozdnih čebel. Te so se, kot bi jim dal kdo znak, vse hkrati zakadile vanj, čez nekaj časa pa so se vrgle še na nas in nas začele obupno obdelavati s svojimi želi. Morali smo zbežati v podrast, a niti tam nam niso dale miru. Šele ko je nastopila tema, smo se upali zopet iz goščave, sklenili pa smo, da odidemo naslednjega dne prav zgodaj zjutraj, ker smo se bali morebitnega novega napada. Odsesel sem več pikov. Glava in roke so bile drugi dan še enkrat tako debele kot sicer.

Navadno se čebela umakne človeku, te pa so imele gotovo poseben bojni znak, kajti napadle so bliskovito nas vse in ne samo nesrečnika, ki si je po nerodnosti prvi nakopal njih jezo. To neprijetno srečanje me je naučilo plahega spoštovanja do velike indijske čebele.

Na splošno smo imeli z gozdnimi čebelami dosti opravil a. Kakor hitro smo se v pragozdu utaborili in si uredili bivališče, so nas že obiskale ter začele stikati po taboru in okoli tabora, če bi bilo kje kaj dobrega zanje. Toda ni jim bilo samo za sladke stvari. Pohlepno so na primer srkale tudi sol. Vreče, v katerih smo imeli slane ribe, so bile včasih dobesedno pokrite z gozdnimi čebelami. In iz tega hočete proizvajati sladki med, sem si mislil.

Mnogo manjše kot druge gozdne čebele so neželate čebele iz družine Trigona. Nekatere niso dosti večje od naše domače muhe. Množično sedajo na golo, potno podlaket pragozdnega popotnika in mu žgečkajo kožo. Gnezdiyo v votlih drevesih, vhod v votlino pa prevlečejo često z voskom ter ga izdelajo v obliki lijaka.

Želatih čebel je na Borneu več kot 50 vrst, pa je večina teh zelo redkih. Človeku ne store nič žalega.«

Opomba: Sumatra, Java, Borneo in Celebes so skupina otokov, ki se razprostirajo južno od Zadnje Indije na obeh straneh ekvatorja. Imenujemo jih tudi Velike Sundske otoke. Zaradi ognjeniških tal in obilne vlage so zelo rodovitni. Znani so zlasti po plantazah riža, tobaka, kave, čaja in sladkornega trsa. Razen severnega dela Bornea, ki je angleški, so vsi v nizozemski posesti. Najbolj naseljen je otok Java, ki je skoraj dvakrat večji od Jugoslavije.

Čebelja uš

Menda ni pravega čebelarja, ki bi še ne bil opazil v panju, največkrat na matici, a tudi na čebelah in celo na trojih majhnih, drobnih, po obliki skoraj okroglih živalic, bele ali rdečkasto rjave barve. Z nožicami se krepko drže najraje na oprsju pa tudi na glavi matice in čebel. Če si jih poskušal s kako tenko bilko ali drobno leseno paličico odstraniti, so se ti gibčno umaknile na spodnji del oprsja ušive živali, pod krila ali pa v zarezo, ki loči oprsje od zadka. Te živalce so čebelji krpji ali čebelje uši. Čebelar začetnik, ki prvič opazi tako živalco na matici ali čebeli, se seveda prestraši, misleč, da mu bo umorila matico ali čebelo, starejši čebelarji pa vedo, da niso tako nevarne, ker jih je navadno malo.

Vselej pa ni tako. Ko sem letošnjo jesen — bilo je v prvi polovici oktobra — pripravljaj panje za zimo in pregledoval, ali imajo dovolj zimske zaloge in matice, me je pri kakih petnajstih družinah presenetilo to, da so bile matice — po večini vse letošnje — dobesedno obložene z ušjo golaznijo in da so jih imele tudi številne čebele. Čebelarim že najmanj 25 let, dogodilo se mi je že zadnja 4 leta, odkar prevažam čebele na pašo bolj v južne, tople kraje, da sem našel v kakem panju več uši kot po navadi, a kaj takega kakor letos jeseni še nisem doživel. Seveda sem tuhtal, kaj je temu vzrok. Ali so čebele v južnih predelih, kjer ni ostrih zim, res bolj ušive, ali se je razpasla ta golazen zato, ker pozimi ne žveplam satja? Izpraševal sem o tem pametne, dolgoletne čebelar-ske praktike in teoretike. Odgovora na ta vprašanja nisem dobil, pač pa so mi skoro vsi tožili, da imajo tudi njihove družine letos več uši kot po navadi. Neki starejši čebelar mi je dejal, da se po njegovih opazovanjih pojavlja v mokrih letih vedno več uši kot pa v suhih. Kaj zdaj drži?

Najprej sem seveda skušal rešiti napadene matice golazni. Kot sem to delal že prejšnja leta, če je bila kaka matica ušiva, sem tudi sedaj vzel tako ušivko v pest in jo skozi odprtino v pesti dvakrat, trikrat pokadil s cigaretinim dimom. Ko sem tako z matico vred pošteno okadil tudi uši na njej, so začele padati na tla. Zgodilo pa se mi je, da sem v enem primeru matico preveč okadil, tako da je »omedlela«. Šele čez čas, ko je prišla k sebi, sem jo spustil med čebele, ki pa je niso nič kaj prijazno sprejele. Da bi se mi še z drugimi maticami kaj takega ne zgodilo, sem jim poskusil na drug način obrati uši. Vzel sem v roke pinceto in jih trl. Pa tudi s tem nisem bil zadovoljen, ker je šlo delo prepočasi od rok in sem bil v neprestanem strahu, da namesto uši stisnem matici tipalko, nožico ali kak drug del telesa. Ošilil sem drobno paličico, jo pomočil v med in tako lovil uši pri vseh družinah, kjer so bile matice ušive. Po končanem delu sem bil zadovoljen, le tisti panj z matico, ki mi je zaradi dima »omedlela«, me je skrbel. Zato sem ga znova odprl, da bi ugotovil, ali je matica ostala živa ali ne. Res, ostala je živa, pa tudi na njej je bilo zopet vse živo uši. Torej sem se zaman trudil. Pogledam še drug tak panj. Ista slika!

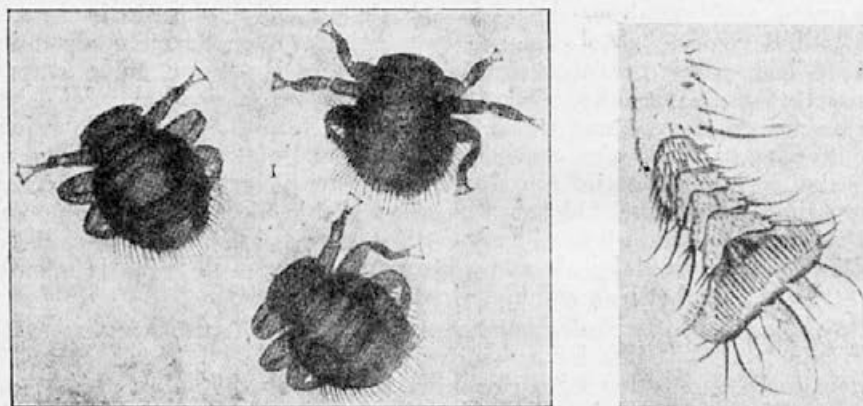
Slabe volje sem odšel domov in razmišljal, kako bi se najlaže iznebil teh neprijetnih in nepovabljenih gostov v panjih. Naftalin! Ali ga bom kje dobil? Po Ljubljani sem ga precej časa zaman iskal. V neki drogeriji sem dobil nekak nadomestek. Poskusil sem z njim v enem panju, a uspeha ni bilo. Začel sem brskati po čebelar-ski literaturi, da bi zvedel za kako drugo učinkovito sredstvo.

Naposled sem v knjigi profesorja Borcherta »Škodljivci čebel« bral, da sta dobra tudi kafra in globol. Preden pa sem dobil kafro in globol (paradichlorbenzol), mi je nekdo povedal, da imajo na Vrhniki v lekarni naftalin. No, in danes ga imam, čakam le še na ugodno vreme in potreben čas, da svoje panje rešim nadležnih uši.

Ob branju razprave profesorja Borcherta o čebelji uši, pa mi je prišlo na misel, da bi ne bilo napačno, če bi tudi v Slovenskem čebelarju bolj na kratko objavil ugotovitve profesorja Borcherta in drugih raziskovalcev o čebelji uši. Gotovo bo to zanimalo marsikaterega čebelarja.

Čebelja uš (Braulia coeca Nitsch) spada med Braulidae. V čebelarški literaturi se omenja prvič leta 1740. Nitsch je že 1818, pravilno ugotovil njeno mušjo naravo, vendar se je zaradi vtisa, ki ga napravljala žival, do danes obdržalo ime čebelja uš. Vprašanje, ali je v resnici slepa, kakor bi sklepali po latinski oznaki »coeca«, še do danes ni rešeno.

Asmus in drugi so prej mislili, da kot čebelja uš žive, za zabubljenje godne ličinke. Danes pa vemo, da leže jajčeca. Kakor sem že zgoraj omenil, napada

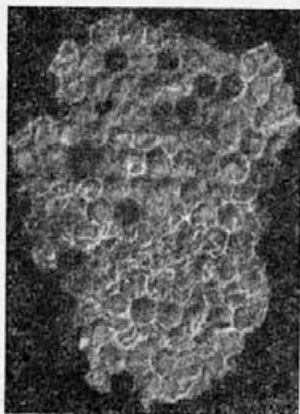
Na levi troje čebeljih uši, na desni zelo povečano stopalce čebelje uši z oprjemalnimi napravami po risbi dr. Borcherta.

čebelja uš vsa tri čebelja bitja, najredkeje sicer trote, posebno rada pa v pozni jeseni matice. Navadno najdemo po 10 do 20 čebeljih uši na eni matici. Prof. Borchert omenja dva primera, ko so našli na eni sami matici 86 in celo 167 uši. Čebelje uši najdemo tako v šibkih kakor v močnih družinah. Dejstvo, da se drže najraje matic, si moramo razlagati tako, da je ušem bolj všeč mleček, s katerim čebele hranijo matico, ker ima dosti več beljakovin, kakor pa iz medu in obnožine sestavljena čebelja hrana. Kadar hočejo priti do hrane, se živalce pripno s tarzalnimi glavnički zadnjega para nog na oglavni ščit (clypeus) čebele ali matice in jo s praskanjem po zgornji ustni s preostalima paroma nog tako dolgo dražijo, da iztegne rilček. V tem trenutku pritisne čebelja uš svoje sesalne naprave na rilček čebele in posesa, kar je na njem. Čeljustne naprave uši niso take, da bi mogla z njimi pregrizti hitinasti oklep čebele in zato ne more piti čebelje krvi. Če se mladi, na novo izvaljeni čebelji uši ne posreči v 6 urah po rojstvu splezati na čebelo in od nje dobiti hrano, pogine.

Mlada čebelja uš je najprej čisto bele barve, mehka, nežna in prozorna. Pobarva se od glave nazaj v 6 urah rjavo in v 12 urah rdečkasto rjavo. Tudi hitin ji otrdi. Telo odrasle živali je oblasto in zgoraj nekoliko vzbočeno. Brez dlačic in nog je dorasla žival dolga povprečno 1,5 mm in široka 0,9 mm. Vso žival pokrivajo dlačice, ki so razen tipalk popolnoma črne. Usta, tipalke in oprijemalke so nekoliko svetlejše barve. Glava je širša kot obročasti vratni ščit; če jo pogledamo od spredaj, je trikotne oblike. Nagnjena je s spodnjim delom tako močno nazaj, da je ustna odprtina docela potisnjena med kolke sprednjega para nog. Enakomerno hitinizirano čelo je ločeno od temena s plitvo in ozko brazdo, ki veže hkrati globoke in ostro obrobljene jamice tipalk. Najvažnejši del ust je spodnja čeljust, ki ga živalca lahko sestavi v sesalo. Pod veliko, spredaj topo in polkrožno prirezano zgornjo čeljustjo je na vsaki strani vsajena po ena sekirasta tipalka. Oprsje ima, če ga pogledamo od zgoraj, obliko ozkega obročka. Nanj se veže visoko vzbočeni, peteroobročasti zadek, ki je le malo daljši kot širši. Kril uš nima. Vzdušnične odprtine na zadku leže v gubah med osrednjima dvema obročkoma. Nožice so dolge in močne ter štrle daleč stran od telesa. Bedra so debela, goleni nekoliko upognjene, členki stopalca, ki jih je 5, so na spodnji strani širši kot daljši. Končni členek je trapezaste oblike, ima več dolgih ščetin in iz 29 do 32 zob sestavljen glavniček z dvema brezbarvnima »kijastima« oprijemalkama. Jajčeca čebelje uši je odkril Skaife leta 1921. v južni Afriki, in sicer na pokrovcih zalege in na notranjih stenah praznih celic. Arnhart je leta 1923 našel jajčeca na spodnji strani pokrovcev, s katerimi je bil pokrit med v celicah, Herrod- Hampall leta 1931. na robovih celic in Oerösi-Pal leta 1938. na zunanji strani pokrovcev, na stenah in na dnu celic. Jajčece je na tistem koncu, kjer ga žrka pretrga, prilepljeno. Doba zaleganja traja od maja do septembra. Iz jajčeca se izleže približno 0,8 mm dolga žrka bele barve in brez nog. Kasneje zraste do 2,5 mm v dolžino in 0,55 mm v širino. Žrke imajo močne čeljusti. Na sprednjem in zadnjem koncu imajo po več čutnih brbončic. Po Skaife-ju iščejo izležene žrke zaležene celice, kjer žive od hrane čebeljih žrk, in se nadalje razvijajo. V Evropi in Ameriki so doslej našli žrke samo v rovih v vosku. Žrka čebelje uši gradi rov iz jajčeca ven, tako da napravi s čeljustmi žlebič, ki ga prekrije z voščenimi drobci. Skozi nekatere odprtine v rovu izriva odvečen drobir. Če je bilo jajčece odložno na steno ali na tla celice, razgrize žrka najprej kožnati zapredek (srajčico) čebelje bube, da pride tako do voska (Oerösi-Pal 1938). Rovi so široki spočetka (merjeno znotraj in zunaj) 0,3 mm in 0,7 mm, kasneje 1,8 mm in 2,5 mm. Debelina sten je 0,2 mm — 0,55 mm. Hodniki se razcepljajo in križajo na satih ter dosežejo včasih 6 cm skupne dolžine. Žrke čebelje uši se po hodnikih spretno gibljejo naprej in nazaj, ne da bi se jim bilo treba obračati. V rovih najdemo lahko po več žrk in žrkinih levnih mešičkov. Arnhart, ki je opazil levne mešičke celo na hrbtih čebel, je našel žrke po rovih na mestih, kjer se stikajo z medom napolnjene celice s pokrovi. Ti rovi se svetijo skozi pokrovce celic kot tenke bele črte.

Po preiskavah, ki jih je delal Oerösi-Pal, se hranijo žrke čebelje uši z zrnci obnožine, ponešanimi z voskom pokrovcev in celičnih sten Črevesje mladih in starih žrk je natrpano z voščenimi delci bele do temorjave barve, kakršno je pač satje. V teh voščenih drobcih pa so tudi zrnca obnožine.

Dorasla žrka se zabubi in čez 21 dni potem, ko je bilo jajčece zaleženo, zleze iz bube mlada čebelja uš.

Pokrovci z medenih celic od spodnje strani. Bele nitkaste lise predstavljajo rove, ki so jih napravile ličinke čebelje uši. (Po dr. Borchertu)

ljene popadale nanjo. Prav tako ravnamo z naftalinom, kafro ali globolom, ki ga potresemo na papir in porinemo pod sate napadenega panja za 12 ur. Če hočemo uši popolnoma iztrebiti, pa je treba to čez teden dni še enkrat ponoviti, včasih tudi večkrat.

Pri vsem tem je treba paziti, da ne potresemo na papir preveč navedenih sredstev, ker bi prevelika količina lahko škodovala zalegi in tudi čebelam. Uši odpravljamo zgodaj spomladi ali še raje v pozni jeseni, ko ni v panju dosti zalege. Za 1000 kub. cm prostornine v panju zadostuje 1 kub. cm globola, kafre ali naftalina. Delo opravimo zvečer, zjutraj pa izvlečemo papir iz panja. Sate, ki so v medišču, očistimo uši, če jih v zaprtem prostoru (omari) zažveplamo.*

Ali vsa navedena sredstva uničijo tudi jajčeca čebeljih uši, doslej ni ugotovljeno. Velike večine ušive nadlege se bomo pa vendarle rešili, če bomo postopali tako, kot je bilo povedano.

* Medišče AZ-panjev ima približno 40.000 kub. cm prostornine, plodišče pa do 45.000. Jeseni, ko je medišče zaprto, bi torej potrebovali za razkuženje kakih 40 kub. cm globola, kafre ali naftalina, poleti pa, ko je rešetka odprta, vsaj še enkrat toliko. Umestno je mrežo v okencih zasloniti s primerno plastjo časopisnega papirja, ker bi drugače uhajali hlapi v prazen prostor med okenci in vratci panja. Žrela ni treba zamašiti, če pa bi ga, potem razkuževalnega sredstva ne smemo pustiti toliko časa v panju. V tem primeru moramo panj pogledati že čez nekaj ur in ga takoj prezračiti, kakor hitro bi opazili, da z ušmi padajo na tla tudi čebele.

Dvoje čebeljih uši na mladi čebeli: ena pri ustih, druga na oprsju. (Po dr. Frischu.)

Branje za novince

SKRB ZA ČEBELE POZIMI

Ni moj namen, da bi s tem člankom dajal nasvete starim čebelarjem. S temi vrsticami hočem opozoriti čebelarje-začetnike in mlajše čebelarje na skrb, ki jo moramo posvečati čebelam pozimi, ko pokriva vso naravo sneg in brije okrog oglov naših hiš in čebelnjakov ostra burja. Če smo svoje čebelje družine pravilno zazimili, imamo v tem času v čebelnjaku le malo opravka.

Naša prva in največja skrb bodi, da prav nič ne motimo čebel pri njih zimskem spanju. Če pravim »spanju«, poudarjam, da ni to pravo spanje, ampak le mirno, skro brezdelno ždenje, življenje. Čebele dihajo, se hranijo in se premikajo za medom. Vse to se godi počasi in mirno. Če pritismo uho na vrata panja, slišimo le rahlo šumenje. Proti mrazu varuje čebele toplota, ki jo same proizvajajo z dihanjem in uživanjem hrane. Ko začne pritiskati hujši mraz, se prav tesno stisnejo v klopčič. Notranjo toploto zvišajo s pospešenim dihanjem in z večjo porabo hrane.

Čebele so stisnjene med sati v okroglo gručo. Zunanjo stran gruče sestavljajo starejše čebele, ki sprejemajo potrebno toploto iz notranjosti. S svojimi telesi varujejo, da ne more uhajati notranja toplota. Zunanje čebele se med seboj menjavajo. Zaradi starosti počasi odmirajo. Na njihova mesta stopajo druge. Jedro krogle tvorijo mlade čebele z matico. V sredini klopčiča je stalna temperatura do 25° C. Trotoy ni, ali pa so jako redki.

Vsako vznemirjenje čebel v tem času ima lahko zle posledice. Vznemirjene se lotijo medu in s tem po nepotrebnem zmanjšujejo zimsko zalogo, obremenjujejo si želodec in blatnik. Če se vznemirjanje ponavlja, se blatnik prehitro napolni, tako da nastane potreba za trebljenje. Zaradi mraza čebele ne morejo iz panja, da bi se otrebile na prostem. Nemir v panju narašča, čebele se začno trebiti v panju. Ponesnažijo satje in stene. Nastane griža, ki navadno uniči vso čebeljo družino, ker ji je pozimi težko uspešno pomagati.

Vznemirjene čebele zapuste gručo, se razležejo po panju, zaradi mraza otrpnijo in popadajo na dno. Zato mora čebelar paziti da imajo čebele pozimi mir. Kdo pa povzroča nemir? Čebelar sam, ki štorolja po čebelnjaku s težkimi čevlji ali škornji. Morda seka drva preblizu čebelnjaka ali vozi s težkim vozom. Tla se tresejo in ropot je tu. Tudi otroci naj ne skačejo okrog čebelnjaka. Vznemirjanje povzročajo miši in podgane, ki iščejo v čebelnjaku zavetja pred mrazom. Za uničenje te nadleže nastavimo pasti ali strupa. V prejšnjih časih so se dobila Zelio-zrnca, ki smo jih določeno število pokladali v škatlice. Pokladanje je bilo treba ponavljati. Seveda je bilo treba pri tem paziti, da niso zašle v čebelnjak mačke in kokoši. Veilko škodo naredi v panju rovka (špičem, špičmoh). Zato pred zimo zavarujemo žrela z zapahi ali jih kako drugače zožimo. Sinice, žolne trkajo po panjih. Čebele se vznemirijo in prilezejo iz panja, pri tem pa postanejo plen nadležnečev. Proti tem sitnečem se zavarujemo, če postavimo v bližini krmilnico, v kateri ne sme nikdar zmanjkati hrane. Pomagajo tudi preprosta strašila. Dobra je igrača — vetrnica, ki jo pritrdimo pred panji. Škoda le, da nam jo otroci radi odneso. Jaz vtaknem po 3 do 4 lahka kurja peresa v zamašek iz plutovine navzkriž in ga obesim na tanko nit. Vsaka sapica vrti strašilo, ki od-

ganja sitni drobiž. Sinice odpodimo, če denemo poševno na brado kos razbitega ogledala. Kakor hitro zagleda sinica v njem svojo podobo, se je ustraši in odleti.

Tudi sončni žarki in vetrovi vznemirjajo čebele. Da ne morejo prodreti skozi žrelo v panj, privzdignemo brade toliko, da morejo čebele pri odprtini odleteti. Pri tem moramo paziti, da nam sneg ne zameje žrel. Jaz poskušam odvrniti sončne žarke in veter s tem, da porinem v panj drugo dno, ki docela izpolni prazen prostor pod železnimi nosilci. Spreduja stran tega dna je prikrojena tako, da pokrije prostor nad žrelom, odprtina za izhod čebel pa je v kotu na obeh straneh. Vsem naštetim nadlogam pa se izognemo, če napravimo pred panji primerna vrata.

Vesten in skrben čebelar večkrat obišče čebelnjak. Pri žrelih pogleda, če morda niso zatrpna z artvicami. Izbrska jih s kurjim peresom ali pa s primerno kljukico iz močnejše žice. Če panj moči in voda ob žrelu zmuzne, je treba led odstraniti. Večkrat tiho stopimo v čebelnjak in prislušujemo ob vratih! Enakomerno, rahlo šumenje kaže, da je v panju vse v redu. Močno šumenje pomeni pomanjkanje vode ali brezmatičnost. Vodo dodamo z namočeno, vendar ožeto krpo ali gobo. Če šumenje ne poneha, ponovimo to delo. Če čebele buče v presledkih, je panj izgubil matico. Skušali jo bomo dodati ob prvi ugodni priliki, ali pa bomo osirotelo družino združili.

Nekateri čebelarji imajo navado, da pozimi trkajo na panje, hotoč se prepričati, ali je čebelja družina še pri življenju in v redu. Tega se izogibljimo, ker čebele vznemirjamo. Bolje je, da pihnemo skozi žrelo v panj. Čebele se bodo takoj oglasile. Napravimo si pa lahko tudi preprosto slušalko. Vzamemo primerno dolgo, gumijasto cev, en konec vtaknemo v uho, drugega pa v panj. Tako imamo kar telefonsko zvezo s čebelami, ki nam pove, kakšno je stanje družine. Kako prisluškuje zdravnik dihanju pljuč, smo menda že vsi videli. Posnemajmo ga!

Ob nadzorovanju utegnemo tu in tam opaziti, da čebele pri žrelu lahko krepelijo s krilci. To je največkrat znamenje, da družini primanjkuje hrane. Odprimo tak panj tiho in odstranimo slamnico! Če sede čebele tik za okencem, gre z živžem h kraju. Preglejmo lepenko in drobir na njej! Natančno nam bo pokazala, koliko hrane ima družina. Opazujmo tudi čebele same! Če privzdigujejo zadek, je to slabo znamenje. Ne tolašimo se, da je imela družina ob zazimljenju dovolj hrane. Zgodilo se mi je že, da je ostala močna in s hrano dobro založena družina v najhujši zimi brez živžea. Kako to? Ob toplih jesenskih dneh nastane večkrat tiho ropanje, ki ga niti ne opazimo. Tako ostane družina brez hrane. Če pravočasno opazimo, da je družina lačna, položimo v medišče dobro segreto zidno opeko. Ko je v panju dovolj toplo in so se čebele razlezele po satovju, dodamo manjkajočo hrano v pitalniku ali v koritecu. Še najhitreje pomagamo družini, če segrejemo z medom napolnjen sat, odkrijemo pokrovce in ga nato porinemo med čebele, ko smo odstranili iz gruče prazen sat. Tako družino moramo stalno nadzorovati. Mnogo koristi pa ne smemo od nje pričakovati.

Ne pozabimo tudi na sneg! Ne čakajmo, da ga bo pobralo toplo pomladansko sonce. Ko preneha snežiti, ga takoj odstranimo s strehe in izpred čebelnjaka vsaj dva metra. Tedaj lahko in hitro opravimo to delo, ker je sneg lahek in prhek. Pri odstranjevanju snega pazimo, da ne bomo ropotali pred čebelnjakom. Skrbimo, da ne bodo prihajale na odkidani prostor kokoši, ki rade skočijo na naletno desko in zmotijo čebele v zimskem počitku. Vsega tega ne bo, če ima čebelnjak spredaj vrata, kakor sem že prej omenil. Odstranimo tudi veje, ki morebiti udarjajo ob streho ali steno čebelnjaka, ko je vetrovno vreme.

Kar sem doslej napisal, se je posredno tikalo čebel. Sedaj pa naj opozorim še na nekaj neposrednih stvari. Predvsem naj si čebelarji zapomnijo, da brez samoizobraževanja ni napredka. V dolgih zimskih večerih naj prebirajo naš strokovni list, po možnosti tudi starejše letnike »Slovenskega čebelarja«. Mnogo poučnega, praktičnega in koristnega bodo našli v njih. Poglobljujejo naj se v strokovne čebelarske knjige! Če jih nimajo sami, naj si jih izposodijo pri kakem naprednem čebelarju. Pametne in praktične sosedne čebelarje naj sploh večkrat obišejo! Pri njih se bodo mnogo naučili. Udeležujejo naj se čebelarskih zborovanj, predavanj in tečajev. Na teh bodo mnogo pridobili za svoje bodoče delo v čebelarstvu. Če še nisi član čebelarskega društva in naročnik Slovenskega čebelarja, pristopi takoj in plačaj naročnino za list! Brez lista ne moreš napredovati. Pozimi preglej vse čebelarsko orodje in popravi, kolikor je popravila potrebno. Naroči v čebelarni ali pri mizarju letvice za okvirčke! Zbij in zvrta j jih! Napenjanja žice ne priporočam, ker bo postala napeta žica do spomladi ohlapna. To opravi raje tik pred vtiranjem žice v satnice!

Preglejmo vse rezervne sate! Ostrgajmo letvice ter odberimo vse poškodovane in stare! Sedaj je čas, da skuhamo voščine ali pa jih pripravimo in pošljemo v kuhno poslovalnici Zveze čebelarskih društev v Ljubljano. Tu dobimo v zameno za voščine ali pa vosek takoj ustrežajočo količino satnic. Ne čakajmo s tem do spomladi ali pa na čas tik pred uporabo. Prihranili si bomo s tem mnogo nepotrebnih skrbi in jeze, pa tudi neopravičenega zabavljanja čez Zvezo, ki ob navalu spomladi ne more zadostiti vsem »nujnim« zahtevam čebelarjev.

Če se bomo ravnali po teh nasvetih, nam bodo čebele v bodočem letu našo skrb obilo poplačale.

Ivan Žunko:

Kako smo pri nas zatirali čebeljo kugo

Nekemu čebelarju iz okoliša Čebelarskega društva Litija, ki pa ni član društva, so se panji verjetno nekje na paši okužili s hudo gnilobo čebelje zalege. Ker pa ni bolezenskih znakov na zalegi takoj v začetku opazil, se mu je čez čas okužil ves čebelnjak, t. j. menda 18 panjev. Neke zime mu je pretežna večina panjev pomrla. Ta, sicer naobražen človek, je potem nekaj teh panjev in tudi nekaj satja oddal sosedom, znancem in sorodnikom, ti pa nekaj teh stvari zopei naprej drugim čebelarjem. In tako smo imeli v letu 1951. na področju društva več žarišč čebelje kužne bolezni. Nekateri čebelarji so zato na sejah in sestankih čebelarskega društva trdili, da je omenjeni čebelar bolezen najbrž namenoma razširil. Da temu ni bilo tako, dokazuje dejstvo, da je panje in satje razdal le svojim bližnjim znancem in celo sorodnikom. Ker je pravnik, le predobro ve, kaj bi ga za namerno razširjanje kuge zadelo.

Videč, kaj je nastalo, je o zadevi obvestil svojega prijatelja dr. Korena, bakteriologa iz Ljubljane. Dr. Koren je prišel in pregledal nekaj okuženih družin. Ker je našel povsod hudo gnilobo, je o zadevi poročal Zvezi. Toda niti omenjenemu čebelarju niti komu drugemu od prizadetih, pa tudi neprizadetih čebelarjev, ki so za vse to vedeli, se ni zdelo potrebno, da bi o izbruhu bolezni obvestil kakega odbornika društva. Premisleka vredno je dejstvo, da so imeli okužene čebelnjake izključno čebelarji, ki niso oziroma niso bili člani društva.

Sedaj pa se je ples začel. Odbor je sklenil, da bo imel sejo vsako soboto zvečer vse dotlej, dokler kuga ne bo povsem zatrta. In kako vestno so hodili odborniki na seje od blizu in daleč! Celo drugi čebelarji so se udeleževali sej. Toda ko je bila glavna in neposredna nevarnost za njih čebelnjake mimo, ni bilo nobene več na sejo, tako da je dvakrat zaporedoma sploh ni bilo, tretjič pa je bila komaj sklepčna. Dr. Korena smo naprosili za predavanje o kugi čebelje zalege. Predavanja se je udeležilo veliko število čebelarjev, le tistih ni bilo, ki so imeli kugo v svojih čebelnjakih.

Zvezo smo zaprosili za pomoč v tej naši nadlogi. Odgovorili so nam, da je zatrtje čelje kuge dolžnost nas samih. Priznati moram, da se odbor sprva zares ni znašel; bil je pač čisto »mirnodobsko« organiziran, pa mu je v začetku manjkalo potrebne iniciative in tudi prakse. Vsak je nekaj svetoval, storil pa nič. Nekateri so bili za brezobzirno požiganje vseh panjev v okuženih čebelnjakih, drugi spet za zdravljenje obolelih družin, kakor je nasvetoval dr. Koren.* Zmagala je srednja pot. Uničili smo samo družine z zanesljivimi bolezenskimi znaki, ostale družine v okuženih čebelnjakih pa obdržali pod strogim nadzorstvom. Obrnili smo se tudi z nujno prošnjo za pomoč na pristojni OLO. Referent za kmetijstvo je obljubil vsa možna pomoč. Obljubil je, da bo poslal veterinarja na pregled sumljivih čebelnjakov, da bo preskrbel sredstva za razkuževanje itd., toda storil dolgo časa ni nič.

Medtem se je pa odbor že znašel. Mobilizirali so svoje izvedence za pregled vseh panjev na področju društva, prvenstveno v krajih, kjer se je pojavila bolezen. Pa tudi okrajni veterinar dr. Orel iz Litije je pozneje prejel nalog za sodelovanje pri zatiranju te bolezni. Podjetje za promet z veterinarskimi potrebščinami nam je poslalo 30 kg lužnega kamna za razkuževanje panjev. Pregledovalci so imeli nemalo težav pri nazadnjaških čebelarjih. Zgodilo se je, da je tak »čebelar« pregledovalca nesramno ozmerjal, mu morda še zagrozil z gnojnimi vilami, ali mu kakorkoli onemogočal vstop v čebelnjak, nato pa nekam izginil. Sestra nekega čebelarja mi je ob taki priliki zabrusila v obraz: »Vaše čebele so lačne, pa bi radi iz same nevoščljivosti še naše uničili.« Drugi je zopet rekel: »Kaj koga briga, če so naše čebele bolne, saj se po našem pasejo in če nam bodo poginile, to nikomur nič mar.« Neka čebelarica nikakor ni hotela odpreti čebelnjaka, češ da ne more najti ključa. S pregledovalcem sva vprašala, če ga smeva s silo odpreti, ker nama ni kazalo še enkrat hoditi v tako odročni kraj. Žena tega ni branila, toda trdila je, da nima pri hiši krampa ali česa podobnega. Njen štiri-

* Zdravljenje hude gnilobe, ki ga omenja pisec, se spleča samo tedaj, če smo bolezen dovolj zgodaj opazili in če je družina še dovolj močna. Biti pa je treba pri tem skrajno previden. — Okuženi panj prenesemo zgodaj zjutraj, ko čebele še ne izletavajo, v zaprt prostor, kjer smo si pripravili lesen zaboj z dušniki in velikim, najbolje iz lepenke opravljenim lijakom. Vanj ometamo vse čebele, one, ki so med ometanjem odletele in se zbrale na okenskih šipah, pa do zadnje poberemo ter prav tako stresemo v zaboj. Lijak in gosjo perut, s katero smo ometali, sežgemo, pri luknji, v kateri je tičal lijak, pa namestimo »türinški balon« ali kak drug primeren pitalnik s sladkorno raztopino. Zaboj nato odnesemo v temno klet in pazimo, da ne zmanjka čebelam hrane. Čez tri dni vsadimo čebele kot roj v nov ali razkužen panj na same satnice. — Ta način zdravljenja gnilobe je priporočal v svojem »Podučanju« že naš Janša. Novejša raziskavanja so pokazala, da je uspešen. V Ameriki so skušali zdraviti gnilobo tudi s sulfamidi. Ugotovili so, da je mogoče s tem sredstvom, če že ne zatreti, pa vsaj omiliti, toda švicarski poizkusi njih ugotovitve niso potrdili. Ali so že kje delali poizkuse s penicilinom in drugimi antibiotiki, nam ni znano. (Op. uredništva.)

letni fantek pa jo je izdal: »O, kramp pa imamo,« in ga je takoj privlekel. Samo malo sva nakrenila pri podbojih in vrata so odskočila, žena pa je rekaj godrnjala o vlomilih.

V vseh teh in takih čebelnjakih, ki so tudi sicer bili v skrajnem neredu, je bila ugotovljena bolezen. Nasprotno pa so čebelarji v okolici Vač pokazali veliko razumevanje za napore društva.

Izmed vsch vprašanj si je odbor z dvema posebno belil glavo. Prvič, kaj storiti z okuženimi sati, in drugič, kdo bo razkuževal panje. Iz zadrege nas je rešil eden najstarejših čebelarjev tukajšnje okolice, ki je vešč kuhe voska in ima tudi primerno stiskalnico. Obljubil je, da bo vse okuženo satje s potrebno previdnostjo prekuhal v vosek za industrijo. Ker pa ta bolezen ni od včeraj, je več kot verjetno, da so nekateri čebelarji okuženo satje doma sami prekuhali in zamenjavali vosek v čebelarni za satnice, zlasti odkar posluje čebelarna z vsemi čebelarji enako, brez razlike, ali so včlanjeni pri kakem društvu ali ne. Naše društvo je glede tega že večkrat posredovalo pri Zvezi, toda brez vidnega uspeha. Kakšno stališče zavzema čebelarna v tem pogledu danes, mi pa ni znano.* — Končno je bilo treba nekaj ukreniti tudi glede razkuženja panjev. Nikogar ni bilo v društvu, ki bi se hotel lotiti tega posla. Slednjič se je za to ponudil veterinar, toda od njega vendar nismo mogli zahtevati, da bo opravil vse čisto sam. Ker pomoči od prizadetih čebelarjev ni bilo povsod pričakovati, se je odločil predsednik društva, da bo pomagal veterinarju. Zdi se mi, da sta pri tem delu uničila vsak po eno obleko; lužni kamen je namreč huda reč.

In naša bilanca ob zaključku leta?

Pregledane so vse družine, bolne zažveplane, panji razkuženi, satniki sežgani, satje pa prekuhano v vosek za industrijo. Odbor, ki bo izvoljen na prihodnjem občnem zboru, bo moral neprenehoma paziti na čebelnjake, ki so bili letos okuženi.

H koncu se mi zdi potrebno opozoriti še na dve stvari, in sicer:

1. Skupno smo našli 35 okuženih panjev pri 14 čebelarjih. Ugotovljen ni bil niti en primer prenosa bolezni po čebelah; okužene so bile samo tiste družine, ki so bile naseljene v okužene panje ali na okuženo satje. Pač pa so bolezen širili čebelarji sami s svojim nesmotrnim in neprevidnim opravljanjem čebel. Kugo so torej širili čebelarji in ne čebele.

2. Skoraj dve tretjini prizadetih čebelarjev ni včlanjenih v društvo. Glede na prej omenjeno stališče čebelarne, ki že nekaj časa ni delala razlike med člani in nečlani, ti čebelarji niso čutili potrebe, da bi se včlanili v društvo. Pa tudi če se tak začetnik včlani, Slov. čebelarja zaradi premajhne naklade le ne more prejemati. Čebele raznih velečebelarstev, ki izkoriščajo le rekordne paše ob železnicah, ne pridejo v poštev za opravevanje drevja in rastlin po hribih in odročnih predelih. To storijo le čebele malih čebelarjev s 5—10 panji. Ti pa nimajo možnosti napredka, ker jim naše strokovno glasilo in strokovna literatura danes nista dostopna. Kaj pravite, ali ne bi bilo umestno, da se v tem pogledu nekaj predrugači?*

* Zveza čebelarskih društev se trudi, da bi čimprej dobila avtoklav za razkuževanje voska. Kdaj ji bo to uspelo, pa ni odvisno samo od nje. (Op. ur.)

* Tega mnenja je tudi uredništvo, ki trdi, da ni trgovina s čebelarskimi potrebščinami in pridelki edina in osnovna naloga Zveze čebelarskih društev.

Ko cvete ajda . . .

Če bi bil gluha kot Beethoven in kakor ta veliki mojster do vzeten za nemo govornico tišine, potem bi sredi jekov, vzdihov, prošenj in tožba, ki kipe proti zvezdam v pozni poletni noči, moral zaslišati najglasnejši in najobupnejši klic: »Sanctum phagopyrum, miserere mei!«

Tako ječi čebelarjevo srce v spanju. Strašen je ta miserere, da ti para dušo. Kakor bi zameketal star kozel ali jezuit, le brez tistega zmagoslavnega prizvoka, katerega znata omenjena dva tovariša primešati svojemu spevu. Kajti čebelarjevo srce je že pred ajdo popolnoma strto in čisto na tleh. Ajda je njegovo zadnje upanje, na milost in nemilost se mora predati tej pozni jesenski strasti, temu klimakteriju čebelarskega leta in čakati udano, ali ga pogubi ali reši.

Ali sploh veste, kaj je ajda? Ajda je cvetje v jeseni. Ne zmeni se za bližnjo slano in preteče mrzle vetrove, med uvelo krompirjevko in rjavečo koruzo se prebude v njej pomladna počutja in obleče se vam v belo. Pa niti najmanj pomladansko deviškega ni na njej, kje neki, prezrelo diši in zaradi lepšega poskuša narahlo zardevati. A to se ji samo včasih posreči. In kakor vse prezrele strasti vam je tudi ta kujava, zamerljiva, občutljiva in natančna, da se je bog usmili. Sama ne ve, česa vsega bi se ji hotelo. Želi si toplih, vlažnih noči z mesečino, rosnih juter brez megle, pa sonca na jasnem nebu, narahlo našpikanem z belimi oblaki kakor govedina s slanino. A še takrat, kadar je vse po njenem, se vam sredi najpopnejše omame naenkrat iztrezni in zleze vase: »Jok, brate! Sedaj ni več časa za neumnosti, poglej, kako me je sram.« Hudo je, če moraš svojo usodo navezovati na takšno zakasnelo ljubezen. Toda potegnili te je s seboj v svoj pogubni ples . . .

Čebele prav dobro vedo, s kom imajo opraviti, Mornarji na morju pomečejo raz krov ves nepotrebni tovor, ko opazijo, da se iz daljave bliža orkan. Komaj pa so s polj pospravili ječmen in sorščico ter pade prvo ajdovo seme v preorane brazde, takrat pograbbijo delavne muhe edino, o čemur sodijo, da je v njihovih panjih odveč, namreč trote, in hajdi z njimi raz brade. S tem je vse povedano. Takrat se zave čebelar, da je konec idile in da se naglo približuje blazni ajdovi ples na robu prepada, ki ga bo morda strl. Naj se reši, kdor se more!

Kapitan na ladji bo v takšnem primeru razgrnil pred seboj zemljevide in iskal, kam ga lahko zanese vihar. Katera smer je najbolj varna, kjer ne groze ladji skrite čeri in podvodni grebeni. Prav tako skrbno preiskuje čebelar pasišča. Čeprav ve, da bo moral navezadnje le tja, kamor ga bodo dodelili, natančno preštudira vse okoliše ajde. Saj se mu lahko zgodi, da ga pošljejo nekam, kjer že štirideset let več ne sejejo te pogubne rasiline. Pasišča se dele po ustaljenih samozvanih načelih. Ako si dovolj vpliven in nekaj pomeniš, boš dobil stojišče tik železniške postaje. Lahko pa se ti zgodi, da boš moral svoje panje na hrbtu prenesti čez hribe na odrejeno mesto, tako daleč od poti ti ga bodo izbrali. Še huje je, kadar se trideset ali štirideset sotrpinov s tristo panji zbere okoli dveh ajdovih njivic, ker je cela sosednja dolina rezervirana za vplivnega gospoda, ki jo je v zadnjem hipu raje pobrisal v Liko. Pa so na čebelarskem zemljevidu še huje kleči in nevarnosti. Imenujejo se sektorji. Kdaj bodo naši sektorji vzgojili čistokrvno, ponižno privatno čebelo, ki bo primerno spoštovala državno in združno ajdo ter se bo upala nabirati santo po kmečkih njivah in kvečjemu še

po ohišnicah? To bodi njihova prva naloga, kajti z današnjimi divjaškimi, ne-
vzgojenimi čebelami čebelarju res ne kaže, da bi krenil na pot. Poleg vsega dru-
gega dela mora revež tudi podrobno preštudirati značaj vseh funkcionarjev, s
katerimi bo imel opraviti. Krasno je, ako naleti na flegmatika; ta se ne
briga niti za ajdo, niti za čebele. Tudi s sangvinikom se da shajati. V
prvem hipu ti res zagrozi, da bo dal čebele še to noč na tvoje stroške prepeljati
na mejo sosednje občine, toda na svojo obljubo že čez pol ure pozabi. Huje je
s kolerikom; ta je zmožen, da svojo grožnjo zares uresniči. Najbolj pa se čebelar
boji melanholika, ki te bo gostoljubno sprejel, že v naprej zaračunal vse stroške
in stojnino, češ da ne boš imel kasneje sitnosti, čez dva dni pa bo ukazal vso
ajdo pokositi za silos.

Vsa ta vprašanja spadajo v visoko čebelarstvo znanost, ki se imenuje feno-
logija. Kakor šahiste in fizikturnike bi morala država tudi čebelarje pošiljati
na večmesečna krožna potovanja — z vsem komfortom seveda — da bi izpolnili
svoja fenološka opazovanja. Potem bi bilo treba vsako leto pred ajdo sklicati
velik fenološki kongres. V bodoče prav zares ne bo več šlo brez tega. Za sedaj
pa je revež čebelar navezan samo nase in moral bi obupati, ako mu pri tem ne
bi velikodušno pomagala železnica. Vsa čast našim železničarjem, nobenega
dvoma ni, da vsak med njimi opravi na dan najmanj toliko dela kakor deset
ravnateljev prehrane, čeprav je desetkrat slabše plačan. A vendar staknejo ti
vrli fantje podatke za vse, kar čebelarja zanima. Ne samo, koliko ajde je pla-
nirane tu ali tam, ampak tudi, ali je seme res prišlo pravočasno v zemljo, ali je
vzklilo, ali mladih poganjkov ni udušil plevel. Vedo tudi, kaj so odbori sklenili
na sejah in kakšne volje je bil včeraj predsednik. Dan za dnem hodi čebelar
na postajo čakati k vlakom, ki prihajajo iz ajdovih okolišev, s steklenico žganega
pod suknjičem in nekaj pripravljenimi petdesetaki v žepu. Potem se pa pozno
v noč posvetuje z ženo.

Ampak kaj pomaga vse skupaj, vedno globlje se zaveda čebelar, da je s
svojimi tremi panji izgubljen kakor čolniček sredi oceana pred viharjem. Zaman
čebelar preudarja in računa: mesečna plača zadošča komaj za informacije, kje
je še prevoz in vsi drugi stroški! Kajti v svoji dosedanji, čeprav kratkotrajni
praksi je čebelar že spoznal, da čebelica ni edini mrčes, ki se preživlja z medom.
Celo to bi si upal trditi, da ima med vsemi požeruhi, ki hrepene za medom, še
najmanjši želodec. In obupal bi čebelar, ako ne bi imel zadruga. V slogi je moč!
Zato se čebelar vda v neizogibno in začne prihajati v zadrugo prežat, kdo izmed
velikih bo potreboval zastoj delavca in ga bo milostno sprejel v svojo družbo.
To pa ni tako lahko, kakor bi si kdo mislil na prvi pogled. Na pretek je čebelar-
skega drobiža in veliki lahko izbirajo. Sestradanega reveža, inteligenta tako
rekoč, ne bo nobeden maral s seboj. Zato se čebelar trudi, da bi naredil čim boljši
dojem. Najprej odnese ženine paradne žlice v komisijsko trgovino, da se ne
bi zdelo, kako je suh. Ob vsaki priliki se hvali, kako naglo je lani na uđarni-
škem delu napolnil vagon. V čebelarni privzdigne vsako kanto, ki jo vidi, in
obžaluje, ker je prazna, češ da ga srbe roke po pravem, krepkem prijemu. Zra-
ven pa se revež trese od strahu, da bistrim očem ne bo mogel skriti svojih izse-
sanih kosti in mišic. To je težka doba, še težja zato, ker se vedno bolj jasno
kaže, kako upravičen je njegov strah.

Na vso srečo pa pozna čebelarstvo življenje, ki je polno nevarnih in kođljivih
trenutkov, učinkovito protisredstvo tudi za takšne primere. Strokovno se temu
reče: obesiti se na koga. Čebelar si skrivaj izbere svojo žrtev in skrbno proučuje

njen značaj. Najboljši so takšni, ki še ne spadajo prav med velike, ki si še ne zidajo hiše in še nimajo za možitev godnih hčera, a bi se že radi osamosvojili. Potem je treba izvohati, kam in kdaj bo peljal izbranec, ter si preskrbeti vse potrebne listine in dopust.

Med takšnimi pripravami napoči dan, ali bolje, noč odhoda. Že v prvem mraku pripelje čebelar svoje tri panje na postajo in jih zloži v kakem skritem kotu, kjer jih nihče ne bo prezgodaj opazil. Nato se postavi na prežo. Dovolj ima časa, da še enkrat natančno premisli svoj načrt in popravi, kar bi utegnilo biti napak. Ni treba, da ste bili kdaj lovec in ste opazovali lisico, kako opreza za zajcem, spomnite se samo na tiste čase, ko ste za vogali čakali dekleta, in vedeli boste, kako strašno se znajo žrtve obirati. Polnoč se bliža, ko se visoko naloženi voz priguclje na postajo. Takrat pride čebelar kakor slučajno mimo, povpraša, čigave so čebele in kam jih peljejo. Nato svetuje, kako bo voz najlaže spraviti čim bliže k vagonu in sploh prevzame poveljstvo. Urno zaviha rokave in krepko pomaga, ne pozabi pa pri vsakem panju pohvaliti čebel: »Kako so močne, vruga, prav gotovo so čiste sivke! Pozna se jim, čigave so!« To godi lastniku in ga zapelje v široko razmotrivanje o prednostih njegove reje. Sedaj čebelar že ve, da je stvar dobljena. Iz žepa potegne steklenico in ponudi požirek. Nato omeni, da imata malodane skupno pot in da se mu za tri panje ne izplača naročiti poseben vagon. Lastnik se izvija, kolikor more, toda prepozno je. Ujel se je kakor muha v pajčevino in čim bolj brca, tem bolj se zapleta vanjo.

Tako je čebelar opravil prvi del svoje težke naloge. Prihodnje dopoldne so čebele že na izbranem pasišču. Panji so zloženi lepo po vrsti in obloženi z deskami, samo odpreti jih je še treba. To je trenutek, na katerega se čebelar niti spomniti ne more brez groze. Vse je lepo in prav, kar si domišlja čebelar o skriti, že kar poetični povezanosti med muhami in med seboj, ampak kadar si jih takole pripeljal v ajdo in nato odpiráš panj za panjem, ti muhe nedvomno pokažejo, o kom sodijo, da je njihov največji sovražnik in izkoriščevalec. Zaman se čebelar otepa, zaman javka in prosil usmiljenja, čebele ga ne poznajo. Družabnik je že zdavnaj pobegnil, ti pa, čebelar, dokaži, da si res dečko in pol, vitez brez strahu in graje! Že so zatekle veke prekrile trudne oči, a še vedno tipajo okorni in tresočti se prsti od brade do brade, pulijo žeblje in odpirajo zapahe, izza katerih se sipajo plazovi vedno nove bolečine. A ko so nazadnje potihnili usodni visoki toni okoli ušes in ležiš s šklepetajočimi zobmi na klopi v veži bližnje hiše, takrat ni nikogar, ki bi se zgrozil in pokazal nate, češ Ecce homo! A to je šele začetek ajdove mrzlice, šele prva stopnja muk. Potem sledi dolgo obdobje tesnobe. Vrneš se domov in ležeš na smrt truden v posteljo. Pa se zbudiš sredi noči in tvoje srce drhti od groze. »Ali ni noč kar nekam sumljivo prehladna za ajdo? Ali ne diši po megli?« Strašne so te ajdove noči; čebelar hujša in njegove oči dobivajo vročičen lesk. Čebelar hodi kakor mesečen, gospodične v pisarni ugotove, da je prav gotovo zaljubljen in žena dobi celo anonimno pismo. Toda vse to se dogaja kakor v sanjah, samo na pol sliši čebelar jok in očitke svoje zakonske družice. Ah, kako daleč je sedaj vse to! Saj ni pozabil na nobeno od svojih dolžnosti, saj ve, da je treba spraviti otroke, ako že ne h koritu, pa vsaj k žlebu, kjer se tudi srka zanesljivo in varno. Toda vse to je sedaj brez pomena. Njegova duša je polna ajde, ajdi so posvečene vse misli in čustva, v spanju in bede doma in med uradnimi urami. Tako poteka čas med obema

mašama, med veliko in malo, tisto nesrečno, kočljivo obdobje, ki naj prekali čebele in čebelarja, da laže prenesejo zimo.

Toda ajda ga svira. Ljubljena, oboževana, edina, se ne zmeni za vse prošnje čebelarjeve. Njeno srce je ostalo letos hladno; le redka so jutra, ko se ji zahoče igre, ko se ujmeta v soglasju njena in čebelarjeva strast. Potem pa zakrknje in leži tankaj po obronkih vsa bela in hladna, kakor malomeščanska gos, ponosna na svojo brezčutnost. Čebelar obupava. Ah, za ljubezen pravijo, da daje življenju smer in oblikuje značaje. In čebelar čuti vedno bolj, kako se v njegovem razočaranju in tegobi razraščajo temni nagoni. On, najpohlevnejši med pohlevnimi, postaja zakrknjen, maščevalen in krut. Namesto ljubezni, ki se umika v najbolj skrite koticke srca, se ga vsak dan bolj polasča gola, ljuba sebičnost. Nobena stvar mu ni več sveta, pripravljen bi bil krasti in ubijati, le da bi prišel do zimske zaloge. Nič drugače se ne godi njegovim čebelam in skupaj z njimi bi šel stikat in plenit po tujih panjih, ako se ne bi bal, da prav lahko postane sam plen večjih in močnejših. Zato se mu silno mudi, da bi spravil čebele na varno.

Povratek s čebelami mine brez težav in nezgod. Tudi železnica ni nič manj poteptana kakor čebelar. Prav tako se ji mudi kakor čebelarju; tudi njej so se vsi načrti razblinili v prazno. Na nobeni postaji ne delajo sitnosti, nikjer in nikoli ne odklopijo vagona s čebelami, vlakovodja se ne pritožuje, da je vlak preobremenjen, premikači ne prihajajo javljat vedno novih zaprek. Nobene komisije ni, ki bi ugotovila, da je čebelarjev vagon nesposoben za nadaljnjo vožnjo. Vse to bi prišlo v poštev samo po dobri paši. Tako pa je čebelar doma že deset minut pred voznim redom. In ko so čebelice spet lepo odprte na sosedovem vrtu, takrat se čebelar v trenutku zave vse groze svojega položaja in v obupu se mu stisne srce: »Kaj sedaj?«

Prešeren je tako lepo povedal, kako se počuti čebelar na jesen: »Srce je prazno, sreče ni, nazaj si up in strah želi.« Ostane samo še zadnji izhod: Žveplo. Ah, s kakšnim užitkom bi čebelar zažveplal svojo zadrugo in vse tiste, ki delajo zdravo s sladkorjem! Ah, kako bi z lastnimi rokami lepo po vrsti podavil vse tiste, ki so letos točili! Ah, po kolenih bi šel na Brezje in še dalje, da bi prišel do sladkorja! Kajti zažveplati čebele bi pomenilo prav toliko kakor samomor. Kakšen smisel bi imelo še življenje brez čebel?

Vse težke in resnične bolesi so neme. Dokler ljudje zabavljajo, jim še ni hudega. Gorje pa, kadar obmolknejo! S povešeno glavo hodi čebelar po mestu in si po izložbah ogleduje cene sladkorja. Vsaj osem kil na panj bi ga bilo treba za prvo silo. Pa gre spet naprej do naslednje trgovine in računa. Tudi brez zimske suknje bi se dalo prestati, saj je utrjen. Toda koliko boš dobil za oguljeno cunjo, ki se z njo ogrinjaš že petnajst zim? V mislih tehta čebelar predmet za predmetom, ki bi se še lahko umaknil iz stanovanja; niti zakonski postelji ne prizanaša. Toda kaj pomaga vse to, na koncu vsakega računa stoji kakor grozeč zapik: žena, neizprosni čuvaj čebelarjeve blaginje, njegovega dejanja in uhanja. In čebelar se zave svoje nemoči. Tam, kjer stoji, sredi ceste mu stopijo solze v oči. In začudeno gledajo mimoidoči anoža, ki je po vsej priliki izgubil oblast nad lastnim nosom.

Toda ne joči čebelar! Saj te poznam! Storil boš tudi to, kar se zdi nemogoče, Premagal boš Cerbera, ki straži domače ognjišče! Hodil boš brez zimske suknje; svojo grenko jutranjo čorbo boš pil kar iz zajemalke in če bo treba, da pojdejo

pri tem tudi stoli, boš potrpežljivo stal pri jedi. Tvoje čebele bodo v redu zazimljene, za to ti jamčim, in kadar se boš sklonil k panjem, boš slišal zamolklo, prijazno mrmranje zadovoljnih družin. Saj sploh ni mogoče, da bi bilo drugače, saj bi se svet podrl, ako bi prava, velika in resnična ljubezen omahnila pred zadnjim ciljem.

Leopold Stanek:

Pesem o čebelah

Vsaka vlgred cvetje novo nam rodi,
roj čebel ga obletava, nektar pije;
vsako leto vrsta deklic cvet razvlje,
nekdo prvi je, ki ustna zanj medl.

Sosed dragi, bistrourni čebelar,
roj brenčelic spuščáš na cvetov poljane —
upaš, ka-li, da medica tvoja gane
deklico, da usta ti ponudi v dar?

Panje prepeljavaš tja v prekmursko stran,
kjer z akacii grozdasti visé cvetovi,
voziš v Notranjsko, kjer hojevi gozdovi
s sladkim virom ti napolnijo vsak panj.

Koder koll cvet je, se naceja med:
vzleti, tankokrilka, in si pašo najdi!
Štajerska jo nudi v ajdi in na brajdi,
nudi žajbelj, rožmarin ti kraški svet.

Da napolni z mezgo v celici satjè,
stokrat mora v luč iz mraka poleteti,
da dajó ji soka medonosni cveti,
ki se med seboj s pelodom oprašè.

Prej ga srka, kdor potrka prej kot gost.
Z dulčkom pije, z zadkom zadovoljno maja,
cvet poljublja, strup v sovražnika zasaja,
smrt pri tem ji naložila je dolžnost!

Na uljnaku lepo pisanih končnic
zvesta delavka nikoli ne pozabl,
vas domača jo v podobi živi vabl,
ne premami je tujine medni klic.

Vsako leto cvetje novo nam rodi,
novi roji iščejo si medečline,
težki, polni so rumene obnožine,
vračajo se z mačic lve, ki medl.

Kar želodček socialni je nabral,
naj biló v korist družine bi čebelle:
eden zbira, drugi matice postelje,
trot brez dela gre v pogibel - to je prav!

Tisoč medotočev „čela“ obleti.
Kar bučala, skromna slivka, nam podarja —
strd, medica: to je vaba čebelarja,
sladka paša deci, starcu čisti kri.

Čar pomladl - vsaka stvar si išče par,
zgolj mladost si sladke niti, zanke spleta —
Brez strdice najdejo si ga dekleta,
vabe čebelarja so jim malo mar.

Vsako leto vse poljane zamede.
Paš lepote in sladkosti so nabrane
iz vseh naših krajev za srce Ljubljane —
glava nai priznava, kar srce dobl!

Cvet mamilo - med zdravilo! Z vseh strani
domačije zbrane žélje, bolečine.
Med naj cell rane, zlo uljes naj mine,
dom naš naj kot ulj na noč se umirli

ČEBELARSKÉ OPAZOVALNICE

Poročilo za julij in avgust

Da je bilo v juliju za čebele prav slabo vreme, je razvidno že iz tega, ker je bilo v tem mescu 11 deževnih dni in je bila povprečna mesečna toplina 18.9° C približno za 2° izpod julijske normale.

V letošnjem poletju se je gozdno medenje pojavilo le redkokje, a če se je, je nastopilo v zelo omejenem obsegu. Navedel bom nekaj pripomb opazovalcev o gozdnem medenju. Dražgoše poročajo, da je 10. VII. pričela mediti smreka na Jelovici v višini 1000 m, 19. VII. pa je prišla jelka v višini 800 m. V avgustovem poročilu pripominjajo, da je bila smrekova mana, ki so jo brale čebele junija in julija, vsa trda. Tudi Št. Jurij pri Celju poroča, da je zadnje dni julija pričela mediti hoja, a je zaradi dežja takoj prenehala. Omenim naj še ugotovitev opazovalca iz Žirovnice pri Grahovem, ki pravi, da je začela sredi julija mediti hoja, pa je dež vse pokvaril. Razen tega se mi zdi potrebno poudariti, da je letos pričelo delovati nekaj novo ustanovljenih sezonskih gozdnih opazovalnic. To so predvsem opazovalnice na Hrušici, na Ravberkomandi pri Postojni in pri Štampetovem mostu blizu Vrhnike. Opazovalci so vsake tri dni poročali o gibanju teže panja na tehtnici. V interesu čebelarjev je, da ustanovijo še nove gozdne opazovalnice, ki bodo delovale od začetka maja do konca oktobra. Najprimerneje pa bo, da ostane panj na istem mestu skozi vse leto. Čim več opazovalnic bo delovalo v kritičnih mescih, tem manj bo nervoze v vrstah čebelarjev-opazovalcev, tem manj medecine se bo brez haska porazgubilo.

Tu moramo še zapisati, da je bila po sklepu čebelarске družine Št. Lovrenc na Pohorju ukinjena tamkajšnja opazovalnica, ki jo je dolgo vrsto let vzorno vodil tov. Pokorny Julij. Ni nam znano, kdo je dal družini Št. Lovrenc pooblastilo za ukinitve te opazovalnice? O tem more dokončno odločiti le pristojno čebelarско društvo, ki pa mora upoštevati splošna navodila Zveze. Prav tako še ni bilo najdeno primerno mesto za ukinjeno opazovalnico v Slovenski Bistrici. V skladišču Zveze čaka še precej malih čebelnjačkov, ki so bili izdelani nalašč za opazovalne panje.

O medenju lipe v naših krajih so mnenja različna. Navedel bom nekaj podatkov, ki potrjujejo mnenje, da je lipa tudi v naših krajih pomembno medovito drevo. Opazovalnica v Livoldu na Kočevskem n. pr. poroča, da je medila lipa od 7. do 14. julija. Tehtnica se je v teh dneh dvignila za 300 dkg. Še boljši — 3 do 4 krat višji donos je dala lipa na Gorenjskem, kjer sem poskusil prvič čisti domači (ne fruškogorski) lipov med. Ugleden čebelar mi je zatrjeval, da brez lipe v ondotnih krajih ne bi bilo mogoče čebelariti.

Letošnja čebelarška letina je na splošno zelo slaba. Velik del čebeljih družin ne bo imel zadostne zimske zaloge. Opazovalci poročajo, da so družine delno že združili, nekatere bodo pa dokrmili, v kolikor jim bo to dopuščala zaloga medu in sladkorja.

Breg-Križe. Ajda se je slabo odrezala. Dala je le 1.90 kg. Bolje se je odrezala črna detelja, ki je dala 2.90 kg.

Opazovalna postaja	Nadmorska višina	julij				avgust			
		Donos v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)	Donos ali poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)
Breg — Tržič	483	290	18,1	27	200	290	20,5	31	236
Šk. Loka, Gabrk	335	1040	17,2	23	190	-95	18,3	31	240
Šk. Loka, Virmaše	361	110	20,0	31	260	365	20,1	31	282
Dražgoše	880	-160	17,5	24	182	-150	17,0	24	196
Tinjan — Istra	306	425	20,0	31	377	70	20,0	31	340
Renče	—	-365	20,0	30	330	-215	20,1	31	310
Verd	290	-100	19,0	20	222	—	—	—	—
Brest — Barje	305	-50	—	27	220	725	—	31	240
Žerovnica — C	551	-215	18,2	29	254	-300	18,5	31	270
Livold - Kočevje	460	510	19,3	30	273	—	19,0	30	272
Ponoviče	260	—	—	—	—	—	—	—	—
Krka	300	-325	—	28	266	200	—	31	260
Dob pri Mirni	305	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	180	-505	20,2	29	274	825	21,1	30	311
Grm	210	—	—	—	—	—	—	—	—
Šentjur p. Celju	206	10	—	27	240	300	20,5	30	212
Dobova	140	60	15,0	24	162	—	—	—	—
Dragatuš	160	-305	—	24	—	680	—	31	—
Črmošnjice	—	-270	—	23	—	1000	—	31	—
Selnica ob Dravi	324	530	16,8	29	287	190	20,2	31	337
Maribor	273	-35	20,5	29	198	—	—	—	—
Donačka gora	320	—	24,0	31	—	—	21,4	31	—
S. Lovrenc n. D. p.	235	90	17,8	31	251	1405	20,3	31	290
Turski vrh	336	-165	19,0	28	260	1460	20,7	31	404
Mala Nedelja	279	-255	19,7	29	273	280	20,0	31	326
Pristava, Ljutom.	190	—	—	30	260	—	—	—	—
Prosenjakovci	247	-80	17,4	30	287	380	19,6	31	295
Dol. Lendava	—	-720	21,0	26	260	740	24,2	30	255
Povprečki:	—	+21	18,9	27	251	439	20,0	30	282

Brest-Barje. Konec julija sem opazovalni panj dokrmil s 5 kg medu.

Dražgoše. Leto je bilo izredno rojivo. Veliko matic je šlo na praho dokaj kasno in se jih je precej pogubilo. (Opomba: O tem, da je bila letos izredno slaba praha, poročajo tudi nekateri drugi čebelarji.) Od 11. VIII. dalje je bil panj na ajdovi paši.

Krka. Vse poletje je bilo slabo. Med ajdo je bilo mnogo ropanja. Prihodnjo pomlad se nam obetajo mrličji.

Mala Nedelja. V juniju in juliju je tehtnica padla za 7,75 kg. Že to nam da misliti. Pred seboj imam prepise poročil za mesec avgust iz l. 1947. Tedaj je bilo donosa 24,20 kg in le 5 dkg padca. V l. 1948 je bilo 8,50 kg donosa in 1,70 kg padca. Za leto 1949 nimam podatkov. L. 1950 je bilo v avgustu 10,20 kg donosa in 0,45 kg padca. Ako pa pogledamo letošnje leto, je eno izmed najbolj žalostnih s 3,10 kg donosa in 0,50 kg padca. Za pravi vzrok ne vem. Vem samo to, da so čebele tik pred ajdo zaradi stradanja v poletju močno padle. Kolikor mi je znano, je od lakote pomrlo precej družin, predvsem letošnjih rojev, ki niso imeli prilike, da bi si nabrali zalogo. Ako še teh nekaj dni v septembru ne bo donosa, potem bo hudo za čebele.

Poročilo za september in oktober

Toplota, sončni sij, izletni dnevi, skratka vreme je bilo v septembru in oktobru normalno.

Ni pa bilo normalno zazimovanje čebeljih družin. Monogo opazovalcev poroča o pomanjkljivi zimski zalogi v panjih ob priliki jesenskega pregleda. Večina čebelarjev je zato skrčila število družin, drugi pa, ki so imeli v rezervi med ali denar za sladkor, so družine dokrmili. Mnogo pa je še družin, ki so bile zazimljene z nezadostno zalogo. Tem bo moral pomagati čebelar v marcu ali aprilu, če jih bo hotel obdržati pri življenju.

Morda bo koga zanimalo, s kakšnimi težavami se borijo čebelarji v Švici. V njihovih časopisih beremo, da so bile v zadnjih letih v Švici — kot pri nas 1948, 1949 in 1951 — zelo slabe čebelarske letine. Tožijo, da domačemu medu delajo silno konkurenco nizke cene uvoženega medu, da pa so nasprotno cene krmilnega sladkorja za 20 fr. š. višje kot so bile v vojnih letih.

O podrobnostih iz naših krajev naj povedo več poročevalci sami.

Breg-Križe: Nekaj družin bo treba skrčiti, da bo možno druge dobro zazimiti.

Preddvor-Kranj: Opazovalec se je preselil iz Gaberka pri Škofji Loki v Preddvor pri Kranju, kjer bo odslej vodil opazovalno postajo. Poročili za september in oktober sta izostala, ker dotlej še ni preselil čebel na novo mesto.

Virmaše: Panji z letošnjimi maticami so imeli konec septembra še zalogo. Panjem sem dodal manjkajočo zalogo od 2—5 kg na družino. V ajdo pripeljane čebele so takoj po končani paši navalile na moje, tako da sem jih moral zavarovati. Ko so tujke odpeljali, je bil zoper mir pri hiši.

Tinjan: Paša na žepku se je začela 1. avgusta in je trajala skozi ves september. Še sredi oktobra so imele družine trote, kar je za naše kraje zelo nenavadno. (Opomba gl. poročevalca: 18. novembra sem pri svojem panju štev. 3

Opazovalna postaja	Nad-mor-ska višina	september				oktober			
		Donos ali poraba v kg	Sred. mes. topl.	Izletni dnevi	Son-čni sij (ur)	Poraba v dkg	Sred. mes topl.	Izletni dnevi	Son-čni sij (ur)
Breg — Tržič	483	—130	17,1	25	163	—50	8,8	12	115
Preddvor — Kranj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Virmaše-Šk. Loka	361	—225	17,9	25	183	—110	9,2	19	148
Dražgoše	880	—160	15,7	9	123	—90	6,5	20	73
Tinjan — Istra	306	—50	20,0	28	—	—105	10,0	24	202
Renče	—	—40	20,1	28	—	—	—	—	—
Verd	290	—	—	—	—	—	—	—	—
Brest — Barje	305	—180	—	20	—	—150	—	16	—
Žerovnica-C.	551	—145	15,8	24	153	—120	8,3	13	106
Livold — Kočevje	460	+285	16,0	—	—	—	—	—	—
Ponoviče	260	—	—	—	—	—	—	—	—
Krka	300	—210	—	24	128	—	—	—	—
Dob pri Mirni	305	—	—	—	—	—	—	—	—
Novo mesto	180	—120	18,3	24	185	—100	8,8	19	126
Grm	210	—	—	—	—	—110	9,0	19	—
Šentjur pri Celju	206	—160	18,5	25	163	—	—	—	—
Dobova	140	—	—	—	—	—	—	—	—
Dragatuš	160	—	—	—	—	—	—	—	—
Črmošnjice	—	—45	—	23	—	—55	—	19	—
Selnica ob Dravi	324	—210	15,7	21	163	—200	6,5	9	94
Maribor	273	—	—	—	—	—	—	—	—
Donačka gora	320	—	18,6	30	—	—	7,6	18	—
S. Lovrenc n. D. p.	235	—450	17,2	27	178	—90	8,6	21	133
Turski vrh	336	—	—	—	—	—	—	—	—
Mala Nedelja	279	—90	17,3	23	201	—25	8,7	11	122
Pristava, Ljutom.	190	—170	—	23	203	—	—	—	—
Prosenjakovci	247	—250	17,2	25	205	—80	9,1	20	149
Dol. Lendava	—	—405	20,3	25	144	—40	11,3	18	92
Povprečki:	—	—154	17,7	23	176	—94	8,6	17	123

videl, da so čebele gonile — menda zadnjega — trota iz svoje srede. Bil je pravi hrust)

Žerovnica: Doživeli smo zopet eno izmed skrajno slabih čebelarških letin. Za zimsko zalogo bo treba dati ves lanski pridelek medu. Zato se mi ne zdi prav, da mi je davčna oblast naložila davek na med, ki sem ga moral letos dati nazaj čebelam. Zlasti je nepravilno za kmetovalce, ako se davek prišteje h kmetijski osnovi ter se tako skupen davek podvoji ali potroji. Če se bo nadaljevalo s to prakso, bomo prisiljeni čebelarstvo opustiti.

(Pripomba: Glavna uprava za kmetijstvo LRS ter zveza čebelarških društev sta vsaka po svoji liniji skušali razjasniti finančnim organom pravo stanje čebelarstva. Poslali smo na pristojna mesta vloge za znižanje davkov, v katerih smo natančno popisali, v kakšnem stanju so naša čebelarstva ter navedli tudi razne primere nesorazmerno odmerjenih davkov. Ali bomo uspeli, ne vemo, vsekakor pa bi bilo želeli, da bi se take nepravilnosti ne ponavljale.)

V prvi polovici oktobra sem pobral iz medišča satje in družine dokrmil. Zazimljene družine so bolj šibke. Neko noč mi je sosednji čebelar zažveplal najboljši panj, ki ga opazujem že 22 let. (Gl. poroč.: Žalostno in sramotno je, da je treba kaj takega poročati.)

Novo mesto: Po končani ajdovi paši je nastalo marsikje hudo ropanje, ki je trajalo vse dotlej, dokler ni pritisnil prvi mraz.

Novo mesto-Grm in Ponoviče: Do druge polovice septembra so bile čebele na žepku v Liki.

Črmošnjice: V avgustu in septembru so nabrale čebele na ajdi 12 kg, porabile pa 1.05 kg. Na tehtnico sem dal v oktobru drug panj, ker je bila v prejšnjem zelo močna družina.

Sv. Jurij pri Celju: 13. IX. sem odvezel iz opazovalnega panja 11 kg medu. Po večini je bil to cvetlični med.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju: Zimsko zalogo je nabralo zelo malo panjev.

Mala Nedelja: V 5 KLO-jih je na področju Mala Nedelja 105 čebelarjev s 722 družinami, toda če bo šel kdo spomladi pregledovat čebele, bo ugotovil strašno zdecimirano stanje čebelarstev. Da bo tako, sem se imel priliko prepričati jeseni, ko sem pregledoval kot čebelarski bolezenski izvedenec čebelje družine. Videl sem, da v panjih ni zaloge medu ali pa je bila jako pičla. Večina čebelarjev si je pomagala z združevanjem. Ne morejo si pa pomagati začetniki z eno družino. In takih je precej. Zato se je bati, da bo začetno veselje splavalo po vodi pri nekaterih za vedno.

Prosenjakovci: Ajdova paša je odpovedala popolnoma. Imel sem 39 družin. Združil sem jih na polovico in še te bodo imele pičlo zalogo.

O p o m b a: Opazovalce iz Verda, Doba pri Mirni, Moščeničke Drage, Dragatuša, Dobove in Maribora prav lepo prosimo, da nam pošiljajo poročila, ostale opazovalce, pri katerih je ta ali oni mesec videti kaka praznina, pa prosimo, da nam pošiljajo poročila bolj redno. Opazovalcu v Donački gori zaradi tehtnice ne moremo ustreči, obrne pa naj se na Čebelarško društvo v Poljčanah. Opazovalcu v Pristavi, ki se mu je pokvaril toplomer, prav tako ne moremo poslati novega.

Ing. Rihar Jože.

Ob koncu prvega leta fenoloških opazovanj

Na naš članek »Fenološka opazovanja v čebelarstvu«, ki je izšel v 5.—6. številki lanskega »Slov. čebelarja«, se je priglasilo lepo število čebelarjev iz raznih predelov Slovenije, nekaj pa tudi iz krajev izven republike. Njim, našim opazovalcem in še nekaterim drugim smo poslali obrazec za podatke o razvoju medečega rastlinstva. Tistim, ki so nas prosili za prijavo šele med letom, obrazca nismo poslali, ker imajo pomen le celoletni podatki. Dobé ga lahko v prihodnjem letu, ko se bodo naša opazovanja znova pričela. Prosimo pa jih, da se natančno ravnajo po navodilih, ki smo jih dali v prejšnjem članku in ki jih dajemo v tem članku.

Prav bi bilo, da bi čebelarji zgoraj navedeni članek znova prebrali. Vsak praktičen čebelar mora vedeti, da je za dosego višjih pridelkov treba poznati izvore medečine. Naravi je treba prilagoditi način čebelarjenja. Pogosto se dogaja, da ne izkoristimo dobre paše samo zaradi tega, ker s svojimi družinami nanjo nismo pripravljani. Fenološka opazovanja nam bodo povedala, kdaj je narava radodarna in kdaj od nje nimamo ničesar pričakovati. Spoznali bomo tudi, kako se čas medenja glede na klimatične razmere iz leta v leto pri posameznih rastlinah menjava.

Pripomniti pa moramo, da se iz nekaterih večjih krajev in čebelarsko zanimivih okolišev ni prijavil noben opazovalec. Čebelarska društva ali družine in razne razgledane čebelarje prosimo, da nam najdejo opazovalce zlasti v naslednjih krajih ali okoliših: Bela Krajina, Koper, Tolmin, Ljubljana, Maribor, Celje, Lika, Srem, Vršac, Novi Sad, Subotica. Želeti je, da bi se priglasili tisti, ki čebelarijo na stalnem mestu, kajti le tako bodo podatki povsem zanesljivi in za proučevanje uporabni.

Na posamezna dosedanja vprašanja in opozorila naj sledi nekaj pojasnil:

1. V rubriko vnašamo podatke iz tekočega leta, ne pa morda približnih podatkov, ki jih ima kdo kje zapisane, ali jih drži v glavi. Važno je, kdaj se začne razvijati ta ali ona rastlina v istem letu!

2. Zelo pomemben podatek je začetek razvoja listov. Pri nekaterih rastlinah se začno razcvetati cveti prej, pri drugih pa kasneje, kot odženejo listi. Razdobje med eno in drugo stopnjo razvoja iste rastline je zelo važno.

3. Vpisovati moramo podatke vedno o istih rastlinah, n. pr. o drevju in grmičevju ter sadnem drevju v najbližjem gozdu ali sadovnjaku, o travniških rastlinah okrog čebelnjaka, itd.

Da bi bilo opazovanje lažje, bomo nekaj rastlin v bodoče črtali. Prosimo dosedanje in na novo prijavljene opazovalce, da predlagajo, katere rastline so jim manj znane oziroma, katere bi lahko brez škode črtali. Po njihovih predlogih bomo sestavili nov seznam rastlin in jim ga pravočasno poslali. Objavili ga bomo tudi v našem strokovnem glasilu s primernimi opombami in navodili.

O p o m b a : Obrazec za l. 1951. pošljite na naslov: Kmetijski znanstveni zavod, Ljubljana, Hacquetova ul. 2. Pri razpošiljanju obrazcev za leto 1952 bo zasebnim opazovalcem povrnjena poštnina. Lahko pa oddaste priložnostno obrazec tudi v čebelarni, Tyrševa 21, Ljubljana, tov. F. Cvetku, kjer boste prejeli tudi obrazec za l. 1952.

Inž. Rihar Jože,

OSMRTNICE

† EVERETT FRANKLIN PHILLIPS.

Everett Franklin Phillips, znan v svetu kot čebelar, znanstvenik in predavatelj, je umrl v mestu Ithaca v državi New York 21. avgusta 1951. S svojimi pomembnimi razpravami in študijami o čebelarstvu si je pridobil mnogo prijateljev v raznih deželah. Rodil se je v mestu Hannibal v državi Ohio 14. novembra 1878. Diplomiral je na univerzi v Allegenyju leta 1899, in prejel doktorsko čast na univerzi v Pennsilvaniji leta 1904. Leta 1929, mu je univerza v Allegenyju podelila častni naslov doktorja znanosti.

Leta 1905, je dr. Phillips nastopil službo pri državnem oddelku za poljedelstvo in postal dve leti kasneje šef odseka za čebelarstvo. Leta 1924, je prišel na univerzo v Cornell za profesorja čebelarstva, da bi vzgajal dijake na tem področju. Njegovi diplomiranci so odšli potem v različne dežele ter razširjali njegove nauke. Njegovih vzornih predavanj se še danes radi spominjo.

Prof. dr. Phillips uživa sloves neumornega raziskovalca raznih načinov čebelarjenja po vsem svetu. Napisal je mnogo razprav in knjig. Znamenito je njegovo »Čebelarstvo«, ki velja za najboljšo delo te vrste.

Prof. dr. Phillips pa se je udeleževal tudi na drugih področjih. V letih 1954/55 je bil okrožni predsednik Društva za človečanske pravice. Leta 1959, so ga zastopniki 54 držav na zborovanju v Clevelandu (Ohio) izvolili za predsednika Mednarodnega društva za človečanske pravice. Potem je bil še trikrat izvoljen za podpredsednika. Nadalje je bil predsednik ameriške gospodarske zveze insektologov in predsednik dveh narodnih odborov insektologov ki sta delovala med drugo svetovno vojno. Poleg tega je bil član odbora za varstvo žetve in predsednik Mednarodnega čebelarskega društva. Pri narodni zvezi čebelarskih društev je bil predsednik odbora za določevanje kvalitete medu. Končno naj omenimo še to, da je bil član raznih športnih društev, član ameriške zveze zoologov in ameriške zveze za napredek znanosti.

Že takoj ob prihodu na univerzo v Cornellu se je dr. Phillips zanimal za zbiranje raznih čebelarskih knjig, časopisov, brošur in ponatisov. Še pred njegovo upokojitvijo so bile te knjige zbrane v posebni čebelarski knjižnici, ki so jo imenovali po njem. Ustanovili so poseben fond. Iz dohodkov tega fonda nakupujejo vsako leto nove knjige za to knjižnico. Danes je ta knjižnica prav

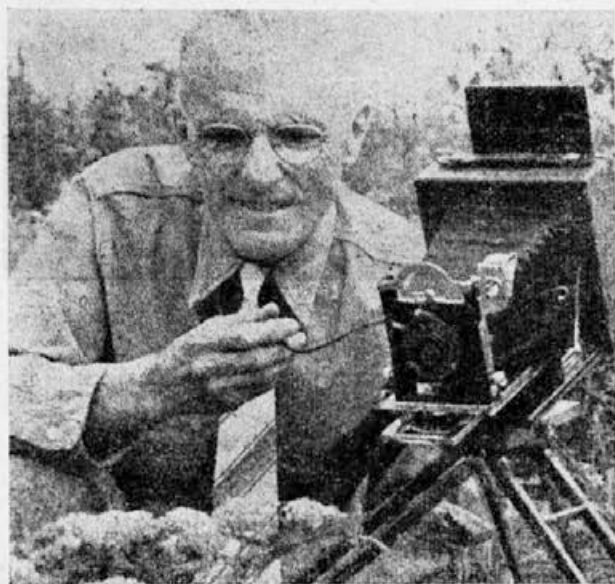
zaradi njegove dejavnosti najobširnejša čebelarstva knjižnica na svetu. Saj obsega številne izvirne rokopise najbolj znanih avtorjev čebelarskih knjig.

Prof. dr. Phillips je v dobrem spominu tudi nam Slovincem. Starejši čebelarji so se z njim seznanili 1. aprila 1952, ko je na svojem potovanju po evropskih državah obiskal tudi Ljubljano. Odbor Slovenskega čebelarskega društva ga je dostojno sprejel. Zvečer je prof. Phillips predaval o ameriškem čebelarstvu. Predavanje je poslušalo nad 50 ljubljanskih čebelarjev. Naslednji dan si je ogledal nekatera vzorna čebelarstva v Ljubljani, nato pa se je odpeljal na Gorenjsko, kjer je obiskal tedanjega eksporterja kranjskih čebel in matic Jana Strgarja. Ob povratku si je ogledal Bled in naposled Janšev rojstni kraj Breznico.

Slovenski čebelarji bomo ohranili profesorja dr. Franklina Phillipsa v častnem in trajnem spominu.

Opomba uredništva: Kdor se hoče seznaniti z bivanjem in predavanjem dr. Phillipsa v Sloveniji, naj prebere članek v »Slovenskem čebelarju« iz leta 1932 št. 7 stran 97.

† FRANK PELLET

28. aprila t. l. je v Ajovi v ZDA umrl znan čebelarski strokovnjak in znanstvenik Frank Pellet. Star je bil 72 let. Že v svoji mladosti je začel proučevati naravo, ptice, rastline in čebele. Ob Atlantskem oceanu je ustanovil vrt, v katerem je prebil 40 let. Tu je predvsem preiskoval medovitost rastlin. Poleg tega je sodeloval pri čebelarskem listu »American Bee Journal«. Bil je njegov stalni sodruknik zlasti v vprašanih medovitega rastlinstva in njegovega odnosa do čebel. Nekaj časa je bil tudi urednik omenjenega lista. Ko so v Ajovi

zgradili čebelnjak za 50 panjev, da bi v njem preiskovali odpornost čebel proti kugi, so povabili Pelleta kot glavnega sodelavca. Vodstvo tega poskusnega čebelnjaka je dobivalo matice iz vseh mogočih krajev ZDA, iz Tahije, Kavkaza in Italije.

Pellet je bil zelo plodovit pisatelj. Spisal je 13 knjig. Zlasti je znamenita knjiga »The Hive and the Honey Bee« (Panj in čebela). Zanj je napisal poglavje: »Izvori nektarja in obnožine«. Znano je tudi njegovo delo »American Honey Plants« (Ameriške medovite rastline). V njem je opisal 475 rastlin, ki dajejo čebelam medecino in cvetni prah.

Pellet je bil član mnogih znanstvenih in kulturnih društev. Pri listu »American Bee Journal« je sodeloval 35 let. Predvsem pa so ga čebelarji spoštovali zaradi njegove ljubeznivosti, s katero se je prikupil vsakomur. Pellet je bil ena izmed vodilnih osebnosti svetovnega čebelarstva. Pri nas je znana njegova knjiga »Praktično izvodjenje matice«, ki jo je prevedel v srbohrvaščino B. Jevtić.
Po Pčelaru — K.

† JULIJ SLAPŠAK.

Z omelcem v roki so ga našli 8. septembra t. l. pred čebelnjakom umirajočega.

Prišel je pripirat čebelam žrela, da bi preprečil ropanje, ki se je letos jeseni marsikje tako pogosto pojavljalo zaradi slabe ajdove paše.

Lepa smrt! S čebelami je živel več kakor pol stoletja. Saj je že leta 1902 absolviral čebelarsko šolo na Dunaju in s tem dobil kvalifikacijo čebelarskega učitelja. Od tedaj je, da ne omenim raznega podrobnega dela v odborih čebelarskih organizacij, stalno sodeloval pri »Slovenskem čebelarju«, vodil čebelarske tečaje in predaval čebelarjem po raznih krajih. Bil je neutrudljiv. Le njegova ljubezen do sočloveka mu je dajala neprecenljive sile.

Julij Slapšak je bil nesebičen in že skoraj čez mero dober. Samo da je mogel komu pomagati, mu kaj svetovati, muboljšati položaj, pa je bil srečen. Zato tudi ni imel sovražnikov. Iz svoje blage duše, iz svoje bogate notranjosti je črpal snov za razne povesti, zgodbe, pravljice in legende, ki jih je mladina kar požirala in so jih z užitkom brali tudi odrasli. Bil je priznan mladinski pisatelj. Svoje spise je objavljial pod kraticama J. S. ali pa pod psevdonimi Mišjakov Julček, Juraj Jurajevič in Juraj Pangrac. Pa tudi tu ni pozabil čebel, kar priča njegova povest »Lipetov panj«. Stalno si je dopisoval s p. Frlinom, čebelarjem v Lemontu (USA) in preko njega širil sloves slovenskega čebelarstva v inozemstvu.

Julij Slapšak je bil rojen v Boštanju ob Savi leta 1874. Na svojih službenih mestih je kot učitelj, nadučitelj, šolski upravitelj in ravnatelj zbiral okrog sebe tudi čebelarje. O tem vedo povedati njegovi številni prijatelji iz službenih krajev: Trebelno, Leše, Vodice, Radovljica in Ljubljana (Moste in Prule).

Njemu se mora zahvaliti tudi pisec teh vrstic, da je postal čebelar. Leta 1911. ga je nadomestil na šoli v Vodicach, a preden je Slapšak odšel, mu je prav po bratovsko prepustil nekaj panjev čebel.

Na svojem skromnem, a nad vse prijaznem domu v Šiški zapušča naš Julij oboževane čebelice, številno in lepo vzgojeno družino, med nami pa svetle vzglede požrtvovalnega in nesebičnega dela, s katerim si je sam postavil časten in trajen spomenik.

B. D.

STAROSTI SLOVENSКИH ČEBELARJEV V SPOMIN.

Letos dne 2. julija je zatisnil svoje oči v 98. letu starosti **Jernej Logonder**. Pokopali so ga 4. julija na farnem pokopališču v Stari Loki ob veliki udeležbi ljudstva. Tudi čebelarji so se od njega poslovili v dostojnem številu.

Jernej Logonder se je rodil 24. avgusta 1855 v Pevnu pri Škofji Loki, Kraj, za katerega se je navdušil že v otroških letih, je prav ugoden za čebelarstvo. Ostal mu je zvest do smrti. Ker se je zavedal, da je mogoče uspešno čebelariti le v večjih panjih s premičnim satjem, je predelal kranjčica v znani »Logondrov panj«. Vsako jesen je zazimil 50 do 70 plemenjakov. Vse, kar je rabil pri čebelah, je izdelal sam. Kot samouk se je kosal z vsakim mizarjem. Počitka ni poznal ne poleti ne pozimi. Še zadnja leta je vsa dela opravljal sam. Imel je do zadnjega izreden spomin. Natančno je vedel, kdaj in komu je prodal kak plemenjak, roj, matico ali suhe čebele. Sploh si pri njem dobil vse, kadar si bil v kakšni zadregi glede čebel. Po smrti je ostalo v čebelnjaku še precejšnje število družin. Škoda, če se bo njegovo čebelarstvo z njim nehalo.

Bertunovega očeta ni več, svetla pa bo ostal nam mlajšim čebelarjem spomin nanj. Saj je bil res lik pravega gorenjskega čebelarja. Virmašan.

† VALENTIN TOPLAK

Okrog čebelnjaka očeta Toplaka je bilo vse v cvetju, čebelice so letale iz panjev in zaman iskale gospodarja... 8. maja pr. l. se je Valentin Toplak, star 82 let, za vedno poslovil od njih.

Na letošnjem občnem zboru se je poslovil tudi od čebelarjev z besedami: »Slab sem, odhajam; poslednjikrat sem med vami. V tej hiši se ne bomo več videli!«

Že v mladih letih, ko je posedal na pašniku in igral na piščali, je često mislil na čebele. Prvi roj je dobil v starem drvésem duplu pri sosedu, drugega v gabru ob vaškem pašniku, ko je bil star 15 let.

V letih od 1895 do 1900 si je uredil vzorno čebelarstvo. Imel je 100 panjev-dumajčanov, s katerimi je čebelaril v Dornavi pri Ptujju v treh čebelnjakih. K razvoju njegovega čebelarstva je veliko pripomogel čebelarski potovalni učitelj za Štajersko Jurančič. Leta 1907. se je preselil v lepi kraj Gačnik v Slovenskih goricah. Kmalu po svojem prihodu je ustanovil Čebelarsko podružnico v Jarenini in bil dolgo časa njen predsednik.

Toplak pa ni bil samo vnet čebelar, ampak tudi dober lovec in zabaven družabnik. Rad je imel vinsko kapljico ter je domov grede spretno igral na piščali. Na njegovem domu je bilo mnogo čebelarskih predavanj. Marsikateri mlajši čebelar je našel tu pobudo za uspešno čebelarjenje.

Na predvečer Toplakovega pogreba so se člani Čebelarske družine v Jarenini zbrali na žalni seji in položili na njegovo krsto venec, spleten iz medovitih rož.

P. Močnik,

MALI KRUEK

Predlog za ustanovitev Zveze čebelarских društev in zadrug v Jugoslaviji. Večkrat po vojni sem se že vprašal, zakaj še ni vznikla misel, da bi si čebelarška društva in zadruge ustanovile Zvezo čebelarских društev in zadrug Jugoslavije. Domneval sem, da je vzrok temu v marsičem spomin na bivši »Savez pčelarskih društev i zadruga Jugoslavije« ali pa, da je še prezgodaj misliti na kaj takega.

Danes pa se mi zdi, da ti vzroki ne morejo držati, da je bolj kot kdajkoli potrebno misliti na tako organizacijo. Potrebe in dolžnosti jo kličejo v življenje. Ali bi ne bilo prav, da se čebelarški zastopniki vseh republik Jugoslavije čimprej nekje snidejo in pogovore o tem. Kraja in časa ne morem sam določiti, treba bi se bilo o tem pogovoriti. Po mojem mnenju bi se naj to zgodilo letos pozimi. Vsaj od nas Slovencev bi ne imel nihče nič proti, ako bi bil tak sestanek v Ljubljani. Nasprotno! Še veseli bi bili. Kakšna je vaša sodba o tem, tovariši čebelarji iz drugih republik? Oglasite se!

Kaj dela komisija, ki je bila ustanovljena zato, da ugotavlja kakovost izdelkov naših čebelarских delavnic in predlaga izboljšave našega čebelarskega orodja? Tako se vprašuje marsikdo, ko gleda izdelavo AŽ-panjev. Saj ne rečem, da ti panji niso izdelani po predpisani meri, toda kako so izdelani in iz kakšnega lesa! Pa še nekaj! Po spremembah in »izboljšavah«, ki jih vidiš na vsaki pošiljki panjev, bi sodil, da je komisija strašno delavna — člani pa ti povedo, da ni komisija vzrok temu, da ne moreš kupiti v Čebelarni dvakrat panja, ki bi bil popolnoma enak prejšnjemu. Zakaj torej take spremembe in kdo odloča o njih?

Ko sem videl, da je otežkočeno delo v panjih, ki niso enaki, sem namreč sklenil nabaviti si nove v Čebelarni. Ker pa človek nima naenkrat toliko denarja, sem to napravil postopoma. Danes pa je v mojem čebelnjaku prav taka zmeda kot prej. Tu najdete panje z ameriškimi žreli in brez njih, panje z gradilnimi satniki in brez njih, panje z ventilacijo in brez nje itd. Ku-

pil pa sem vse panje v treh mesecih. Ali je tu kak red ali ga ni?

Če zaide čebela v sluhovod. Odkar čebelarim, se mi je že marsikaj pripetilo, največ pa med prevažanjem čebel na pašo in s paše. Toda kaj takega kot letos še nisem doživel. Pri navadnem pregledovanju mi je kar naenkrat začelo v ušesih močno brneti. Tako je brnelo, da je bilo vsako nadaljevanje z delom nemogoče. V naglici sem skušal čebelo, ki je zašla v sluhovod, s primernim predmetom izbežati, pa se ni dalo. Zato stopim h gospodnji, pri kateri sem imel čebele, in jo prosim, da mi vlije v uho olje. Takoj ko je prišlo nekaj kapljic olja v sluhovod, je brnenje prenehalo. Da ne bi čebela v sluhovodu trohnela, sem šel drugi dan k zdravniku, ki mi je izpral sluhovod. Tako je prišla tudi nesrečna čebela na dan.

Premišljeval sem, kako je bilo mogoče, da se mi je to zgodilo. V šali sem prej večkrat zatrjeval, da se more kaj takega pripetiti le čebelarju, ki ima posebno smolo, a še temu samo v petek. Razen tega bi moral biti april in še 13. dan povrhu. B. D.

Naglica ni nikjer dobra, kar velja posebno za čebelarje. Pri vseh svojih opravilih v čebelnjaku se ravnamo po znanem latinskem pregovoru, ki pravi: »Karkoli delaš, delaj premišljeno in glej na konec!« Trdimo, da je 80 odstotkov naših neuspehov pri čebelah kriva naglica in nepotrpežljivost. Tako ne moremo krotiti svoje radovednosti, če so čebele sprejele dodano matico, če že zalega in koliko je že zalegla. Premagajmo svojo radovednost in se prepričajmo o tem šele po 10 dneh. Ne hitimo, ko pripravljamo plemenilnike in ne dodajamo matice, dokler ne vlada v njih pravo razpoloženje. Pomnimo, da čebele ne poznajo in se niso še nalezle tiste naglice, s katero nas je okužil današnji čas.

Narava uničuje škodljivce. Vemo, da živi na zemlji mnogo neznatnih živalic, ki delajo veliko škodo na sadnem drevju in drugih rastlinah. Te škodljivce uničujemo z različnimi umetnimi sredstvi, ki nam morda po drugi stra-

ni škodujejo. Pri zatiranju teh škodljivcev največkrat pozabljamo ali nočemo vedeti, da je narava naša najboljša zaveznica v borbi proti njim. To so predvsem naše ptice. Če vemo, da uniči en sam siničji par s svojim naraščanjem v enem letu do 75 kg raznega mrčesa, nam mora biti jasno, kako koristne so ptice. Zato je naša dolžnost, da jih ne preganjamo, pač pa skrbimo zanje zlasti pozimi s tem, da jim nudimo primerno hrano in jih tako obvarujemo pogina.

Konserviranje obnožinskih satov. Ko praznimo jeseni medišča in iztočimo po ugodni jesenski paši sate, opazimo, da so nekateri sati še polni obnožine. Ker ima obnožina neprecenljivo vrednost za dober spomladanski razvoj čebeljih družin, moramo skrbeti, da jo ohranimo in obvarujemo pred okvarami. Nekateri čebelarji vzamejo sladkorno moko in potrosijo z njo obnožino v satih. Drugi zopet raztope nekaj medu v vodi in s to raztopino poškrope take sate. Jaz tega ne delam, ampak vrnem iztočene sate čebelam, da polizejo med in popravijo poškodovane celice. Ko nastopi mrzlo jesensko vreme in poberem sate iz medišč, opazim, da so čebele same pokrile obnožino s tanko plastjo medu. Zaradi še večje sigurnosti jih zložim drugega vrh drugega in stisnem, da so kakor zlepljeni. Ker ne more zrak do obnožine, ostane v satih nepokvarjena do spomladi.

Nosemavost in pršičavost. Univ. docent dr. phil. in med. K. H. Zobl in kand. phil. Pröcksel, oba na univerzi v Innsbrucku, sta statistično ugotovila, da se pršičavost in nosemavost po jakosti nastopanja menjavata. So leta, v katerih se pojavlja izrecno le pršičavost, so pa tudi leta, ko nastopa samo nosemavost. Ob deževnih letih in večji vlagi prevladuje pršičavost in je nosemavosti le malo. Ta trditve se ne ujema popolnoma z izkustvi čebelarjev.

Med podaljšuje življenje. Utrjeno je mnenje, da čebelarji dolgo žive. To nam dokazuje vsakdanje življenje. Kdo ni poznal stare kraške korenine Sajevice, pred kratkim umrlega Logondra, po vsej Dolenjski znanega čebelarja Rozmana, dalje Virijenta in še mnogo drugih, ki so dočakali starost nad 90 let, dalje Dzierzona, Zandra, Roota,

francoskega čebelarja Baldenspergerja in pred kratkim umrlega irskega pesnika in čebelarja Bernarda Shawa, ki so prav tako živeli nad 90 let. In kaj pravi ruska akademija znanosti? Ta je pri 130 stoletnikih ugotovila, da je bilo med njimi 80 odstotkov čebelarjev. Zakaj dočakajo vsi čebelarji tako visoko starost? Prav gotovo zaradi tega, ker zmerno žive, se mnogo gibljejo v prosti naravi, zlasti pa, ker redno uživajo med, ki je — rekli bi — eliksir življenja, sredstvo, ki pričara dolgo življenje. Zato bi morali zdravniki zdravim in bolnim ljudem priporočati uživanje medu. Saj vemo, da potrebuje naše telo za rast in obstoj predvsem maščobe, beljakovine in ogljikove hidrate v zvezi z mineralnimi solmi, fermenti in vitamini. In vse te snovi najdemo v medu. Če hočeš torej ostati zdrav in krepak ter dočakati visoko starost, uživaj redno vsak dan med!

Čebele pod snežnim plazom. V švicarskem čebelarskem listu poroča G. Frigg, da se je sprožil po 134 letih v noči od 20. na 21. januar 1951 blizu vasi Sent velik snežni plaz. Odnesele in zasul je tudi dva čebelnjaka s 16 panji. Ko so čez 4 dni začeli plaz odstranjevati, so izkopali globoko izpod snega panj s še živimi čebelami. Čebeljo družino so prestavili v suh panj in jo v njem prenesli v klet. Ko se je začel tajati sneg, so 23. marca 1951 opazili še drug panj z živimi čebelami. Ker je bil hudo poškodovan, so tudi to družino prestavili, ter nadomestili potrغانo satje z novim. Ko je nastopilo toplo vreme, so prinesli iz kleti še oni panj, ki so ga tja postavili po izkopu. Čebele so začele iz obeh panjev živahno izletavati in se normalno trebiti. Ostale so zdrave in so se dobro počutile.

V čebelarski literaturi se vedno podarja, da lahko dobe čebele spomladi grizo, če jih pozimi vzemirjamo. Kljub temu, da je plaz vlek el oba panja kakih 80 metrov daleč in da je bila ena čebelja družina 150 dni zasuta, sta ostali zdravi in sta se normalno razvijali.

Razbitine drugega čebelnjaka, ki ga je odnesel plaz in v katerem so bili panji 4 do 5 m globoko pod snegom, so se pokazale izpod snega šele 14. maja 1951. Družine so preložili v suhe panje in jih postavili na določeno mesto. Zaradi toplega vremena so začele čebele kmalu izletavati in se trebiti. O kaki

grizi ni bilo sledu. Družine so ob izkopu obsedale tri sate, matica pa je začela že zalegati. Značilno je pri vsem dejstvu, da so bile čebele, pod snegom 114 dni, spreletele pa se niso od 25. oktobra 1950 do 14. maja 1951, to je okrog 200 dni ali skoro 7 mesecev. Zanimivo bi bilo vedeti, na kakšnem medu so prezimovale in kako velika je bila njihova zimska zaloga.

Kožni izpuščaji zaradi zadelovine. Ko je nastopila vročina, so se mi lani in letos naredile na čelu, po lahteh in deloma po prsih majhne rdeče lise, ki so se kmalu spremenile v majhne rdeče mozolje. Ker bi rad zvedel, odkod ta nevšečnost, sem šel k zdravniku za kožne bolezni. Domneval je, da je nastal izpuščaj zaradi nepravilne prebave, lahko pa tudi po infekciji. Vprašal me je, kaj sem in s čim se ukvarjam. Povedal sem mu, da sem čebelar. Takoj je potegnil iz miznega predala list in mi prebral odstavek, v katerem je rečeno, da je lahko vzrok taki boleznini tudi zadelovina (propolis).

O enaki bolezni piše Arthur Widmer v »Schweizerische Bienenzeitung«. Baje je izšlo v tem listu že več poročil o tej bolezni. Dobijo jo čebelarji z občutljivo kožo. Preiskave o njenem nastanku so bile negativne. Kakor pa sodi, mora biti v zadelovini neka snov, ki jo povzroča. Podobne posledice se pokažejo, če prijemljemo primule ali koprive. Piscec omenja, da se pojavi pri čebelarjih ta bolezen v poletnem času, preneha pa jeseni. Pri čebelarških opravilih prijemljejo okenca, deščice, matične rešetke, sate itd., ki so prevlečeni z zadelovino. Z zadelovino si pomažejo roke in s takimi rokami si brišejo potem čelo, popravljajo lase ali se nehote dotikajo s prsti ostalih delov telesa. Koža se okuži in tako nastanejo izpuščaji. Prav bi bilo, da bi znanstveniki ugotovili nastanek bolezni in priporočili kako uspešno zdravilo proti njej. Priporočila se, naj si čebelarji večkrat umijejo roke s pralnim lugom. Jaz si jih razkužim z lizolom, pazim pa, da se ne prijemljam med delom v čebelnjaku po obrazu in drugod po telesu.

Čebele z daljšimi rilčki. Večkrat sme že brali, da hočejo vzrediti čebele z daljšimi rilčki. Take čebele naj bi srkale medečino tud iz globljih cvetnih čaš n. pr. iz cvetov črne detelje. Čebelar Janez Baier trdi, da je ves trud

v tej smeri nepotreben. Ugotovil je z natančnim opazovanjem, da čebele, ko so nabirale medečino na črni detelji, niso vtikale rilčkov v pregloboke cvetne čaše, pač pa so posrkale medečino kar zunaj na spodnjem delu cvetne čaše. To sem opazoval tudi sam.

Dve matici v eni družini. Letos 20. junija sem ju v panju št. 4 prvokrat opazil. Ena je rojeva, druga preleženca. Ko sem 1. oktobra ta panj zadnjikrat pregledoval, sem videl že obe in celo obe na istem satu. Do danes nisem našel še nobene mrtve pred panjem. Ker me zanima, če bosta ostali do spomladi skupaj, sem ju nalašč pustil pri miru, čeprav je ena na nepojasnjen način izgubila krilo in je sedaj brez njega. F.

Uvaževanja vredno zdravljenje. Francoski čebelar Ernest Lanthal je zdravil s čebeljim pikom kožnega raka, kožno jetiko (lupus), gobavost, revmatizem, lišaje in otekline.

Sredstvo proti ropanju. Napravi medeno raztopino in jo postavi v pitalnikih pred žrela ropanih panjev. Kakor hitro se nabere v pitalnikih dovolj čebel, jih odnesi kakih 10 metrov proč od čebelnjaka. Naslednji dan ropanje preneha.

Vsega so krive čebele. Tudi tega, da je Metka še vedno samica. Vsaj tako se je potožila svoji prijateljici. — Prej je zmeraj sušila svoje perilo tik ob mojem vrtu, kjer je bilo vsakomur na ogled. Gotovo bi se našel prej ali slej fant, ki bi se zanimal za dekleta s tako lepo balo. Tudi spomladi, ko je bil prvi izlet, je Metka sušila perilo na dotičnem mestu, a ker imajo čebele navado sedati na belo podlago, so sedle na njeno perilo in ga mimogrede malo ponesnažile. No, in kakor bi storil vsak pameten človek, prav tako je storila Metka. Umaknila se je na drugi konec vrta za hišo, samo da bi imela mir pred mojimi nesramnimi čebelami. S tem pa je odpadla možnost, da bi s perilom privabila ženina. — Škoda, da sem oženjen. Če ne bi bil, bi lahko ubil dve muhi na en mah. Dobil bi brhko ženico z veliko zalogo perila, čebele pa bi oprostil hude krivde. Mislim pa, da si bo Metka kljub temu lahko poiskala pomočnika, ki ji bo pomagal sušiti perilo in odganjati čebele od njega.

Virmašan.

NAŠA ORGANIZACIJA

Ob koncu prvega leta naše nove čebelarске organizacije

Teško bi bilo posamezniku kar tako-le ob koncu leta delati bilanco našega dela. To bo lahko opravil občni zbor Zveze čebelarских društev za Slovenijo in za posamezna čebelarška društva občni zbori teh društev. Ne zdi pa se mi napak, da ob tej priliki načnem nekaj vprašanj, ki se mi zde pereča in o katerih naj bi po mojem mnenju razmišljali čebelarji-člani ter vodstva naših čebelarских organizacij.

Če bodo občni zbori čebelarских društev in tudi Zveze dovolj samokritični, bodo mogli in morali ugotoviti, da se v tem letu ni zgodilo še skoro nič, kar bi dokazovalo upravičenost in smotrnost naše organizacije in zadnje reorganizacije. Ostali smo pravzaprav tam, kjer smo bili, oziroma smo organizacijsko še na slabšem, kot smo bili. Za dokaz naj navedem le to, da danes, ko to pišem (3. decembra 1951), še ne vemo, koliko čebelarjev je pristopilo k posameznim čebelarским društvom, koliko ima naša organizacija članov, koliko čebelarška društva čebelarских družin; zato pa tudi ne vemo, koliko je sploh na Slovenskem čebelarских društev. Menda ne bo preveč, če povem še to, da bi lahko na prste ene roke preštel vsa društva, ki so že včlanjena v Zvezi in ki so že plačala pristopnino. Kako je pri posameznih čebelarских društvih, ne vem, verjetno pa v večini primerov ni nič bolje.

No, pa to je le organizacijska stran! Kaj pa vse drugo: čebelarška predavanja, shodi, sestanki, tečaji, čebelarška literatura, ureditev plemenitnih postaj, opazovalnih postaj, prevozov čebel v pašo, pašni kataster itd.

Ne, vseh teh vprašanj si ne upam načeti. Raje bom poskušal poiskati samo nekaj vzrokov za vse to, med njimi tudi take, ki do neke mere opravičujejo stanje, kakršno je.

Če pogledamo nazaj, vse do ustanovitve prve čebelarске organizacije na

Slovenskem, vidimo, da je današnja organizacija, t. j. ustanovitev popolnoma samostojnih čebelarских društev po okrajih, edinstven primer v slovenski čebelarški zgodovini. Če pravim edinstven, ne bi hotel s tem izreči mnenja, da je tudi najbolj primeren, ker bodo sodbo o tem pokazale skušnje. S tako ugotovitvijo bi le rad poudaril, da je to nekaj novega in prav zato za marsikoga še nedoumljivo. Saj lahko vidimo, da se tako Zveza kakor tudi samostojna čebelarška društva v prvem letu reorganizacije še sama niso znašla, da Zveza hodi še več ali manj po tirnicah bivšega Slovenskega čebelarškega društva, oziroma po tirnicah bivše Čebelarске zadruge za Slovenijo, »samostojna« čebelarška društva pa se v vseh najmanjših zadevah, ki bi jih mogla in morala reševati sama, nebogljenost obračajo nanjo. Z drugimi besedami povedano: Reorganizacija se je izvršila le formalno, drugače pa je ostalo vse pri starem, v kolikor ni še slabše, ker so prenehale nekdanje organizacijske vezi.

To je po mojem mnenju eden izmed vzrokov, da ni delo steklo tako, kot so mislili in hoteli tisti, ki so dali pobudo za našo reorganizacijo. Premalo je namreč eno leto, da bi se bili mogli prilagoditi novemu načinu dela.

Če že v samih vodstvih opažamo vso to negotovost pri iskanju nove poti, potem najdemo toliko laže vzroke neke nezaupljivosti do novega pri čebelarju, ki mu ta reorganizacija do danes še ni znala prikazati svojega pomena in koristi zanj. Kdorkoli pozna našo čebelarško zgodovino, ve, koliko prepričevanja, praktičnega dokazovanja je bilo vedno potrebno, da smo uvedli v naše čebelarjenje kako koristno novost. Kdo ne pozna bojev za uveljavljenje panjev s premičnim satjem, za uvedbo enotnega AZ-panja itd., kdo ne ve, s kakšnimi težavami se je borila

pri nas naša prva čebelarška organizacija?

Take in podobne težave nastopajo tudi danes. Poleg teh pa so še druge.

Živimo v času, ki je prinesel s seboj bistvene družbene in s tem gospodarske in politične spremembe. Če pa pogledamo samo dobo od druge svetovne vojne do danes, zopet vidimo, da prihajamo prav v zadnjem času v našem gospodarstvu do novih ukrepov, ki bodo odločilno vplivali tudi na take društvene organizacije, kot je čebelarška Razumljivo je torej, da vse to postavlja pred nas nova vprašanja in zahteva njih rešitev. Kako jih bodo rešila naša čebelarška vodstva in kako jih približala članstvu, to je tisto, od česar je odvisen uspeh ali neuspeh naše organizacije.

Veliko opustošenje našega čebelarstva med vojno in pomanjkanje čebelarških potrebščin po vojni je čebelarje nujno prisililo, da so se oklenili naše čebelarške organizacije. Čim več jim je dajala, toliko bolj so jo čutili za svojo. Da je temu res tako, kaže skoro 8000 članov, ki jih je imela po vojni Čebelarška zadruga.

Danes pa je drugačen čas. Čebelarstvo si je do neke mere opomoglo, potrebe članstva po čebelarških potrebščinah niso več tako velike in tudi ne izkjučni monopol naše čebelarške trgovine. Tisto torej, kar je predvsem vezalo čebelarje na organizacijo, je začelo kopneti. Preden pridobiš člana za organizacijo, mu moraš odgovoriti na vprašanje, kakšne koristi bo imel od nje, kakšne pravice in dolžnosti.

Tako smo prišli do jedra vsaj stvari, do vprašanja, ali ne šepa čebelarška organizacija prav zato, ker ni odgovorila prav na to vprašanje z dejstvi. In v resnici ni odgovorila.

V dokaz temu bi na splošno omenil le delo naše Zveze čebelarških društev. Kakor sem že rekel, se njeno delo prav nič ne razlikuje niti v celoti niti v odnosu do samostojnih čebelarških društev od dela prajšnje čebelarške organizacije. Nasprotno še bolj se je zožilo in, ker ima manj stika s posameznimi člani, še bolj zbirokratiziralo. Lahko bi rekel, da se je omejilo, če ne popolnoma, pa vsaj povečini na golo skrb za uspešno trgovino in delavnice za čebelarško orodje, kakor da bi bil to prvi in zadnji cilj vodstva naše čebe-

larške organizacije. Nikakor ne mislimo s tem podcenjevati dela, ki so ga opravile na novo ustanovljene delavnice po vojni za zvišanje proizvodnje prepotrebni panjev in čebelarškega orodja, za njegovo praktičnost in enotnost (kvaliteta je žal dostikrat slaba). Naša trgovina, kakor že rečeno, nam ne bi smela biti glavni in edini cilj, marveč le sredstvo, s katerim pridemo do denarja, ki je potreben za dosego drugih ciljev: za dvig in pospeševanje našega čebelarstva in odstranjevanje ovir, ki so napoti do tega smotra. Te cilje pa zasledujemo zato, da bi dvignili neposredno produkcijo čebeljih produktov, to je medu in voska in posredno druge panoge kmetijstva, katerih uspeh je odvisen od čebelarstva (opraševanje rastlin, semenogojstvo). Samo tega in takega namena naše čebelarške trgovine pa se ni doslej dovolj zavedalo vodstvo Zveze in nič čudnega ni, če so tudi naši člani in drugi nanjo tako gledali. Ob zapostavljanju osnovnih ciljev, ki sem jih že nakazal, je razumljivo, da so člani kakor drugi upravičeno spraševali, zakaj delamo s takim in takim dobičkom, zakaj ne znižujemo cen, kot to delajo navadne trgovine.

Druga stvar, ki je v zvezi z našo čebelarško trgovino, je pa ta: Ob pomanjkanju medu, ki je bilo zaradi slabih letin po vojni splošno, smo vedno govorili, da so člani moralno zavezani prodati med naši trgovini, čeprav ga plačuje nižje, kot ga čebelar lahko sam proda. Prav je tako, samo čebelar bi moral vedeti, odkod izvira ta njegova »moralna« dolžnost. Po mojem mnenju se nanjo lahko sklicujemo le tedaj, kadar smo članu tudi nekaj nudili za to. Doslej pa je bilo tako, da ni imel član nobenih prednosti pred nečlani, da je kupoval čebelarške potrebščine po isti ceni kot drugi, da jih je dobil tedaj kot vsi drugi. Le kako naj bi potem, če ni bil ne vem kako »zgrajen«, čutil »moralno« dolžnost, da daje svoje produkte ceneje kot drugi? Zveza bo morala ta svoj odnos do članov vsekakor popraviti. Seveda pa bo to vse premalo.

Pomagati bo morala utrditi pri članih organizacijsko zavest, organizirati razne tečaje, predavanja, pospešiti izdajo nove čebelarške knjige, redno izdajati svoje glasilo, prikazati društvom njih naloge itd. itd.

Vse to in še drugo so vprašanja, ki zahtevajo nujne obravnave, vse to je tisto, kar bo kri naše nove čebelarke organizacije, kar bo v članstvu zbudilo zaupanje vanjo, ker mu bo dalo odgovor na vprašanje: Kakšne koristi

imam od čebelarke organizacije, kakšne dolžnosti in kakšne pravice?

Vse to bo tisto, kar bo utrdilo našo čebelarke organizacijo tudi med ljudstvom, obenem pa ji dalo upravičenost do obstoja. S. M.

Adolf Arko — sedemdesetletnik

Malo je čebelarjev v Sloveniji, ki bi bili tako tesno povezani v poslednjih 50 letih z napredkom slovenskega čebelarstva, kakor je naš jubilarntovariš Arko. Zato si šteje naš list v dolžnost, da mu posveti ob njegovi sedemdesetletnici nekaj vrstic.

Tovariš Arko se je rodil 14. septembra 1881. v Ljubljani. Po dovršeni nižji gimnaziji se je nameraval posvetiti trgovskemu poklicu. Zato se je vpisal na nekdanje dobro znano Mahrovo trgovsko šolo. Ko jo je dovršil, je svojo namero opustil in odšel k vojakom. Po odslužitvi roka je napravil oficirski izpit in ostal v aktivni vojaški službi do leta 1912. Tedaj je prestopil v rezervo in postal upravni uradnik v moški kaznilnici v Gradiški ob Soči.

Ker je imela kaznilnica lepo urejeno čebelarstvo s 60 panji dunajske mere, se je začel tudi on zanimati za to gospodarsko panogo. Pomagal je pri raz-

nih čebelarških opravilih in se tako počasi uvajal v skrivnosti čebeljega življenja in čebelarjenja.

Po končani prvi svetovni vojni je prevzel vodstvo ljubljanske jetnišnice, kjer je ostal do svoje upokojitve. Začel je čebelariti v AZ-panjih. Najprej si je zgradil lep čebelnjak ob cesti v Rožno dolino, nato pa vzoren čebelnjak za 45 AZ-panjev v Iški vasi. Toda ni se ga veselil dolgo. 17. julija 1942 so mu ga požgali italijanski vojaki. Ker je prav tedaj medila hoja in so bili panji polni medu, je bil tov. Arko občutno oškodovan. Nesreča pa ga ni odvrnila od začrtane poti. Takoj naslednje leto je začel polagoma obnavljati svoje čebelarstvo.

Ko je začel tov. Arko leta 1919 čebelariti, je takoj pristopil k Slovenskemu čebelarškemu društvu. Ljubljanski čebelarji so kaj kmalu spoznali njegovo delavnost in sposobnost. Zato so ga izvolili za predsednika Čebelarke podružnice za Ljubljano in okolico. V tem svojstvu je ostal več let. Kot predsednik je mnogo pripomogel, da je postavila podružnica v Podkrajju pod Krimom vzoren čebelnjak za 270 AZ-panjev in še za večje število polovčarjev.

Uspešno delovanje tov. Arka ni ostalo neopaženo pri Osrednjem odboru Slovenskega čebelarkega društva. Kot trgovskemu strokovnjaku mu je odbor poveril vodstvo društvenega blagovnega oddelka. Tov. Arko se je tej nalogi posvetil z vso vniemo. Zavedal se je, da bo moglo naše čebelarstvo napredovati le tedaj, če bo imelo dobro gospodarsko osnovo. Ker se je oddetek potikal po privatnih stanovanjih, se ni mogel uspešno razvijati. Zato mu je najprej poiskal lokal v Vošnjakovih ulici. Kmalu pa je postal prostor pretesen in ni več zadoščal naglo razvijajoči se trgovini. Tov. Arko si je prizadeval najti primernejše in večje pro-

store. Našel jih je v Pražakovi ulici. »Društvena čebelarna« je bila kmalu prenapolnjena s pauji in z vsem čebelarškim orodjem. Zlasti se je lepo razvijala trgovina z medom. Po statistiki mestnega trošarinskega urada je prodala čebelarna nad dve petini vsega v Ljubljano uvoženega medu.

Ob 200 letnici rojstva našega velikega čebelarskega učitelja Antona Janše je odbor Čebelarskega društva kupil pritlično stavbo ob Tyrševi cesti in jo preuredil v »Janšev dom«. Po adaptaciji se je semkaj preselil tudi blagovni oddelek. Tovariš Arko je sodeloval pri nakupu in pri vseh pogodbah ter je z veliko odločnostjo zastopal društvene koristi. A ne samo to! Priskočil je društvu na pomoč z znatnim posojilom in tako omogočil nakup stavbe. Poleg tega je tudi jamčil za najeto posojilo pri Mestni hranilnici ljubljanski.

Naš društveni dom je sicer skromen, vendar je ponos slovenskih čebelarjev.

Tovariš Arko se je po nalogu odbora z vso vnemo trudil, da je uredil prostore za trgovino in ostale lokale, kjer se je moglo nemoteno vršiti vse društveno poslovanje.

Kako vestno je vodil naš jubilarnt blagovni oddelek nad 15 let, nam pričajo skrbno sestavljeni letni računski zaključki. Iz njih je jasno razvidno, kako velik vpliv je imel in še ima blagovni oddelek na razvoj slovenskega čebelarstva.

Tovariš Arko je bil vodja blagovnega oddelka vse do leta 1945, ko se je društvo preosnovalo v zadrugo. Kljub svoji starosti pa še danes živo sodeluje kot odbornik in glavni blagajnik novo ustanovljene Zveze čebelarskih društev.

Tovarišu Arku izrekata odbor in uredništvo k njegovi sedemdesetletnici najiskrenejše čestitke z željo, da bi še mnogo let nesebično deloval za napredek slovenskega čebelarstva.

Likvidacijski občni zbor Čebelarske zadruge za Slovenijo

Občni zbor je bil 27. maja 1951 v dvorani »Doma sindikatov« na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Navzočih je bilo 7 članov upravnega odbora, 2 člana nadzornega odbora in 93 delegatov Čebelarskih podružnic. Neopravičeno odsoten ni bil nihče. Predsednik zadruge tov. Franc Cvetko je pozdravil navzočne ter ugotovil, da je bil občni zbor pravilno sklican in da je sklepčen. Nato je prečital poročilo o delu upravnega odbora. Iz njegovega poročila na kratko posnemamo:

Na občnem zboru dne 20. junija 1948 je bilo sklenjeno, da se bo Čebelarska zadruga preosnovala. Zato je splošno organizacijsko delo popustilo in se omejilo le na področja posameznih odsekov.

Odsek za plemenilne postaje in vzrejo matic je bil lani reorganiziran in izpopolnjen. Obratovalo je od 20 ustanovljenih 15 plemenilnih postaj, na katerih se je v zadnjem letu oprášilo okrog 4600 matic. Odsek je nameraval ustanoviti dve novi postaji. Prenehala je delovati postaja v Dol. Lendavi, ker se je v njenem okolišu pojavila gnilo-

ba čebelje zalege. Ako bi obratovale vse plemenilne postaje, bi lahko na njih sprašili v 3 serijah do 6000 matic.

Odsek za obveščevalne postaje in sajenje medovitih rastlin ima po raznih krajih Slovenije 36 tehtnic. Odsek je sklenil opustiti 10 obveščevalnih postaj in jih prenesti v kraje z gozdno pašo. Namerava pa ustanoviti še nekaj novih obveščevalnih postaj.

Odsek je organiziral prevoz čebel na akacijevó pašo v Vojvodino in Slavonijo ter na žajbljevo pašo v Istro. Prevoza v ajdovo pašo se je udeležilo komaj 20 odstotkov prijavitelcev, ostale pa je zadržala hoja, ki je tu in tam nekoliko medila.

Neogibno potrebno je, da se na novo uredi ajdova pasišča, urediti pa jih bo mogoče, ko bo napravljen pašni kataster. Ostale paše naj bi ostale proste, ker bi bil v nasprotnem primeru ogrožen razvoj čebelarstva.

»Slovenski čebelar« ni redno izhajal, ker je primanjkovalo papirja. Za leto 1951, je bila dovoljena zadostna količina papirja. List izhaja sedaj v dvoj-

nih številkah na 48 straneh. Tiska se v nakladi 5000 izvodov. Prejemajo ga naročniki ki nimajo dolga iz prejšnjih let in pa novi naročniki. Naročnina znaša za člane 200 din, za nečlane 220 din in za zamejstvo 250 din. Člani zadruge bodo plačali samo 100 din, ostalih 100 dni bo uprava poravnala z deležem.

V zadržni poslovalnici so člani kupovali razne potrebščine za obnavljanje svojih čebelarstev. Vsega seveda ni bilo mogoče dobiti. V poslednjem času pa se je stanje nekoliko izboljšalo. Upati je, da bo v kratkem imela poslovalnica več predmetov, ki so doslej primanjkovali. Očitki članov, češ da oskrbuje poslovalnica samo državni in zadržni sektor, niso resnični. Knjigovodstvo dokazuje, da je šlo 79 odstotkov vsega blaga v privatne roke. Na drugi strani pa ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da prevzemata v socialistični državi državni in zadržni sektor na posameznih strokovnih področjih vodilno vlogo. Potrebno je, da se državni, zadržni in privatni sektor med seboj podpirajo in izpopolnjujejo.

Naši mizarnici na Vrhniki in v Krepiljah zaposlujeta po 14 delovnih moči, obratovodjo in knjigovodkinjo. Vsaka mizarnica bi morala po planu izdelati letno do 2500 panjev. Plana nista dosegli deloma zaradi pomanjkanja surovin deloma zaradi nezadostnega električnega toka. Kljub tem nedostatom pa smo v 4 letih po vojni prodali panjev in drugih potrebščin več kot prej v 15 letih.

Povezava med centralo v Ljubljani in podeželskimi edinicami je po zadnjem občenem zboru vedno bolj popuščala. Člani so iskali največkrat neposredne stike s centralo. Obračali so se nanjo s vprašanji, ki so se tikala pasišč, prevoza čebel na pašo, »Slovenskega čebelarja« in čebelarških potrebščin. Najpogostejša pa so bila vprašanja o preosnovi zadruge.

Na občenem zboru izvoljeni odbor je sklenil zgraditi **ново skladišče**, ki je bilo zaradi naraščajočega prometa nujno potrebno.

Ker je inšpekcija pri Ministrstvu za delo ugovarjala, da je **stara satnišnica** neprimerna in celo za zdravje delavcev škodljiva, smo zgradili **ново** in jo opremili z novimi stroji. Za nakup teh strojev je dovolilo Ministrstvo za fi-

nance v Beogradu 1.069 dolarjev deviz.

Zavarovanje čebel je dobilo novo in široko demokratično osnovo, v kateri so zajeti vsi primeri nezgod kakor tudi razne čebelje bolezni. O zavarovanju je pisal naš list že večkrat in ga priporočal čebelarjem.

Da se ne bi razširila kuga čebelje zalege, je zadruga v sporazumu z Državnim zavarovalnim zavodom (DOZ) organizirala pregled čebelnjakov. Pregledovalci so ugotovili, da vladata po nekaterih čebelnjakih strašen nered in nesnaga, ki sta večkrat edini vzrok raznih čebeljih bolezni. Stroške za te preglede je kril DOZ. Znašali so okrog 100.000 Din. Tako vrača zavarovalnica del dobička, ki ga je prejela od zavarovancev.

Tov. Cvetko je v svojem poročilu omenil, da bo treba skupno z Glavno upravo za kmetijstvo LRS izdelati **osnutek uredbe za pospeševanje čebelarstva**, ki mora imeti posebno določilo, kako se mora in kdo sme čebelariti. Pri osnutku uredbe naj bi sodelovala vsa čebelarska društva in vsi starejši praktični čebelarji. Končno je želel novo ustanovljeni Zvezi čebelarških društev in njenemu odboru veliko uspeha pri delu za pospeševanje in razvoj slovenskega čebelarstva.

O blagajniškem stanju zadruge je poročal tov. Arko. Poročilo navaja imovinsko stanje Čebelarske zadruge za leta 1948, 1949 in 1950 po stanju dne 31. decembra vsakega leta.

Aktiva so znašala:

Leta 1948	din 5.858.068,71
Leta 1949	din 6.543.423,68
Leta 1950	din 7.046.355,48

Pasiva se ujemajo z aktivni, če odštajemo čisti dobiček, ki je znašal

Leta 1948	din 49.420,93
Leta 1949	din 446.678,66
Leta 1950	din 684.664,75

Isti dobiček se pokaže, če primerjamo dohodke in stroške. Znašali so:

Leta	1948	1949	1950
Dohodki din	779.679,58	842.663,35	905.358,42
Stroški din	730.249,65	395.984,69	220.693,67
Dobiček din	49.420,93	446.678,66	684.664,75

Tovariš Arko je pripomnil, da so vsi ti podatki v skladu s letnimi računskimi zaključki.

Za nadzorni odbor je poročal tovariš Kobal. Poudaril je, da se je nadzorni odbor redno udeleževal sej upravnega odbora. Imel je natančen vpogled v knjigovodstvo in računsko poslovanje zadruge. Gospodarsko poslovanje je bilo brezhibno. Poslovanje je nadzirala tudi nadrejena finančna oblast, ki je našla vse v najlepšem redu. Zato je tov. Kobal predlagal, da občni zbor odobri predložene računске zaključke in da upravnemu odboru razrešnico.

Tovariš Bukovec je dal predlog tov. Kobala na glasovanje. Razrešnico je zbor soglasno odobril.

Pri nadaljnji točki dnevnega reda je tov. Cvetko omenil, da smo že na zadnjem občnem zboru razpravljali o likvidaciji Čebelarске zadruge. Likvidacija pa se ni izvršila, ker si nismo bili še na jasnem, kakšno obliko naj bi imela nova čebelarška organizacija. Z ustanovitvijo Zveze čebelarških društev za Slovenijo se je to vprašanje razčistilo. Zato je potrebno, da sprajmemo sklep o likvidaciji Čebelarске zadruge in določimo, komu naj pripade njeno premoženje. Tov. Cvetko je predlagal, da izvolimo likvidatorje, ki bodo poskrbeli za izbris Čebelarске zadruge iz zadružnega registra in za prenos vsega aktivnega in pasivnega premoženja na novo ustanovljeno Zvezo čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani.

Tov. Čmer iz Celja je predlagal, da bi se preneslo premoženje na Čebelarška društva, v kolikor ga Zveza sama ne bo potrebovala.

Tov. Bukovec je bil proti predlogu predgovornika. Rekel je: »Če začnemo premoženje deliti, bo dobilo vsako društvo prav majhen del, s katerim si ne bo moglo mnogo pomagati. Premoženje naj nedotaknjeno preide na Zvezo, da bo lahko s njim izpopolnjevala prevzete naloge.«

Tov. Cvetko je poudaril, da bo treba vse naše obrate modernizirati, za kar denar, ki naj bi ga prejela Zveza od Zadruge, nikakor ne bo zadoščal.

Tov. Krmelj se je strinjal z izvajanjem tov. Cvetka. Zveza bo morala zgraditi nove moderne objekte. Iskala bo pri čebelarških društvih in pri članstvu kredite v raznih oblikah, če bo hotela

pospeševati čebelarstvo tako, kot to zahteva naša bodočnost.

Tov. Resman iz Radovljice je prosil pojasnila, čigav je inventar, ki ga imajo društva in plemenilne postaje. Želel je vedeti, če so vse terjatve likvidne. Bil je proti delitvi premoženja. Članstvo bo novo Zvezo podprlo, če bo pokazala, da je tega vredna.

Tov. Jeltnikar je odgovoril, da so vse terjatve likvidne. Dolg na naročnini bo skušala uprava izterjati. Deloma ga bo krila iz plačanih deležev. Inventar posameznih čebelarških društev in plemenilnih postaj je vnešen v računski zaključek in vpisan v seznamih. Zato je last Zadruge in preide na Zvezo. Last društva je le tisto orodje, ki so si ga kupile bivše podružnice iz svojih sredstev.

Tov. Mandelj je predlagal, naj se deleži izplačajo zadružnikom, dolg pa izterja od dolžnikov.

Tov. Hrovatin iz Maribora in tov. Arko sta zagovarjala mnenje, da se deleži porabijo za kritje naročnine.

Razprava o delitvi premoženja in izplačilu deležev se je prav živahno nadaljevala. V diskusijo je poseglo še več zadružnikov.

Po končani razpravi je dal tov. Bukovec na glasovanje tele predloge:

1. Čebelarška zadruga za Slovenijo v Ljubljani naj se likvidira. Vse njeno aktivno in pasivno premoženje preide v last novo ustanovljene Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani.

2. Plačane deleže bo porabila Zveza kot predplačilo naročnine »Slov. čebelarje za l. 1952. Nečlanom in tistim, ki ne žele lista prejemati, bo deleže izplačala v gotovini. Deleže bo vrnila tudi tistim, ki so naročnino za leto 1951 že poravnali.

3. Zaostalo naročnino naj izterjajo od dolžnikov Čebelarška društva po spiskih, ki jih bodo dobila od uprave Slovenskega čebelarja.

Vsi trije predlogi so bili soglasno sprejeti.

Za likvidatorje so bili izvoljeni tovariši: Ivo Majcen, Stane Mihelič, Vlado Rojce, Franc Cvetko, Maks Ježek in Viktor Cedilnik. Za zadrugo v likvidaciji bodo podpisovali tovariši: Cvetko, Majcen, Mihelič in Cedilnik.

Ker se ni nihče več oglašil k besedi, je tovariš Bukovec zaključil občni zbor.

J. K.

D o p i s i

ČEBELARSKO DRUŠTVO V LJUBLJANI V PRVEM POSLOVNEM LETU

Društveno področje je mesto Ljubljana in okraj Ljubljana okolica, izvzemši območje KLO Litija, Kresnice, Velika Stanga, Šmartno pri Litiji, Jablanica, Tirna, Sava, Hotič, Vače in Polšnik.

Društvo je zaživel 4. marca 1951, ko je bil na ustanovnem obnem zboru izvoljen prvi upravni odbor. Ta je sestavljen takole: predsednik Jeltnikar Anton, podpredsednik Škof Franc, tajnik Žitnik Jože, blagajnik Kovič Janko, gospodar Mažgon Jože, odborniki: Alič Alojzij, Bolštar Matija, Cedilnik Viktor, Grom Ignacij, Javornik Ferdinand in Kopitar Ciril. Namesto Kopitarja Cirila, ki je med letom odstopil, je bil kooptiran v odbor Farazin Franc, po njegovem odhodu v novi službeni kraj pa Rižnar Simon. V nadzornem odboru so tovariši Arko Adolf, Nered Franc, Rome France, Senegačnik Edo in Stanonik Janez.

Na prvi seji 5. marca je odbor odločil, da naj zbirajo člane ter pobirajo vpisnino in članarino funkcionarji dotedanjih čebelarških družin. Na 2. odborovi seji 19. marca je tem pooblaščenec tajnik predložil nov pravilnik o organizaciji in poslovanju čebelarških družin, ki je bil z nekaterimi nebitvenimi spremembami sprejet v celoti in objavljen v 3.—4. številki Slovenskega čebelarja. Prejeli so v začetku aprila tudi tiskovine za vpis, prilaženih članov in poleg pravilnika še v posebni okrožnici podrobna navodila.

Po vsem tem bi bilo pričakovati, da bo čez mesec dni organizacija društva in družin končana. Toda to se ni zgodilo. Nekaj zaradi brezbržnosti nekaterih funkcionarjev, nekaj pa zaradi drugih motenj. Na Viču si je n. pr. neki čebelar domislil, da bi najlaže prišel do inozemskih čebelarških revij, če bi tamkaj ustanovili svoje društvo. Viški čebelarji, ki imajo za seboj večletno čebelarško tradicijo, pa se niso dali begati. Navsezadnje so se le zbrali v čebelarški družini, ki bo močna opora društvu. Drugače pa je bilo v

Polju! Tam so nasledli zgrešeni prizadevnosti neuravnovešenega čebelarja ter ustanovili samostojno društvo. Izvolili so upravni odbor, potem pa — vse tiho je bilo. — Končno so le spoznali svojo napako in poslali jeseni upravnemu odboru našega društva prijavo za pristop. — In Ljubljana — zaspala? Vsakdo bi mislil, da bodo ljubljanski čebelarji prvi vpisani v društveni imenik, a imajo njihove članske izkaznice že bolj zadnje zaporedne številke. Pri njih pa menda ni toliko kriva organizacijska zaspianost, kolikor prezaposlenost na lovu za pasišči.

Med prvimi, ki so se včlanili v društvo, so bili čebelarji iz Besnice in sosednjih krajev, četudi prej niso bili organizirani v čebelarški družini. Hitro so se odzvali tudi čebelarji v Borovnici, v Tacnu, na Barju, v Polhovem Gradcu, na Vrhniki in pod Krimom. Zgledno organizacijo so izvedli v Dolu pri Ljubljani, v Dobrovi pa med čebelarji najbrž ni človeka, ki bi znal izpolniti prejetih tiskovin. Saj ni verjetno, da bi ne hoteli več biti člani čebelarške organizacije. Čebelarji v Škofljici in Lavreci bi baje že zdavnaj pristopili k društvu, a ne morejo dobiti kandidatov za družinski svet. Poglavje zase je Logatec, kjer so po vseh pravih razpustili družino ukinjene podružnice in izvolili družinski svet v smislu novih pravil, pozabili pa prijaviti upravnemu odboru društva prilašene člane in poravnati članarino. Ker tega niso storili, še do danes niso člani društva in je njihova družina ilegalna. Zaradi takih križev in težav se ureditev društva vleče skozi vse leto.

V prvih devetih mesecih mladega društva so bile ustanovljene tele čebelarške družine:

	članov	panjev
1. Barje	23	144
2. Besnica	20	93
3. Borovnica	28	199
4. Dol pri Ljubljani	38	205
5. Horjul	32	230
6. Iška vas	15	56
7. Ljubljana	199	1649
8. Medvode	20	149
9 »Podkrim« (Ig)	16	105

10. Polhov Gradec	11	94
11. Polje	29	218
12. Preserje	19	99
13. Tacen	23	163
14. Vnanje gorice	14	282
15. Vič	44	512
16. Vrhnika	72	923

Skupaj 532 5121

O sprejemu članov je društvo obvestilo vse čebelarke družine z listino, ki naj jo hranijo v svojem arhivu kot dokument, četudi ni pisana na dokumentnem papirju. Člani pa naj vselej, ko gredo v Ljubljano, vzamejo s seboj prejete izkaznice, ker jim zagotavlja jo popust pri nakupu čebelarskih potrebščin v trgovini Zveze čebelarskih društev.

Se nekaj besed o našem nadaljnjem delu!

Z zdravstvenim pregledom čebel je društvo pričelo, še preden je dobilo razpis Glavne uprave za kmetijstvo LRS in Zveze čebelarskih društev. Ze 9. julija je bil na 8. seji upravnega odbora ustanovljen odsek za zatiranje čebeljih kužnih bolezni. Za načelnika odseka je bil izvoljen tov. Bric Dominik, za člane pa tovariši Boltar Matija, Dobravec Valentin, Grom Ignacij, Kovič Janko, Medik Ivan, Mihevc Anton in Škof Franc. Na 9. odborovi seji 9. avgusta je načelnik odseka poročal, da je bilo do tedaj pregledanih 6862 panjev v 529 čebelarstvih.

Pregledovalci so ugotovili, da sta se red in snaga v čebelnjakih od lanskega pregleda znatno izboljšala. Povsod, kamor so prišli, pa so jim čebelarji deklamirali nič kaj prijetno pesem o nerednem izhajanju »Slovenskega čebelarja«. To pesem je upravni odbor neolepšano poslal izdajateljici lista. Upamo, da bo uredništvo časopisa utemeljene pritožbe prihodnje leto upoštevalo.

Za večino članov je preteklo čebelarsko leto klavrno končalo. Vse leto so s čebelami vred trpeli ob suhih satih. Zimske zaloge je bilo mnogo premalo! Zadnja rešilna bilka je bil poziv kmetijskega poverjenišva za naročilo siadkorja. Temu pozivu so se čebelarske družine mnogo hitreje odzvale kakor plačilu članarine. V 14. dneh je 13 družin naročilo 11.000 kg krmilnega sladkorja. Naročila je društvo nemudoma predložilo Glavni upravi za kmetijstvo

LRS, toda sladkorja še danes ni od nikoder. Ker pa čas čebelam ne dopušča, da bi čakale nanj, so se spravile k zimskemu počitku brez sladkornega prigrizka. Mnoge izmed njih bodo najbrž na praznih satih za večno zaspale.

Povest o čebelarskem sladkorju ni nova. Napisal jo je že pred leti v »Slovenskem čebelarju« njegov popularni urednik Avgust Bukovec. Danes se zgolj ponavlja v isti obliki. S sveta, bi jo lahko spravil samo odlok, ki bi čebelarjem prepovedal zanašati se na sladkorno dotacijo iz državnih sredstev.

Čebelarji so trdoživi ljudje in ne obupajo niti pri praznih loncih. Znano je, da nikdo toliko ne visi na tolažbi z boljšimi časi kot ravno čebelar. Še preden pa bomo vedeli, ali se bo naše upanje res izpolnilo, se bodo vršili občni zbori, na katerih se bomo kaj več pogovorili. Na občni zbor društva naj poleg delegatov pridejo tudi ostali člani in naj prinesejo s seboj primerne predloge. Mogoče bo kdo predlagal društvu, naj se obrne na gozdarske strokovnjake, da bi vzgojili hoje, ki bi medile vsako leto in ne le po štirih, petih letih enkrat. Ali n. pr., da naj društvo nabavi za prevoz čebel na pašo v Liko helikopterje, ki bodo pristajali na skalah, kjer je največ žepka. Bojim pa se, da za take predloge na občnem zboru ne bo časa. Zato jih sporočite kar »Slovenskemu čebelarju«, da se zbudi iz otrplosti.

Pri svojem poročilu o društvenem življenju sem morda posegel nekoliko preko običajnega okvira. Naj mi tov. urednik to oprostí! —e —k

USTANOVNI OBČNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA V SLOVENJGRADCU

21. X. t. l. je bil v Slovenjgradu ustanovni občni zbor tamkajšnjega čebelarskega društva. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 26 čebelarjev, ki so zastopali posamezne čebelarske družine. Občni zbor je vodil šolski nadzornik tovariš Čuček Drago, ki ima največ zaslug, da je zborovanje tako lepo uspelo.

Na tem občnem zboru je bil navzoč tudi zastopnik Okrajnega poverjenišva za kmetijstvo tov. ing. Kotlovšek in zastopnik Čebelarske zveze v Ljubljani tov. Cvetko.

Zborovalci so z velikim zanimanjem poslušali poročilo tov. Čučka, ki je naglasil, da Čebelarstvo društvo v Slovenjgradu ni moglo začeti delovati po prvem ustanovnem občnem zboru predvsem zaradi tega, ker nekateri člani, ki so bili takrat izvoljeni v odbor, niso hoteli prevzeti poverjenih jim nalog. Zato je bilo treba sklicati nov ustanovni občni zbor, ki naj izvoli iz svoje srede take tovariše, ki imajo voljo in veselje do društvenega dela.

Nato je prečital tovariš Čuček tudi pravila čebelarstev in podrobno raztolmačil posamezne člene. Kljub raznim pripombam so bila pravila soglasno sprejeta.

Po splošni debati o bodočem delu čebelarstva v okraju Slovenjgradec so navzoči izbrali najbolj agne tovariše ter jih izvolili v izvršni nadzorni odbor.

Po končanih volitvah je tovariš Čuček dodelil vsakemu posameznemu odborniku določen okoliš in jih zadolžil, da morajo v teh okoliših najkasneje enem mesecu ustanoviti čebelarstvo družine, popisati člane, pobrati naročnike za Slovenskega čebelarja itd.

Navzoči so se tudi zanimali za delovanje Zveze čebelarstev v Sloveniji v Ljubljani, o čemer jim je dal tov. Cvetko vsa potrebna pojasnila.

Delovanje izvršnega odbora Zveze

1. redna seja Zveze čebelarstev v Sloveniji v Ljubljani dne 8. VI. 1951. Na ustanovnem občnem zboru naše Zveze je bil za predsednika izvoljen tovariš Krmelj Maks, za podpredsednika pa tov. Cvetko Franc in Bukovec Avgust. Na prvi seji Zveze je bil pri konstituiranju odbora določen za tajnika tov. Mihelič Stane, za blagajnika pa Arko Adolf.

10. VI. t. l. gre predavat v Hrastnik tovariš Rojec, 17. VI. v Krško pa tov. Kobal. Pri ustanovitvi novega Čebelarstevskega društva v St. Lovrencu na Dravskem polju bo zastopal Zvezo tov. Cvetko. Razposlali smo Čebelarstevskim društvom okrožnice o novi razdelitvi ajdovih pasišč. Prevaževalci morajo oddati Zvezi svoje prošnje za dodelitev pasišča do 30. VI. t. l.

V komisijo za proučitev dela v Zvezi smo določili tov. Namarja, Arka, Raiča in Jelnicarja.

2. seja dne 22. VI. 1951. Določili smo, da morata dne 30. VI. t. l. izvršni in nadzorni odbor sodelovati pri popisu blaga in inventarja. Zvezi borcev v Smartnem pri Litiji smo odobrili za njeno tombolo 2 dobitka: prazen AŽ-panj in 1 kg satnice.

Zaradi podražitve papirja smo po predhodni kalkulaciji sklenili zvišati naročnino našemu strokovnemu glasilu. List bo veljal za člane 200 din, za nečlane 220 in za inozemce 250 din.

Sklenili smo, da se dosedanji načrt čebelarjenja v zvezinemu čebelnjak ukine in poišče novega čebelarja, ki vestno opravljal čebelje družine.

3. seja dne 3. VII. 1951. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni. V območju Čebelarstevskega društva Litija je začela rasajati kuga čebelje zalege. Ogrožen je več čebelnjakov. Proti tej bolezni bomo nastopili s potrebnimi ukrepi. V zimski dobi leta 1951/1952 je previden tudi tečaj za čebelarstvo bolezni ske izvedence, ki ga bo priredila skupina z DOZ-om Glavna uprava za kmetijstvo.

Obnovili smo odseke in določili njihove vodje. Odsek za prevoz na pašo, med čer rastline in opazovalne postaje vodil tov. Robida, odsek za zatiranje čebelnjih kužnih bolezní in pregled čebelnjakov tov. Senegačnik, gospodarski odsek tov. Namar, odsek za vzrejo matice tov. Rojec, odsek za tisk in vzgojo čebelarstva kadra pa tov. Star Mihelič.

O višini popusta pri naročilu blaga preko čebelarstevskih društev bo odločil gospodarski odsek. Gospodarski odsek naj tudi določi plače uslužbencem pri učenju dela.

Sklenili smo, da bomo vsem tistim, ki niso poravnali naročnine za Slovenskega čebelarja v letih 1948-1949., vzeli deleže in pokrili z njimi njihov dolg.

V ZAMENO PREJETI LISTI

»Pčelarstvo« štev. 7—8 prinaša članek »Končane so priprave za zavarovanje čebel«, v katerem poroča pisec, da je DOZ za republiko Hrvatsko izdal odlok o zavarovanju čebel in čebelarškega inventarja. Konferenca čebelarjev je predlagala za vsak panj s čebelami enotno zavarovanje v višini 10.000 din. Od tega zneska odpade na vrednost panja 4000 din, na vrednost čebelje družine 1500 din, na vrednost satja 2000 din in vrednost medu 2500 din. Ivo Antonoli priobčuje članek »Zamenjava satja in matic«. Ivan Babić razpravlja o »Matici«. Vitomir Jovanović piše o »Vplivu poletnega vremena na sedanje čebelarške razmere«. Dr. Bosek pripominja, da bo poslej imel list »Novo rubriko«, v kateri bo priobčeval vsa vprašanja o prevažanju čebel. Simon Zadorožnjak objavlja članek »Kakšen naj bo čebelnjak«. Nikola Rebac opisuje meliso. V »Pregledu literature« omenja Dragotin Loc, da je uredništvo prejelo dva nova lista in sicer: The South African Bee Journal (Glasilo Južnoafriške čebelarške zveze) in list The Indian Bee Journal (Organ indijske čebelarške zveze).

V Pčelarstvu štev. 9—10 je najvažnejši članek ing. Proskure »Vpliv čebel za večji donos semena posameznih poljskih kultur«. Stevo Lončarević omenja, da je dobila LR Hrvatska »trideset novih čebelarških strokovnjakov, ki so dovršili čebelarško šolo v Podsedu.« Dalje prinaša list v prevodu članek »Dodajanje matic«, ki ga je v angleščini spisal Brother Adam. Jovan Momirovski razpravlja o temi: »Sladki rastlinski sokovi kot hrana za čebele«. Dr. Bosek priobčuje članek »Kakšna bodi naša čebelarška organizacija«, Tomislav Šep pa razpravo »Organizacija čebelarjev-prevaževalcev«. Organizacija naj bi pravočasno obveščevala čebelarje-prevaževalce, kje se je pojavila ta ali ona čebelja paša. Slavko Henc priporoča ustanovitev organizacije »Čebelarji - amaterji«, ki naj bi omogočila tudi malim čebelarjem prevažanje čebel v razne paše. Sledita še članka »Pregled paše« in »Če-

belarska opravila v septembru«, na koncu pa so »Vprašanja in odgovori«.

»Schweizerische Bienenzeitung« priobčuje v 11. štev. Spielmanovo poročilo o tamkajšnji letošnji letini. Povprečen donos medu je bil 5.8 kg. S 135 opazovalnih postaj ni poslalo poročil 57 opazovalcev. Zato pripominja poročevalca, da je točno poročanje častna zadeva za vsakega opazovalca. Dr. A. Maurizio piše o mednarodni komisiji za botaniko, ki je zasedala med 14. mednarodnim čebelarškim kongresom v Leamingtonu v Angliji. A. Kaiser opisuje čebelarško skupščino Švicarskega čebelarškega društva v Appenzellu. Skupščina se je udeležilo 327 delgatov. Na njej so razpravljali o aktualnih društvenih zadevah. Skupščina je imenovala znanega in zaslužnega čebelarškega strokovnjaka Dr. Morgenthalerja za častnega predsednika Centralnega čebelarškega društva v Švici. Znanstvenik F. Kobel objavlja članek »Nova odkritja o delavnosti čebel pri nabiranju nektarja in obnožine«. V razpravi omenja, da obletava čebela dokaj majhno površino 5 krat 5 do 9 krat 9 metrov, kar so dognali s točnim opazovanjem. E. Schöni priporoča v svojem članku »Vprašanja namesto predavanja«, naj na čebelarških zborovanjih zastavijo udeleženci razna vprašanja, če le mogoče pismeno. Referent nato zbere vprašanja in nanja odgovarja. Taka zborovanja so živahna in poučna. R. Preisig priobčuje delovni koledar za november. Sledijo še krajši poučni članki kakor »Šola življenja v čebelnjaku«.

»Kärntner Biene« prinaša v 5. številki poročilo s seje Deželnega čebelarškega društva. Dalje beremo obvestilo Zveznega vodstva za čebelarstvo. Satnice se morejo kupiti v prosti prodaji le proti potrdilu društvenega predsednika. Za kg rojevih čebel maja mesca računajo po 40, v juniju pa po 30 šilingov. Walter Köberl priobčuje »Čebelarško pismo« in navodila za maj. Schmidl Emil pa kramlja v »Kotičku za začetnike« s tistimi, ki jim je ta rubrika namenjena. Prof. dr. Reisinger piše o škodi, ki jo povzroča pri čebelah škropljenje sadnega drevja z raznimi strupenimi škropivi.

Cenik »Čebelarne« v Ljubljani

	din		din
Čebelarsko pokrivalo	120.—	Plemenilniki	100.—
Deščica za utiranje satnic	35.—	Pitalniki	30.—
Gonilo za točilo	1700.—	Prečne zapore	10.—
Kadilnik na meh	620.—	Rinčice	7.50
Kolesca za utiranje žice - šir.	60.—	Satniki	7.—
Kolesce za utiranje žice - nav.	70.—	Satniki vzrejni	20.—
Koš za točilo	po dnevni ceni	Sipalniki - leseni	150.—
Kozica za odlaganje satov	250.—	Sipalnik Stojkovič	1070.—
Kvačice 1 kg	350.—	Sita za med - enojna	350.—
Lončki à 1 kg	17.—	Slamarice - velike	80.—
„ à 1/2 kg	14.—	Slamarice - male	70.—
„ à 1/4 kg	10.—	Stojala za odkrivanje satja	700.—
Matična rešetka m ²	900.—	Strgulje	100.—
Matičnica Zander	12.—	Šarnirji 40/40 par	20.—
„ Wohlgemuth	30.—	Štirisarjari	400.—
Stojalo za zbijanje satnikov	150.—	Štule odtočne	300.—
Luknjač	550.—	Čebelarske tehtnice	12.500.—
Mreža - žična za okenca	po dn. ceni	Točila za med	po dnevni ceni
Noži - sulice za izpodrezav.	60.—	Žica - vretence	40.—
Noži za izpodrezavanje	100.—	Žveplo 1kg	100.—
Vilice	330.—	Čebelarski zbornik	35.—
Omelca	250.—	Naša košnica zb. A. Žnideršič	40.—
Panji A. Ž. na 9 satov	3000.—	Stari letniki Slov. čebelarja,	
Panji A. Ž. na 10 satov	3500.—	popolni letnik 1950	60.—
Panji exportni	1200.—	ostali	75.—

Poleg navedenih predmetov imamo na zalogi tudi okovje za panje, kakor škrnjake, vijake, žičnike, nosilce in drugo.

Čebelarji-člani imajo pri gornjih cenah 10 odstotkov popusta za lesene izdelke, izdelane v naših mizarških delavnicah, pri drugih izdelkih, izdelanih od tujih obrtnikov, pa 5 odstotkov.

Satnice izdelujemo na novih strojih, ki smo jih dobili iz Nemčije. Cena izdelave je din 60.— za 1 kg. Kalo računamo 2—3 odstotke po kakovosti voska.

Voščine bomo sprejemali v kuho do 31. marca t. l. Prinesite jih čimprej, ker bo treba pozneje čakati zaradi obilnega dela pri izdelavi satnic.